STRATEGIA KREACJI I PROMOCJI MARKI MIASTA WĄBRZEŹNO na lata 2012-2017

Opracowanie:

POLSKA AGENCJA Rozwoju Regionalnego

Wąbrzeźno, lipiec 2012

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej
w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego oraz ze środków budżetu państwa

SPIS TREŚCI

SPIS TREŚCI 2
Część I. Analiza i diagnoza stanu obecnego 4
1. Charakterystyka Miasta Wąbrzeźno 4
1.1. Położenie administracyjno-geograficzne 4
1.2. Ludność 6
1.3. Sytuacja demograficzno-społeczna 11
1.4. Dostępność komunikacyjna 12
1.5. Oferta inwestycyjna 16
1.6. Portret Statystyczny Miasta Wąbrzeźno w skrócie 19
2. Analiza jakościowa potencjału promocyjnego 20
2.1. Potencjał turystyczny 20
2.2. Zasoby przyrodnicze 25
2.3. Zasoby historyczno-kulturowe 26
2.4. Symbolika Miasta Wąbrzeźno 62
2.5. Miasto Wąbrzeźno w dokumentach strategicznych (analiza wertykalna) 71
2.6. Zarządzanie promocją w Mieście Wąbrzeźno 73
Część II. Analiza konkurencji 76
1. Charakterystyka konkurencji 76
1.1. Metodologia 76
1.2. Analiza konkurencji 80
1.3. Wnioski 90
2. Wizerunek konkurencji 92
2.1. Wizerunek w Internecie 92
2.2. Logo gmin konkurencyjnych 99
2.3. Herby gmin konkurencyjnych 100
2.4. Hasła promocyjne gmin konkurencyjnych 103
Część III. Agregacja danych 104
1. Analiza A-M potencjału promocyjnego Wąbrzeźna 104
2. Wnioski z badań i analiz 105
3. Konkluzje i rekomendacje 107

Część IV. Strategia marki 108

1. Wyróżniki marki (USP – unique selling proposition) 108
2. Idea główna marki 109
   - 2.1 Hasło promocyjne 110
   - 2.2 Geneza znaku 112
3. Grupy docelowe 118
4. System tożsamości marki 119
   - 4.1 Idea marki 119
   - 4.2 System wartości marki 119
   - 4.3 Odbiorcy marki 120
   - 4.4 System identyfikacji wizualnej marki 121
5. Wizja, cele strategiczne i operacyjne 123
   - 5.1 Wizja 123
   - 5.2 Cel strategiczny 123
   - 5.3 Cele operacyjne 123

Część V. Implementacja strategii i promocja marki 128

6. Priorytetowe działania 128
   - 6.1 Rekomendacje i prognozy dotyczące planowania budżetu promocyjnego 132
   - 6.2 Wariantowy harmonogram rzeczowo-finansowy 135
7. Kanały komunikacji i narzędzia promocji 138
8. Monitoring i ewaluacja strategii 140
   - 8.1 Monitoring 140
   - 8.2 Ewaluacja 141
   - 8.3 Planowane rezultaty realizacji Strategii 142

Spis rysunków 144

Spis tabel 146

Spis wykresów 147

CZĘŚĆ I. ANALIZA I DIAGNOZA STANU OBECNEGO

1. Charakterystyka Miasta Wąbrzeźno

1.1. Położenie administracyjno-geograficzne

Miasto Wąbrzeźno położone jest w północno-wschodniej części województwa kujawsko-pomorskiego, w centralnej części Pojezierza Chełmińskiego. Wąbrzeźno leży ok. 80 km na wschód od Bydgoszczy, ok. 45 km na północny-wschód od Torunia i ok. 35 km na południe od Grudziądza.

Rysunek 1. Położenie Miasta Wąbrzeźno na mapie administracyjnej Polski.

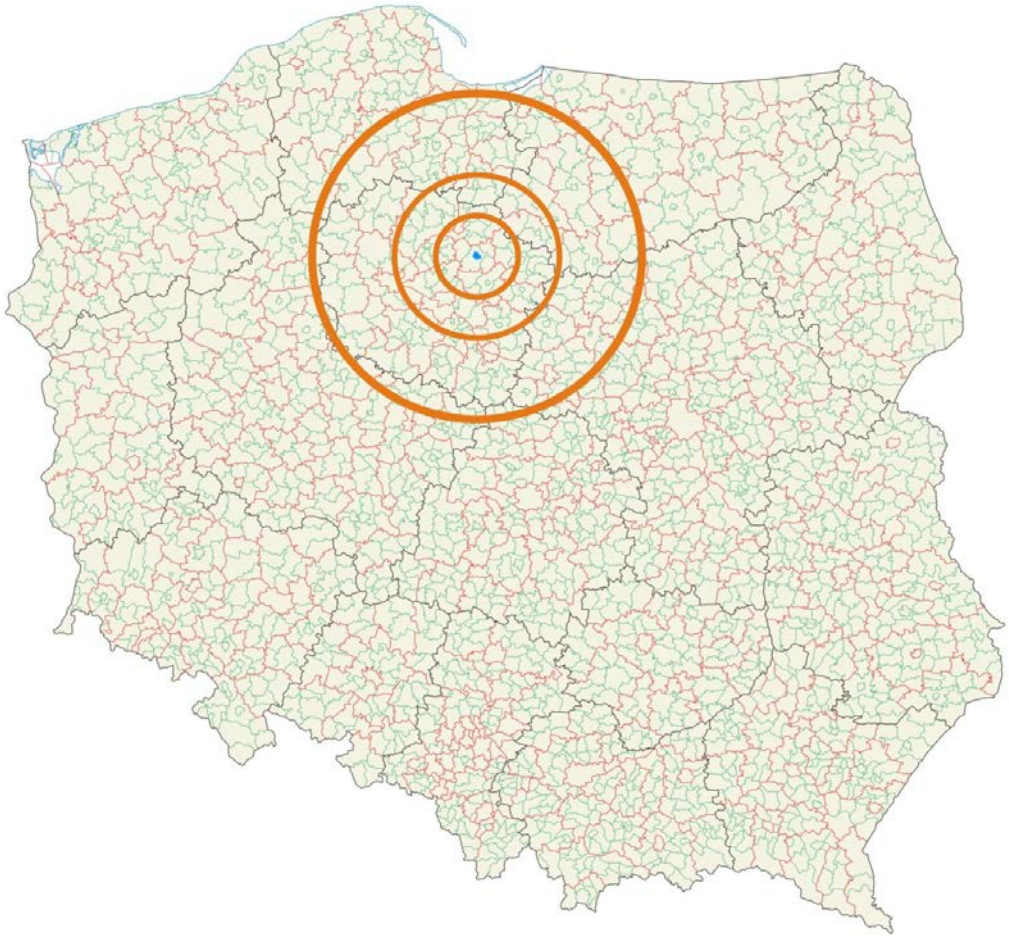

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: Wikipedia, Podział administracyjny Polski, http://pl.wikipedia.org/w/index.php?title=Plik:POLSKA_woj_pow_gminy.png&filetimestamp=20090519101250.

Do 31 grudnia 1998 Wąbrzeźno administracyjnie wchodziło w skład województwa toruńskiego. Natomiast po reformie administracyjnej znalazło się w obrębie nowego woj. kujawsko-pomorskiego. Wtedy zostało również ponownie miastem powiatowym. W powiecie wąbrzeskim skupionych jest 5 gmin: gmina miejska Wąbrzeźno oraz gminy wiejskie: Dębowa Łąka, Książki, Płużnica, Wąbrzeźno.

Rysunek 2. Położenie Miasta Wąbrzeźno na mapie administracyjnej województwa kujawsko-pomorskiego.

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS - Główny Urząd Statystyczny, http://www.stat.gov.pl/cps/rde/xbcr/bydgosz/ASSETS_08w_05.jpg.

Rysunek 3. Położenie Miasta Wąbrzeźno na mapie administracyjnej powiatu wąbrzeskiego.

Źródło: Starostwo Powiatowe w Wąbrzeźnie, http://www.wabrzezno.pl/index.php?strona=2822.

Powierzchnia Wąbrzeźna wynosi 853 ha, co stanowi ok. 1,7% powierzchni powiatu. Zurbanizowane zostało w 47%. Duży obszar zajmują użytki rolne, które stanowią 39,5% powierzchni miasta, 3,5% zajmują użytki leśne i zieleń, a 10% to otwarte wody.

1.2. Ludność

Zgodnie z danymi Głównego Urzędu Statystycznego w 2010 roku liczba ludności faktycznie zamieszkałej Miasto Wąbrzeźno wynosiła 13 877 osób, co stanowiło 39,94% ludności powiatu wąbrzeskiego i 0,67% województwa kujawsko-pomorskiego (17 miejsce w województwie). Na podstawie analizy danych n.t. ludności z lat 2002-2010 można zauważyć, że liczba ludności w mieście jest wahająca się w przedziale od 13783 (2008 rok) do 13971 (2004 rok) osób . Jednak pomiędzy rokiem 2002 a 2010 liczba mieszkańców miasta wzrosła o 18 osób, czyli w niewielkim stopniu.

Wykres 1. Liczba ludności faktycznie zamieszkałej w Mieście Wąbrzeźno w latach 2002-2010.

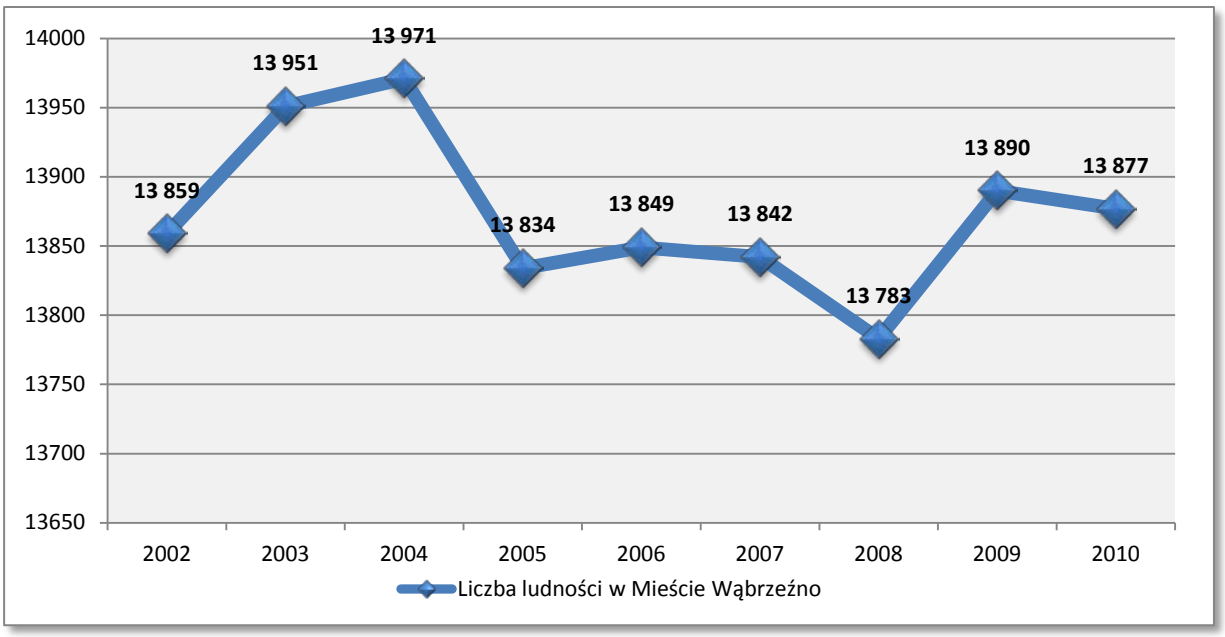

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

Na wskazaną powyżej sytuacje bezpośrednio wpływa wahające się w ostatnich latach bilans przyrostu naturalnego oraz saldo migracji. Wskaźnik przyrostu naturalnego w Wąbrzeźnie zmienia swoją tendencję co dwa lata, a wpływ na to mają wahające się wskaźniki liczby zgonów oraz liczby urodzeń. Niepokojącym elementem jest spadająca w ostatnich dwóch latach liczba zawieranych małżeństw, która może negatywnie wpływać na rozwój gminy. Niestety również sytuacja ekonomiczna i zmiana tradycyjnego modelu rodziny na popularny ostatnio 2+1 niekorzystnie wpływa na liczbę urodzin dzieci. Utrzymanie jednego dziecka jest nie tylko łatwiejsze z punktu widzenia ekonomicznego, ale również w przypadku osób pracujących nie utrudnia rozwoju kariery zawodowej. Powyższe trendy przedstawiają poniższe dane ujęte w liczbie na 1000 mieszkańców.

Tabela 1. Ruch naturalny w Mieście Wąbrzeźno w latach 2002-2010.

Rok	Liczba małżeństw	Liczba urodzeń żywych	Liczba zgonów
2002	5,1	7,7	8,7
2003	4,7	10,0	9,3
2004	3,8	9,3	8,7
2005	5,3	7,7	10,7
2006	5,2	10,2	10,5
2007	6,3	9,7	11,7
2008	7,5	11,2	11,0
2009	5,9	12,7	10,3
2010	5,2	9,8	10,6

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

Wykres 2. Przyrost naturalny w Mieście Wąbrzeźno w latach 2002-2010.

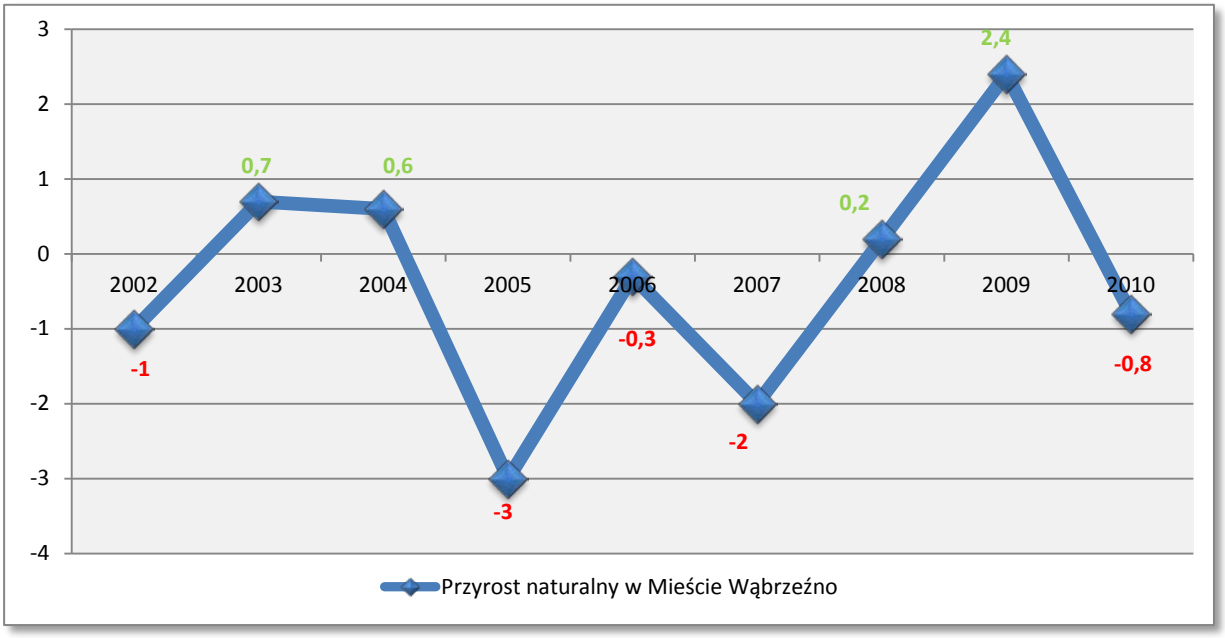

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

Kolejnym czynnikiem wpływającym na liczbę ludności w gminie jest różnica między napływem a odpływem mieszkańców w danym roku. W okresie 2002-2010, poza rokiem 2005, dane przedstawiające saldo migracji wewnętrznych notowały dodatni wskaźnik.

Wykres 3. Saldo migracji wewnętrznych w Mieście Wąbrzeźno w latach 2002-2010.

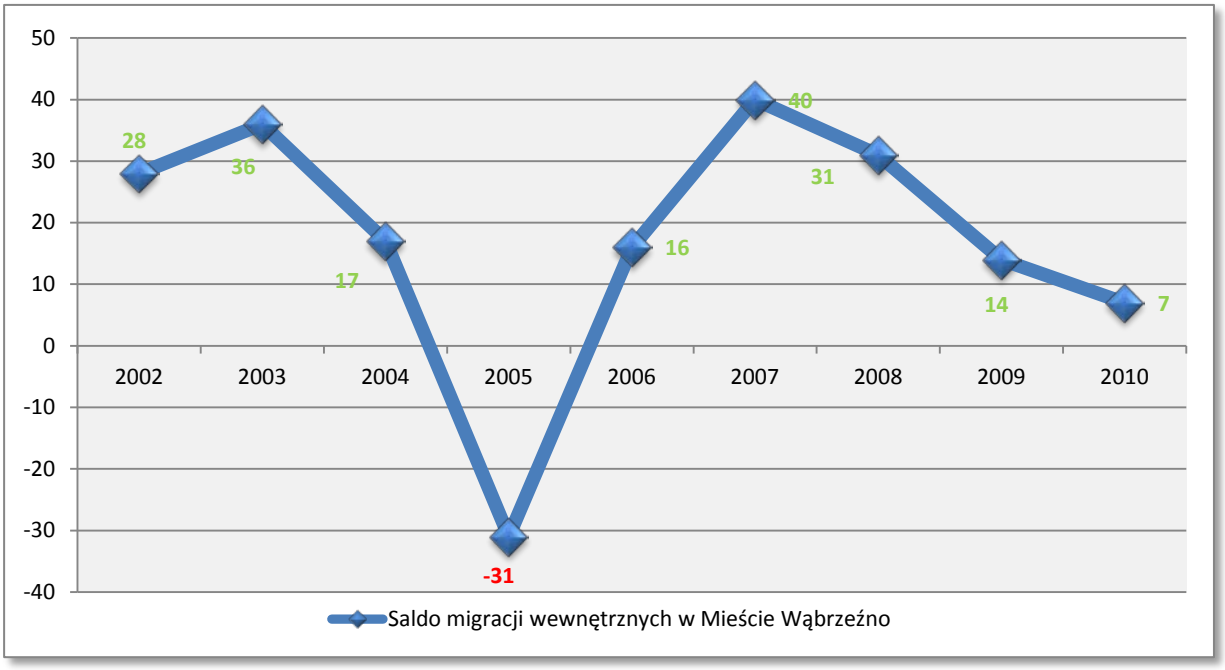

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

Saldo migracji zagranicznych przez cały okres, który został poddany analizie ma wskaźnik ujemny. Czynnikiem przyczyniającym się do znaczącego wzrostu migracji zagranicznych było niewątpliwie przystąpienia Polski do Unii Europejskiej.

Wykres 4. Saldo migracji zagranicznej w Mieście Wąbrzeźno w latach 2002-2010.

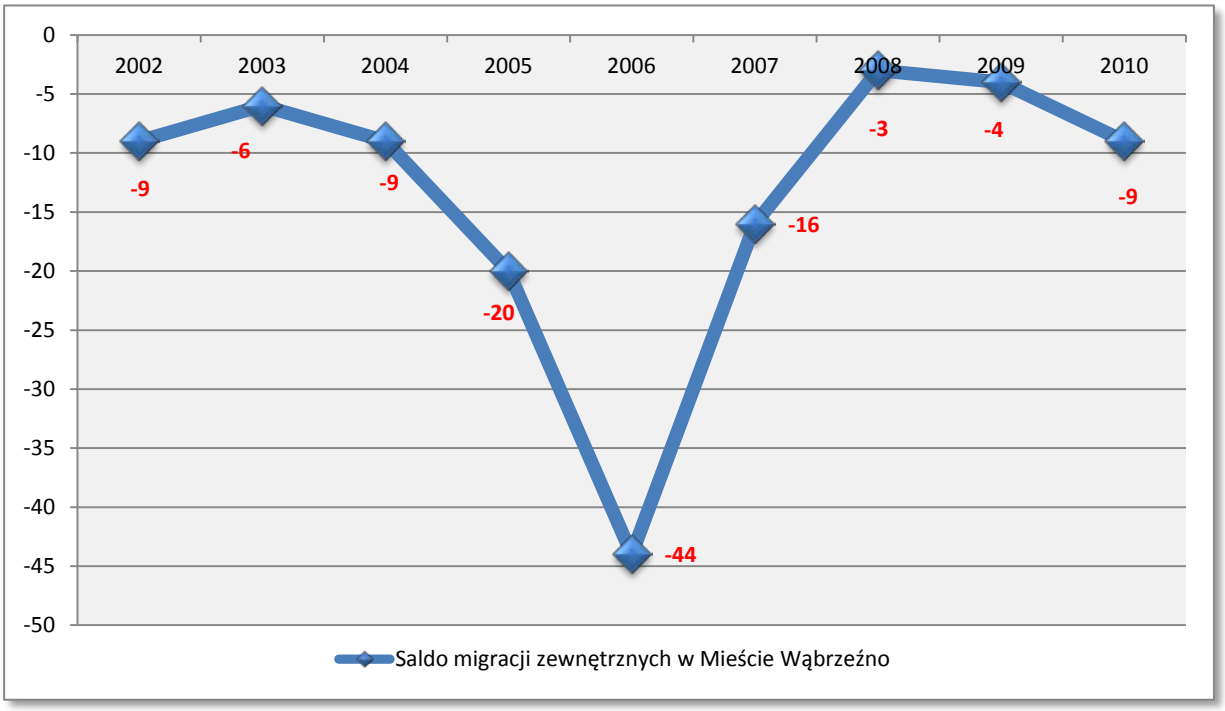

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

Ważna dla przyszłej kondycji demograficznej jest struktura wiekowa mieszkańców gminy. Duża liczba osób w wieku przedprodukcyjnym będzie gwarancją rozwoju gminy w przyszłości.

Tabela 2. Struktura ludności w Mieście Wąbrzeźno w roku 2010 w podziale na podstawowe grupy wiekowe.

Ludność w wieku	Liczba ludności	Udział % w ogólnej liczbie mieszkańców
przedprodukcyjny	1976	19,1
produkcyjnym	4988	63,8
poprodukcyjnym	1447	17,1

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

Liczba ludności w podziale na główne grupy wiekowe zasadniczo nie odbiega zarówno od podobnego zestawienia w powiecie wąbrzeskim jak i całym województwie kujawsko-pomorskim. Dla porównania udział osób w wieku przedprodukcyjnym w powiecie wynosi 20,9%, a w województwie 19,4%. Liczba osób w wieku produkcyjnym wynosi 63,70% w powiecie wąbrzeskim oraz 64,60% w województwie kujawsko-pomorskim. Podobne proporcje występują także w przypadku ludności w wieku poprodukcyjnym – odpowiednio 15,4% dla powiatu oraz 16% dla województwa.

Wykres 5. Procentowa struktura ludności w podziale na główne grupy wiekowe w roku 2010.

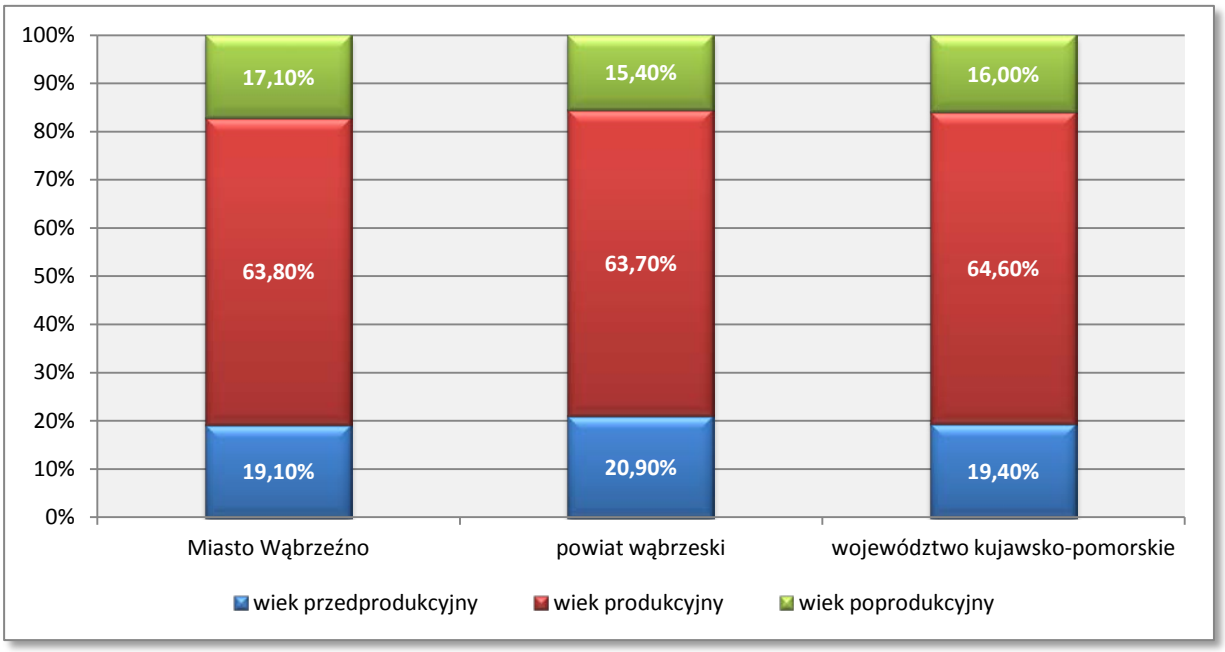

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

Na dzień 31 grudnia 2010 spośród 13877 osób zamieszkujących Miasto Wąbrzeźno, kobiet było 7328, co stanowiło 52,8% ogółu mieszkańców gminy. W przeliczeniu na 100 wskaźnik feminizacji wynosi 112 i jest na podobnym poziomie w latach 2002-2009. Stopień feminizacji w powiecie i województwie obrazuje poniższa tabela:

Tabela 3. Porównanie wskaźnika feminizacji w roku 2010.

	Liczba kobiet na 100 mężczyzn
Miasto Wąbrzeźno	112
powiat wąbrzeski	104
województwo kujawsko-pomorskie	107

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

Wyraźnie widać że wskaźnik feminizacji jest wyższy zarówno od średniej powiatowej jak i wojewódzkiej.

1.3. Sytuacja demograficzno-społeczna

Jednym z najważniejszych czynników pozwalających oszacować przyszły potencjał gospodarczy terenu jest porównanie liczby osób w wieku produkcyjnym do liczby osób w wieku przedprodukcyjnym i poprodukcyjnym. Wysoki udział osób w wieku produkcyjnym świadczy o dużych możliwościach w zakresie zatrudnienia, co sprzyja rozwojowi przedsiębiorczości. Jako że to właśnie ta grupa jest głównym wytwórcą dóbr i dochodów przekłada się to bezpośrednio na rozwój danego obszaru. Korzystny jest również duży udział osób w wieku przedprodukcyjnym ponieważ daje to dostęp do siły roboczej w przyszłości.

Wykres 6. Dynamika zmian liczby osób w głównych grupach wiekowych w Mieście Wąbrzeźno w latach 2002-2010.

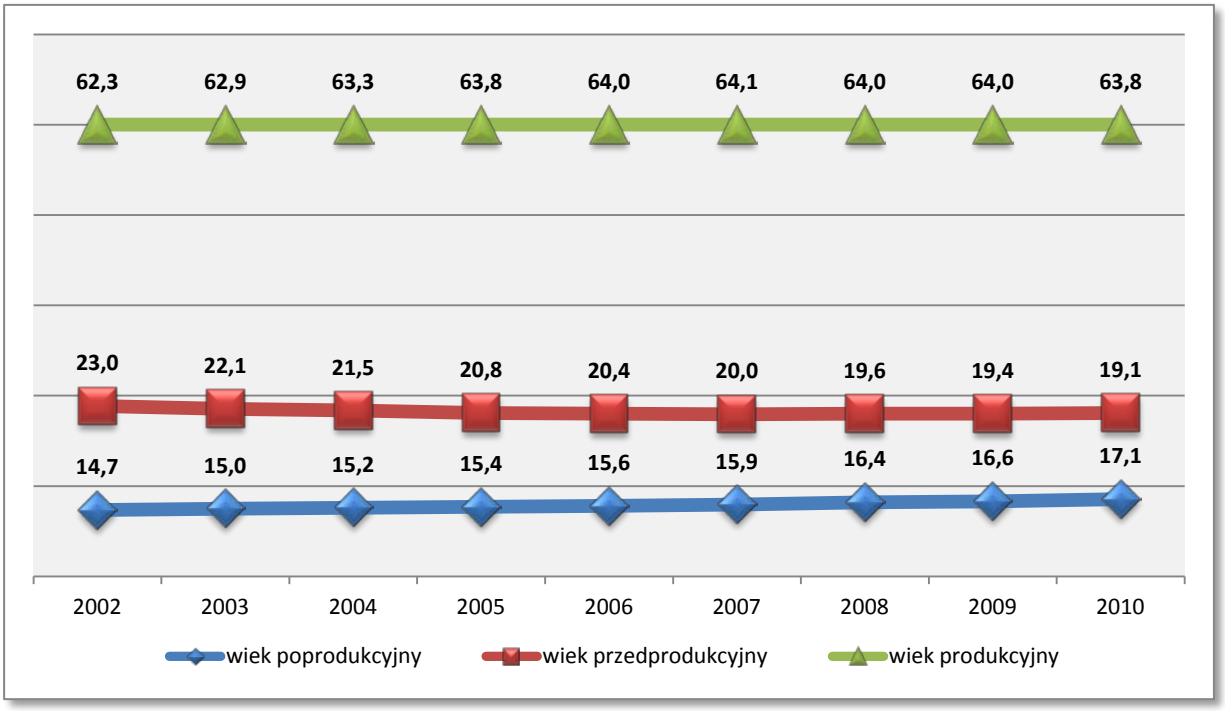

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

Analiza przedstawionych danych wskazuje, że w badanym okresie występują **raczej pesymistyczne czynniki uwarunkowań demograficznych** w Mieście Wąbrzeźno. Martwić może przede wszystkim stale spadający od 2002 roku udział osób w wieku przedprodukcyjnym oraz stały wzrost liczby osób w wieku poprodukcyjnym, co może niekorzystnie się odbić na sytuacji gospodarczej w przyszłości. Po zsumowaniu liczby osób w wieku przedprodukcyjnym i poprodukcyjnym (tzw. osoby w wieku nieprodukcyjnym) oraz porównaniu ich z liczbą w wieku produkcyjnym otrzymamy tzw. **wskaźnik obciążenia demograficznego**. Wskazuje on liczbę osób, które znajdują się „na utrzymaniu" osób będących w szczycie aktywności gospodarczej. Wskaźnik ten również przedstawia się dla miasta **niekorzystnie**. Wprawdzie tendencja wskaźnika obciążenia demograficznego jest spadkowa, ale w 2010 roku był on (wskaźnik) o 3,5% wyższy od średniej w województwie kujawsko-pomorskim (wynoszącym 54,8) oraz o 2,8% wyższy od średniej dla Polski (55,2).

Wykres 7. Wskaźnik obciążenia demograficznego w Mieście Wąbrzeźno w latach 2002-2010.

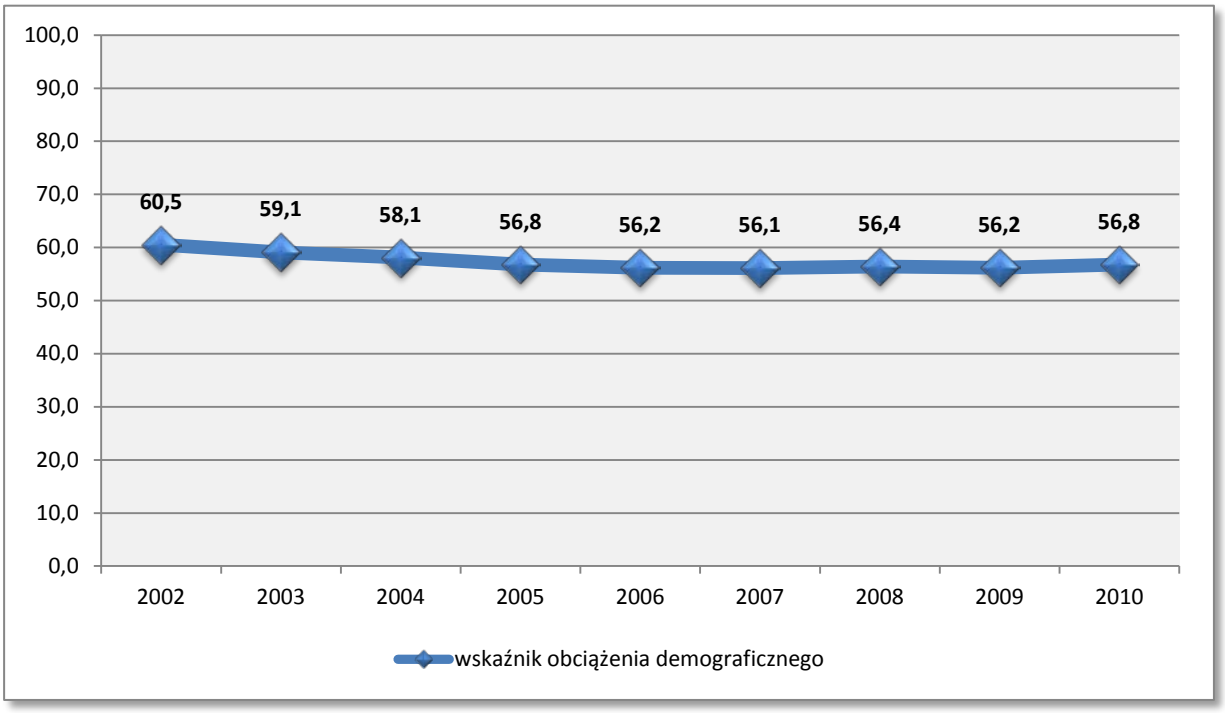

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

1.4. Dostępność komunikacyjna

Głównymi ulicami miasta przez długie lata odbywał się niezwykle uciążliwy dla wąbrzeźnian ruch tranzytowy użytkowników dróg wojewódzkich: nr 534 Rypin- Grudziądz, nr 551 Wąbrzeźno- Chełmża i nr 548 Wąbrzeźno- Stolno, które w mieście pokrywały się z ulicami: Chełmińską, Placem Jana Pawła II, Mikołaja z Ryńska, Generała Sikorskiego, Grudziądzką, Pułaskiego, Żołnierza Polskiego (odcinek od ul. Pułaskiego do ul. Generała Sikorskiego), Poniatowskiego, Partyzanta, 1 Maja, Kętrzyńskiego. Od września 2006 roku ruch ten przebiega zachodnimi i południowymi obrzeżami. Mogło to nastąpić dzięki wspólnej inwestycji samorządu powiatowego i miejskiego pn. **„Budowa obwodnicy miasta Wąbrzeźno”**. Inwestycja ta, wykonana w ramach Zintegrowanego Programu Operacyjnego Rozwoju Regionalnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego, uzyskała dofinansowanie z Unii Europejskiej w wysokości prawie 16 mln złotych przy całkowitym koszcie inwestycji wynoszącym 26 295 416,82 zł. W ramach projektu wybudowano 7,768 km nowej drogi. Budowa obwodnicy obejmowała: budowę jezdni, poboczy, skrzyżowań (3 typu "rondo", 4 typu "T-owe" i 2 typu "proste"), budowę systemu odwodnienia, budowę oświetlenia ulicznego, przebudowę kolizji z istniejącym uzbrojeniem oraz projekt organizacji ruchu sygnalizacji świetlnej. Obwodnica udostępniła swobodny przejazd przez Wąbrzeźno z kierunków Brodnicy, Rypina, Kowalewa Pomorskiego, Radzynia Chełmińskiego w kierunku **wjazdu na autostradę A1 (Toruń-Gdańsk) w miejscowości Lisewo**, **ok. 20 km od Wąbrzeźna**. Z kolei ruch z autostrady w kierunku w/w miast odbywa się z pominięciem centrum

Wąbrzeźna. Wybudowanie obwodnicy doprowadziło do konkurencyjności w wyborze dróg dojazdowych do przyszłej autostrady dla mieszkańców okolicznych miejscowości leżących od strony południowo-wschodniej Wąbrzeźna oraz przyczyniło się do znacznego poprawienia bezpieczeństwa mieszkańców, jak i użytkowników dróg.

Łączna długość dróg na terenie miasta wynosi 32,41 km, po których jeździ 17 354 pojazdów.

Rysunek 4. Autostrady i Drogi ekspresowe w województwie kujawsko-pomorskim (stan na: 30.05.2012 r.).

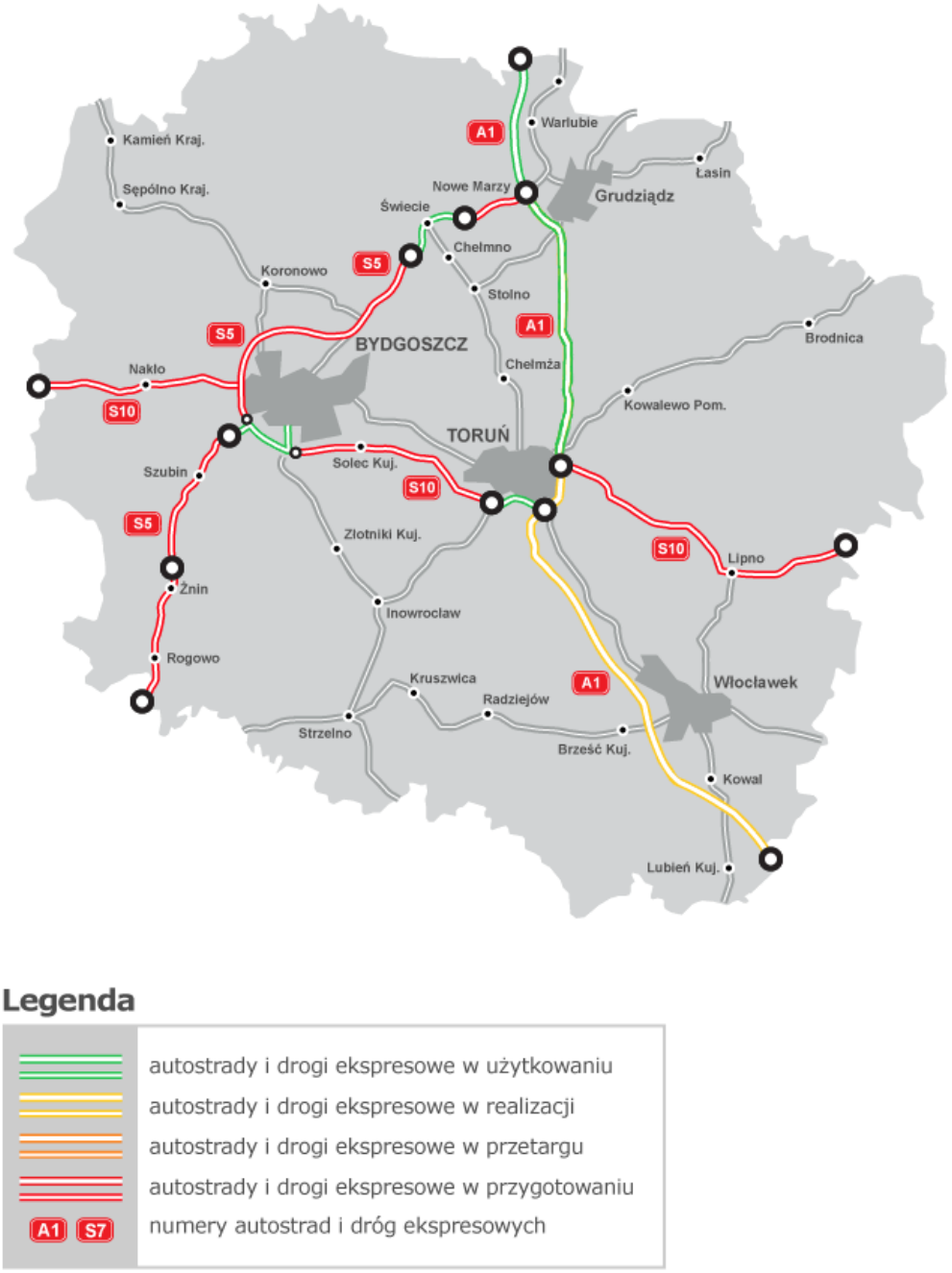

Źródło: kujawsko-pomorskie :: Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad - Serwis informacyjny, www.gddkia.gov.pl/mapa- stanu-budowy-drog_kujawsko-pomorskie.

Rysunek 5. Położenie Wąbrzeźna w pobliżu autostrady A1.

Źródło: A1 Toruń-Kowal. www.a1torun-kowal.pl/sites/default/files/file/mapa-przebieg-a1-przez-woj-kujawsko-pomorskie.pdf

Rysunek 6. Umiejscowienie na autostradzie A1 miejscowości Lisewo – zjazd do Wąbrzeźna.

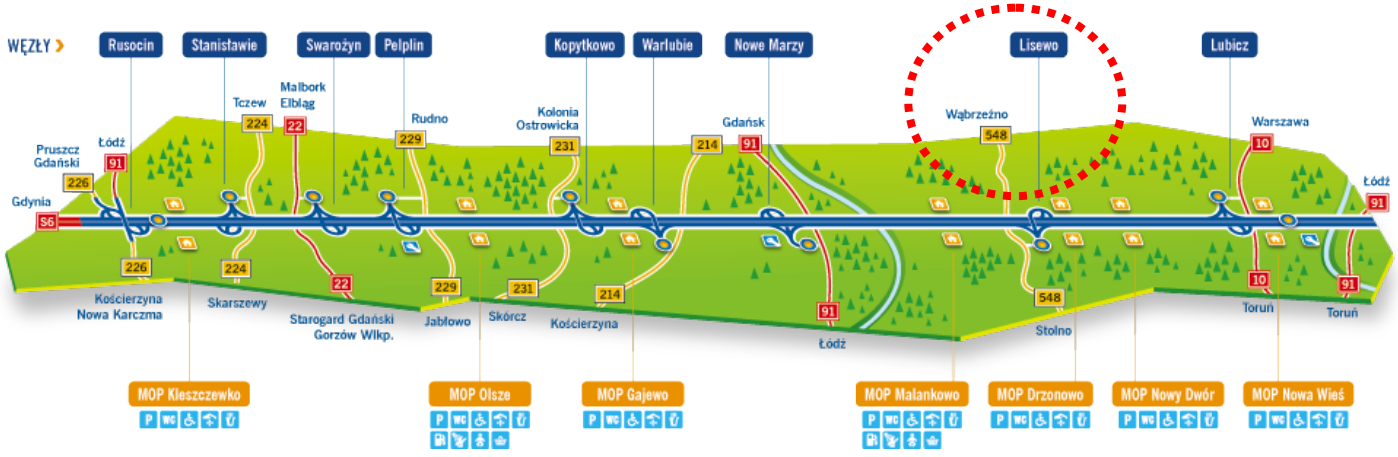

Źródło: Autostrada Amber One | Autostrada A1, www.autostradaa1.pl/img/schemat_PL_0.png.

W centrum miasta zlokalizowany jest **dworzec PKS**. Wąbrzeźno ma zapewnione połączenia komunikacji autobusowej z sąsiednimi miejscowościami jak również m.in. z Toruniem, Grudziądzem, Bydgoszczą i Warszawą. Autobusy PKS oraz transport prywatny pełnią funkcję komunikacji publicznej dla miasta. Na terenie Wąbrzeźna ustanowiono 27 przystanków komunikacji publicznej.

Dworzec PKP Wąbrzeźno, zlokalizowany na trasie linii kolejowej Toruń-Olsztyn [linia nr 353 Poznań Wschód – Żielieznodorożnyj(Rosja)], znajduje się w odległości około 3 km od centrum miasta. W ciągu dnia odjeżdża z niego 14 pociągów do Torunia i 8 pociągów do Olsztyna. Połączenia obsługiwane są przez Przewozy Regionalne, TLK PKP Intercity i InterREGIO. Czas podróży pociągiem z Wąbrzeźna do Torunia wynosi średnio 45 minut, natomiast do Olsztyna w zależności od przewoźnika rozciąga się w czasie od 1 godziny i 29 minut (InterREGIO) do 2 godzin 21 minut (Przewozy Regionalne). Ciekawostką jest 2,5 km linia kolejowa nr 264 Wąbrzeźno-Wąbrzeźno Miasto. Powstała w roku 1898 linia była pierwszą zelektryfikowaną linią kolejową użytku publicznego na ziemiach polskich. Ruch obsługiwały elektryczne wagony motorowe i lokomotywy. Taki stan utrzymał się do lat 50. XX wieku, gdy została przejęta przez PKP. Zdemontowano sieć trakcyjną a obsługę linii przejęły parowozy i lokomotywy spalinowe. Na przełomie lat 80 i 90 XX wieku zawieszono ruch pasażerski. Od 2011 roku ze względu na zły stan torów linia jest nieczynna i nie ma komu jej reaktywować.

Rysunek 7. Odległości Wąbrzeźno do wybranych miast w Polsce.

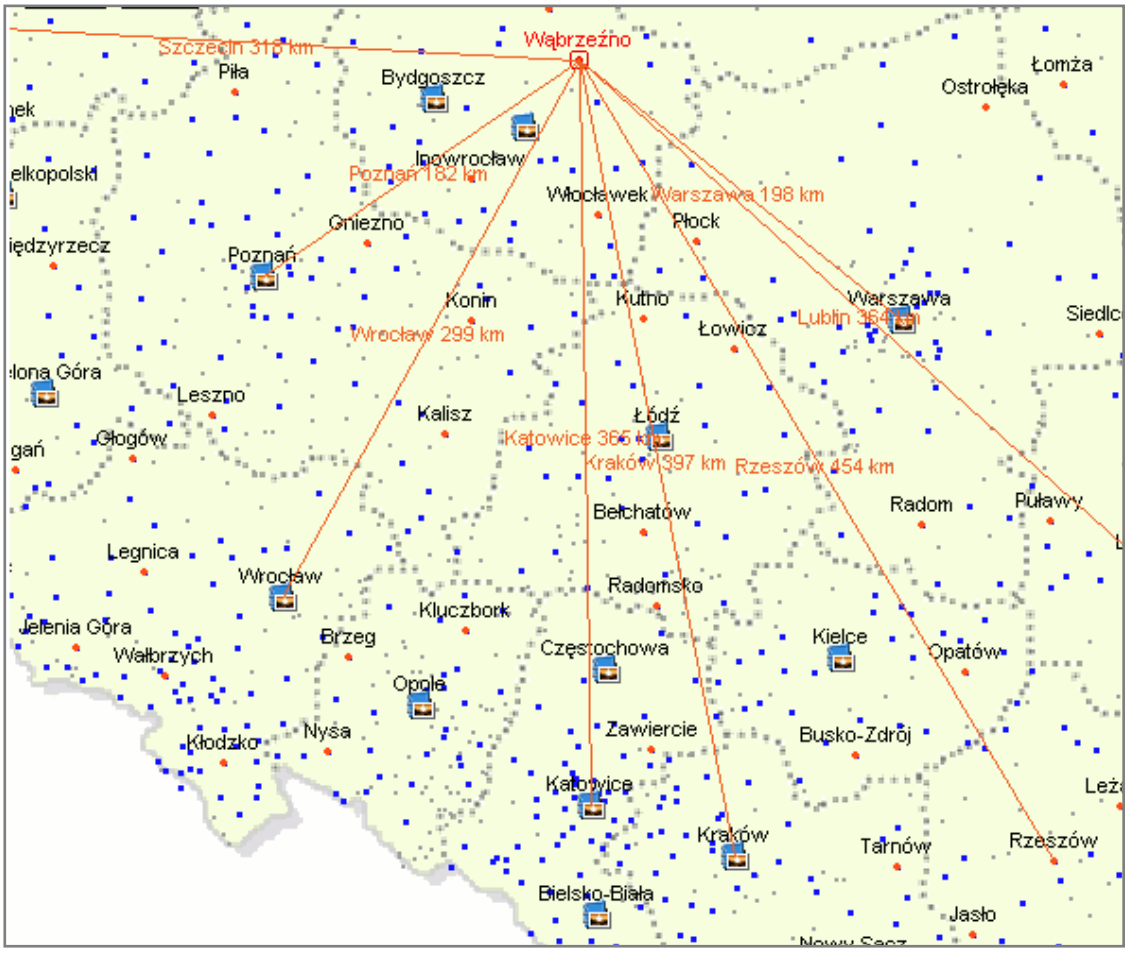

Źródło: Odleglosci.pl. www.odleglosci.pl/mapa,polski,Wabrzezno,opis,1.html.

Bardzo ważnym czynnikiem wpływającym na rozwój gospodarczy jest **dostęp do komunikacji lotniczej**. Najbliższym znaczącym lotniskiem cywilnym jest Międzynarodowy Port Lotniczy im.

Ignacego Jana Paderewskiego w Bydgoszczy. Jest to 9 najruchliwszy port lotniczy w Polsce. Obecnie posiada 31 połączeń lotniczych: 18 stałych połączeń międzynarodowych, 11 połączeń czarterowych (lato 2012) i 2 połączenia krajowe z Krakowem i Warszawą. W 2008 roku Międzynarodowy Port Lotniczym Bydgoszcz zanotował najwyższy wzrost ilości odprawionych pasażerów ze wszystkich lotnisk w Polsce wynoszący 54,07% w stosunku do roku 2007. Ruch lotniczy obsługiwany jest obecnie przez 3 firmy: Polskie Linie Lotnicze LOT (obsługiwane przez Sprint Air) – loty do Warszawy, RyanAir – loty do Barcelony-Girona, Birmingham, Dublina, Düsseldorfu-Weeze, Glasgow-Prestwick i Londynu-Stansted. W 2012 roku firma OLT Express ma rozpocząć połączenia lotnicze z Bydgoszczy do Bristolu (Wielka Brytania), Cork (Irlandia), Dortmundu, Edynburga, Frankfurtu-Hahn, Krakowa, Liverpoolu, Londynu-Gatwick, Mediolanu-Bergamo, Memmingen (Niemcy), Newcastle, Paryża-Orly, Rzymu-Fiumicino. W odległości ok 200 kilometrów od Wąbrzeźna położone jest największe w Polsce lotnisko – Port Lotniczy im. Fryderyka Chopina Warszawa Okęcie.

Tabela 4. Liczba obsłużonych pasażerów oraz wykonanych operacji w ruchu regularnym i czarterowym w Międzynarodowym Porcie Lotniczym IM. Ignacego Jana Paderewskiego w Bydgoszczy w latach 2009-2011.

	Cały rok			Dynamika	
	2009	2010	2011	2009/2011	2010/2011
Liczba pasażerów	264 529	266 480	268 360	1,4%	0,7%
Liczba operacji pax	3 980	2 091	2 812	-29,3%	34,5%

Źródło: www.ulc.gov.pl.

Najbliższe **porty morskie są oddalone od Wąbrzeźna o ok. 170 km** i znajdują się w Gdańsku i Gdyni. Oba porty wpisane są w ustawie o obszarach morskich Rzeczypospolitej Polskiej i administracji morskiej, do portów o podstawowym znaczeniu dla gospodarki narodowej. Oba porty posiadają połączenia promowe z innymi bałtyckimi portami – Gdańsk ze szwedzkim Nynäshamn, a Gdynia ze szwedzką Karlskroną, niemickim Rostokiem i Helsinkami.

1.5. Oferta inwestycyjna

Oferta inwestycyjna Miasta Wąbrzeźno jest bardzo atrakcyjna. W lipcu 2011 roku. Miasto posiadało **10 terenów**, które chciałoby przeznaczyć pod inwestycje.

Teren nr 1 (przy ul. Towarzystwa Jaszczurczego) jest to niezabudowana działka o powierzchni 2,5 ha przeznaczona pod zabudowę mieszkaniową, pensjonatową, usługi nieuciążliwe. Jest możliwość powiększenia terenu o grunty prywatne. W niewielkiej odległości od granicy działki znajdują się przyłącza elektryczne, gazowe, wodociągowe, kanalizacyjne i telefoniczne.

Teren nr 6 (przy ul. Gen. Pruszyńskiego) jest to niezabudowana działka o powierzchni 14 ha przeznaczona pod zabudowę usługową, produkcyjną, składy i magazyny. Jest możliwość powiększenia terenu o grunty prywatne. Na terenie działki znajduje się instalacja sieci kanalizacyjnej.

W niewielkiej odległości od granicy działki znajdują się przyłącza elektryczne, gazowe, wodociągowe i telefoniczne.

Teren nr 7 (przy obwodnicy) jest to niezabudowana działka o powierzchni 0,5 ha przeznaczona pod zabudowę usługową, produkcyjną, składy, magazyny, działalność hurtową, przemysłową, warsztatową, mieszkalnictwo z funkcją podstawową. Jest możliwość powiększenia terenu o grunty prywatne. W odległości od 400 do 800 metrów od granicy działki znajdują się przyłącza elektryczne, gazowe, wodociągowe, kanalizacyjne i telefoniczne.

Teren nr 8 (przy ul. Pod Młynik) jest to niezabudowana działka o powierzchni 1,84 ha przeznaczona pod zabudowę przemysłową, usługi uciążliwe, składy nieuciążliwe, magazyny oraz dopuszczalna jest również zabudowa mieszkaniowa. Jest możliwość powiększenia terenu o grunty prywatne. W niewielkiej odległości od granicy działki znajdują się przyłącza gazowe i kanalizacyjne. Na terenie działki znajduje się sieć elektryczna, wodociągowa i telefoniczna.

Teren nr 10 (przy obwodnicy) jest to niezabudowana działka o powierzchni 0,59 ha przeznaczona pod zabudowę przemysłowa, produkcyjną, usługową, a także dopuszczalna jest zabudowa mieszkaniowa. W odległości od 200 do 700 metrów od granicy działki znajdują się wszystkie niezbędne przyłącza.

Teren nr 12 (przy ul. Żwirki i Wigury) jest to niezabudowana działka o powierzchni 3,88 ha. Przeznaczona jest pod zabudowę mieszkaniową wielorodzinną, usługi nieuciążliwe, częściowo pod drogę oraz teren upraw polowych i ogrodniczych. Istnieje możliwość powiększenia gruntu o tereny prywatne. Teren jest uzbrojony w instalację elektryczną, telefoniczną, wodociągową i kanalizacyjną, a w odległości 60 metrów od granicy działki znajduje się przyłącze gazowe.

Teren nr 13 (przy ul. Łabędziej) jest to niezabudowana działka o powierzchni 0,56 ha przeznaczona pod zabudowę usług turystyki, sportu, rekreacji i gastronomii. Istnieje możliwość powiększenia jej o grunty prywatne. Teren jest uzbrojony w instalację wodociągową, kanalizacyjną i telefoniczną. W odległości od 30 do 100 metrów od granicy działki znajdują się przyłącza elektroniczne i gazowe.

Teren nr 14 (przy ul. Mikołaja z Ryńska) jest to niezabudowana działka o powierzchni 1,24 ha. Jest przeznaczona pod zabudowę produkcyjną, usługi uciążliwe i nieuciążliwe, składy, magazyny, hurtownie i dystrybucje paliw. W odległości od 120 do 550 metrów znajdują się przyłącza elektryczne, gazowe, wodociągowe, kanalizacyjne i telefoniczne.

Teren nr 15 (przy ul. Podzamcze) jest to niezabudowana działka o powierzchni 1,11 ha. Jest przeznaczona pod zabudowę usług turystyki, sportu, rekreacji i gastronomii. Istnieje możliwość powiększenia jej o grunty prywatne. W odległości od 100 do 150 metrów znajdują się przyłącza elektryczne, gazowe i telefoniczne. Teren uzbrojony jest w instalację sieci wodociągowej i kanalizacyjnej.

Teren nr 22 (przy obwodnicy) jest to niezabudowana działka o powierzchni 0,14 ha. Istnieje możliwość powiększenia o grunty prywatne. Jest przeznaczona pod zabudowę usługową, przemysłową, składy i magazyny, działalność hurtową, warsztatową oraz mieszkalnictwo z funkcją podstawową. W odległości od 50 do 350 metrów od granicy działki znajdują się przyłącza elektryczne, telefoniczne, sieci wodociągowej i kanalizacyjnej, a w odległości ponad kilometra jest przyłącze gazowe.

Rysunek 8. Mapa wybranych terenów inwestycyjnych w Mieście Wąbrzeźno.

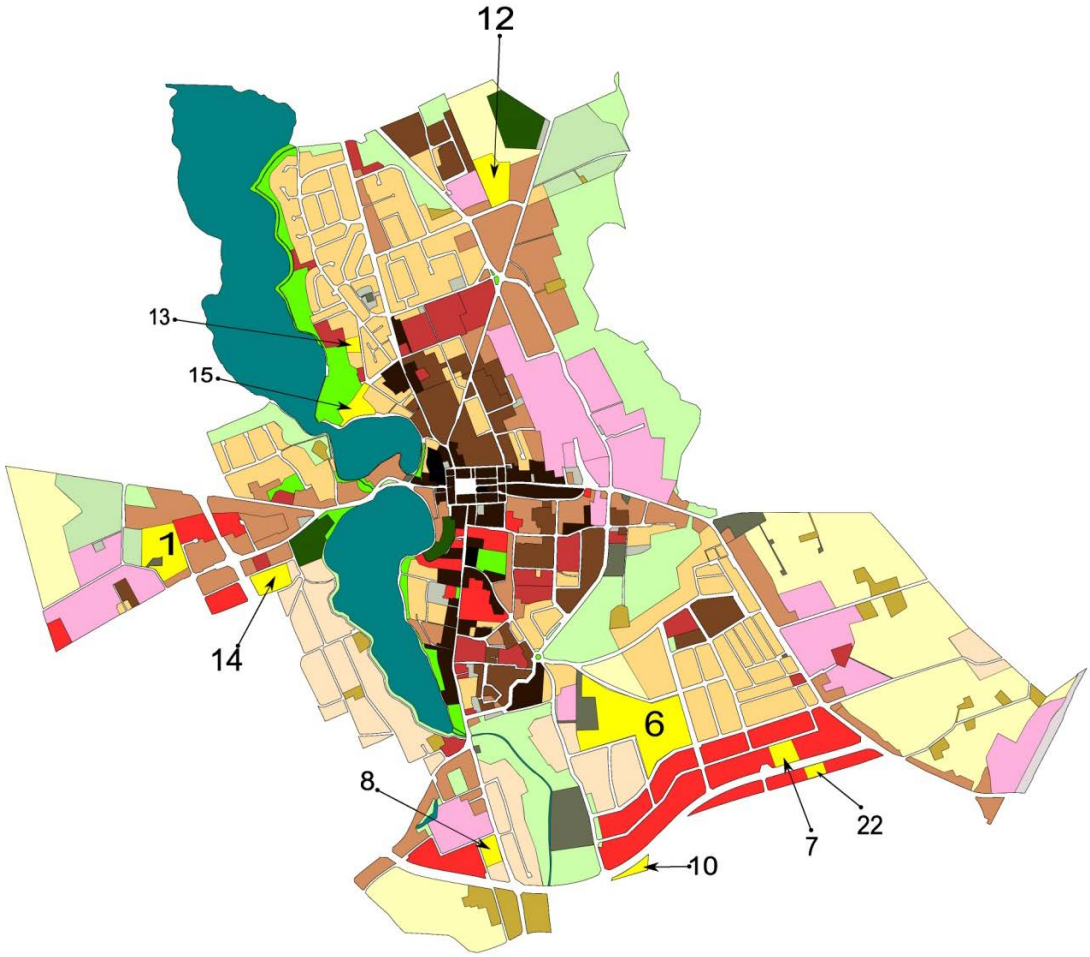

Źródło: BIP UM Wąbrzeźno, http://bip.wabrzezno.com/innova/assets/zamowienia/mapa2.jpg.

Katalog zachęt inwestycyjnych - instrumentarium prawno-podatkowe

Wąbrzeźno jest jednym z niewielu miast, które już w 2004 roku uchwaliło miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego. Wpłynęło to korzystnie na rozwój gospodarczy i inwestycyjny miasta. Aby zachęcić inwestorów do lokalizowania wielorodzinnych budynków mieszkalnych na terenie Wąbrzeźna tutejszy samorząd już w roku 2004 przyjął uchwałę zgodnie, z którą osoba zainteresowana wybudowaniem budynków na wynajem może skorzystać na ten cel z bonifikaty, która została ustalona na 95% wartości gruntu. Nie jest to jedyna zachęta dla inwestorów jeśli chodzi o prawo miejscowe – w 2004 roku uchwałą z 23 kwietnia 2004 roku Rada Miejska wprowadziła zwolnienie z podatku od nieruchomości. Dotyczy ono przedsiębiorców zaczynających, jak i prowadzących działalność gospodarczą na terenie Miasta Wąbrzeźno, którzy w wyniku podjętych inwestycji utworzyli nowe miejsca pracy. Warunek utworzenia nowych miejsc pracy uważa się za spełniony, jeżeli inwestycja spowodowała u podatnika wzrost liczby zatrudnionych w pełnym wymiarze czasu pracy i wskaźnik ten jest utrzymywany w okresie na jaki zostało przyznane zwolnienie.

1.6. Portret Statystyczny Miasta Wąbrzeźno w skrócie

WNIOSKI:

- stabilna liczba mieszkańców
- wahania przyrostu naturalnego – niewielka tendencja ujemna
- dodatnie saldo migracji wewnętrznych
- niewielkie roczne przyrosty liczby mieszkańców
- starzejące się społeczeństwo
- niewielka liczba osób w wieku przedprodukcyjnym w stosunku do liczby osób w wieku poprodukcyjnym
- stale rosnąca liczba wydatków budżetowych
- korzystny trend dochodów budżetowych
- bardzo dobry trend wzrostu dochodów własnych
- niestabilna krzywa wydatków inwestycyjnych
- wysoki odsetek wydatków inwestycyjnych
- wzrostowy trend wydatków na promocję miasta
- struktura wydatków budżetowych charakterystyczna dla gmin z woj. kujawsko-pomorskiego – dominacja wydatków z zakresu oświaty i pomocy społecznej
- niekorzystny stosunek wydatków do dochodów budżetowych -> dług samorządu
- stosunkowo korzystna wysokość dochodów i wydatków budżetowych na 1 mieszkańca (w porównaniu z okolicznymi miastami)
- spadająca liczba podmiotów gospodarczych
- mała liczba przedsiębiorstw w porównaniu z najbliższymi miastami
- niższy od średniej wojewódzkiej wskaźnik przedsiębiorczości (79,1 na 1000 mieszkańców; średnia dla woj. kujawsko-pomorskiego to 89,9)
- rosnąca liczba mieszkań
- dobre wyposażenie mieszkań w urządzania techniczno sanitarne (z wyjątkiem dostępu do gazu z sieci)
- rosnąca liczba osób zatrudnionych
- spadająca liczba osób bezrobotnych
- niekorzystne tendencje na rynku pracy
- niekorzystna struktura wykształcenia ludności (najwięcej osób z wykształceniem podstawowym)
- wzrostowy trend liczby dzieci w przedszkolach
- spadająca liczba uczniów szkół podstawowych i gimnazjów
- stabilna liczba młodzieży w szkołach ponadgimnazjalnych
- bardzo dobre wskaźniki dostępu do sieci wodno-kanalizacyjnej

2. Analiza jakościowa potencjału promocyjnego

2.1. Potencjał turystyczny

Baza noclegowa i ruch turystyczny

Miasto Wąbrzeźno posiada infrastrukturę noclegową. Miejsca noclegowe znajdują się w:

- Hotelu „Oaza”,
- Pensjonacie „Zamkowa”,
- Miejskim Klubie Sportowym „Unia”,
- gospodarstwach agroturystycznych.

Miasto Wąbrzeźno położone jest pomiędzy trzema jeziorami: **Frydek, Sitno i Zamkowym**. **Głównym obszarem rekreacyjnym jest Podzamcze**, gdzie znajdują się kąpielisko miejskie, wypożyczalnia sprzętu wodnego, amfiteatr, kawiarenka letnia z punktem gastronomicznym i miejsce na rozbicie namiotów. Na Podzamczu odbywa się wiele imprez sportowych i kulturalnych. Regaty żeglarskie i zawody wędkarskie na stałe wpisały się w kalendarz wydarzeń w Mieście Wąbrzeźno. Na deskach amfiteatru odbywa się Wąbrzeskie Lato Kulturalne, podczas którego występują artyści amatorzy i polskie gwiazdy muzyki rozrywkowej. Główną atrakcją na terenie Podzamcza są **ruiny zamku biskupiego z XIV wieku**. Nad jeziorami i Strugą Wąbrzeską przebiega przyrodnicza ścieżka dydaktyczna**.**

Wąbrzeźno jest miastem o korzystnym mikroklimacie kształtowanym przez lasy, parki i zieleńce rozciągające się na obszarze ok. 8 ha.

Na terenie miasta występują dwa pomniki przyrody – **dąb szypułkowy** o obwodzie pnia ok. 420 cm i liczący ok. 220 lat oraz **jesion wyniosły** o obwodzie pierśnicy 366 cm, któremu nadano nazwę własną „Karol”.

Przez Wąbrzeźno biegną szlaki turystyczne piesze i rowerowe oraz dwa szlaki historyczne. Atrakcyjność turystyczną Wąbrzeźna poprawiają ścieżki pieszo-rowerowe: jedna o długości 871 m biegnąca od ul. Chełmińskiej do plaży miejskiej oraz druga od ul. Przejazdowej do ul. Bukowej.

Ważnymi punktami na mapie każdej osoby odwiedzającej Wąbrzeźno powinny być Muzeum Ziemi Wąbrzeskiej - w którym gromadzone są i prezentowane zbiory etnograficzne ludności zamieszkującej ziemię chełmińską oraz dokonania artystyczne mieszkańców Wąbrzeźna i okolic, Sanktuarium Matki Bożej Brzemiennej z XIV wieku.

Według Danych GUS w Wąbrzeźnie w 2010 roku było **69 miejsc noclegowych**. Znajdowały się one w hotelu, pensjonacie, Miejskim Klubie Sportowym UNIA oraz gospodarstwach agroturystycznych.

Wykres 8. Porównanie liczby turystycznych obiektów zbiorowego zakwaterowania w Mieście Wąbrzeźno z innymi miastami w najbliższej okolicy.

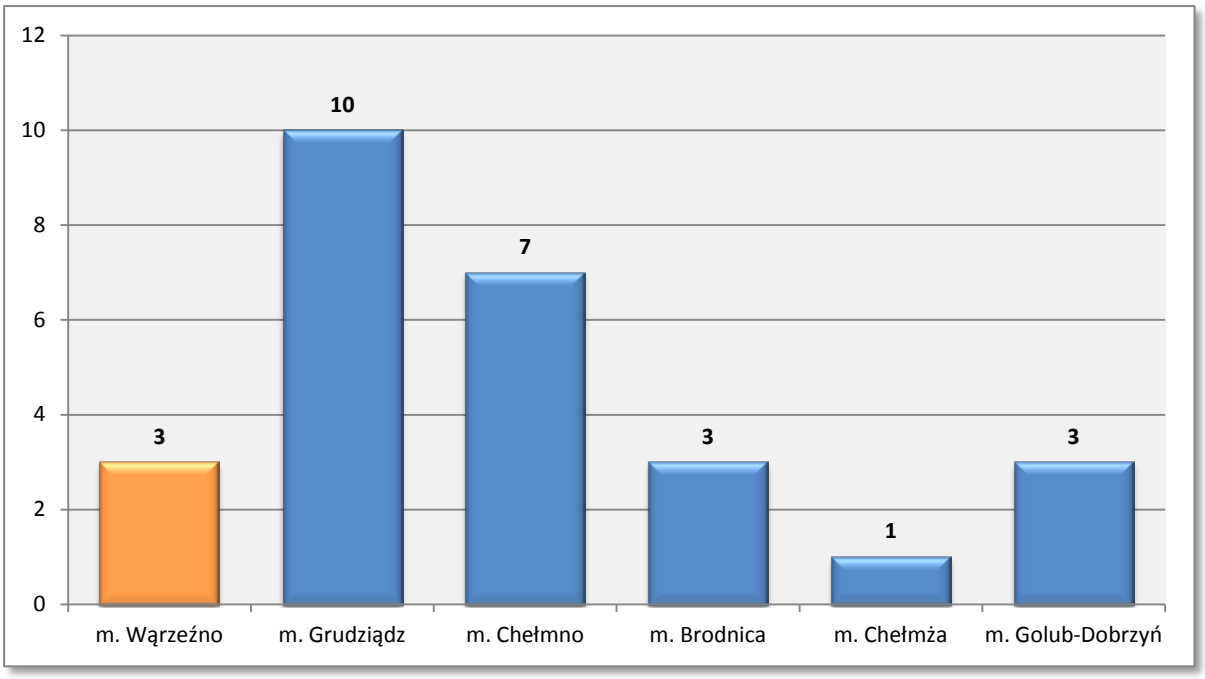

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS. (Dane dotyczą tylko tych jednostek, które złożyły sprawozdania statystyczne. Dane o obiektach i miejscach noclegowych wg stanu w dniu 31 VII.2010.)

Wykres 9. Porównanie liczby miejsc noclegowych w Mieście Wąbrzeźno z innymi miastami w najbliższej okolicy.

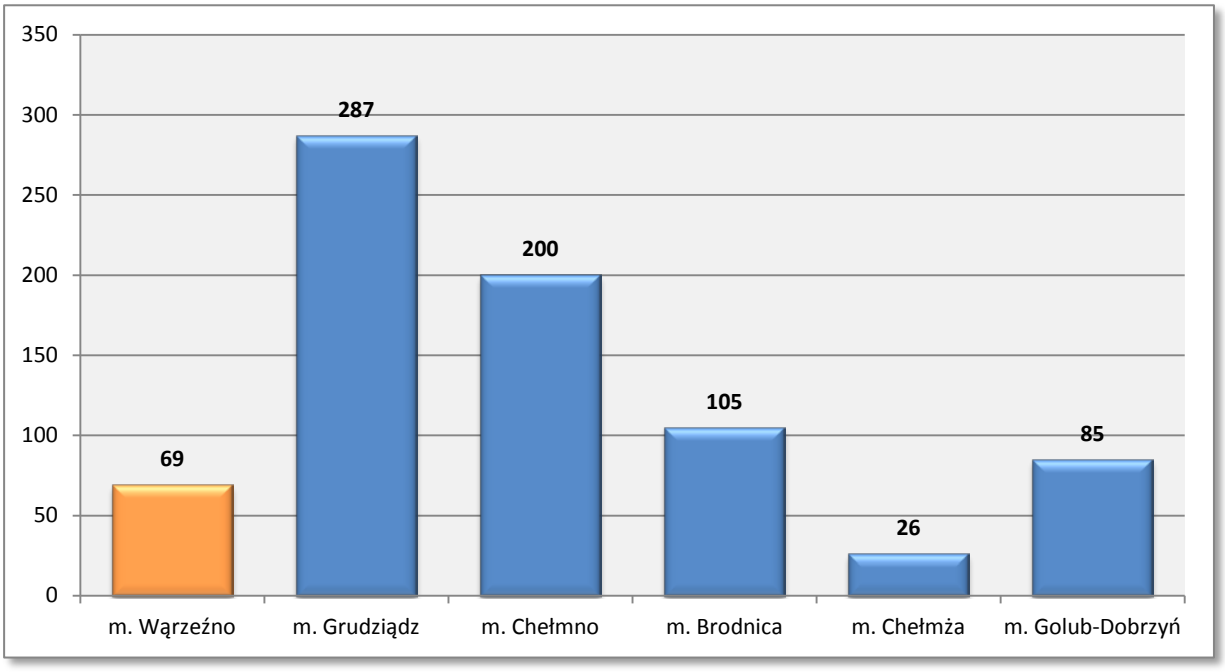

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS. (Dane dotyczą tylko tych jednostek, które złożyły sprawozdania statystyczne. Dane o obiektach i miejscach noclegowych wg stanu w dniu 31 VII.2010.)

Na tle najbliżej położonych miast (Grudziądz, Chełmno, Brodnica, Chełmża, Golub-Dobrzyń) liczba turystycznych **obiektów zbiorowego zakwaterowania** w Mieście Wąbrzeźno **wypada korzystnie**. Tak jak w Brodnicy i Golubiu-Dobrzyniu w Wąbrzeźnie znajdują się trzy takie obiekty. **Znacznie gorzej wygląda sytuacja z miejscami noclegowymi**. Pod tym względem Miasto Wąbrzeźno zajmuje przedostatnie miejsce wśród badanych miast. Mniej miejsc noclegowych znajdowało się tylko w Mieście Chełmża. W Mieście Grudziądz i Mieście Chełmno miejsc noclegowych w porównaniu z Miastem Wąbrzeźno jest odpowiednio ponad cztery razy więcej i prawie trzy razy więcej.

Wykres 10. Porównanie liczby podmiotów gospodarczych prowadzących działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją w najbliższych miastach w 2010 r.

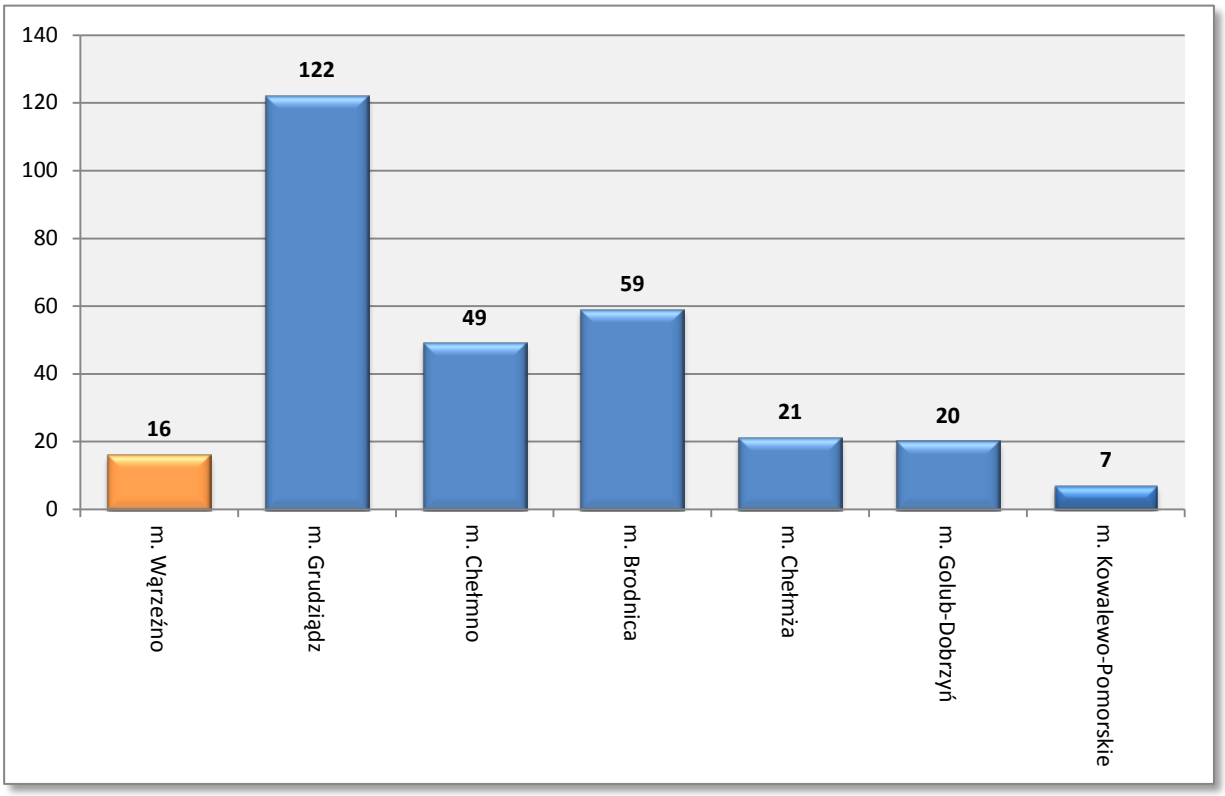

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS. (Dane dotyczą tylko tych jednostek, które złożyły sprawozdania statystyczne. Dane o obiektach i miejscach noclegowych wg stanu w dniu 31 VII.2010.)

Porównując liczbę podmiotów prowadzących działalność związaną z kulturą, rozrywką i rekreacją w najbliższych miastach w 2010 roku (Grudziądz, Chełmno, Brodnica, Chełmża, Golub-Dobrzyń, Kowalewo-Pomorskie) **potencjał Wąbrzeźna wypadał słabo**. Mniejszą liczbę takich podmiotów posiadało tylko miasto Kowalewo-Pomorskie, przy czym w tym mieście nie znajdowały się w ogóle zarejestrowane obiekty zbiorowego zakwaterowania.

Takie samo zestawienie wykonane wśród sąsiednich gmin obrazuje potencjał turystyczny całego powiatu wąbrzeskiego. W powiecie wąbrzeskim znajduje się łącznie 9 obiektów zakwaterowania zbiorowego z czego 1/3 w Mieście Wąbrzeźno.

Wykres 11. Porównanie liczby turystycznych obiektów zbiorowego zakwaterowania w powiecie wąbrzeskim w 2010 roku.

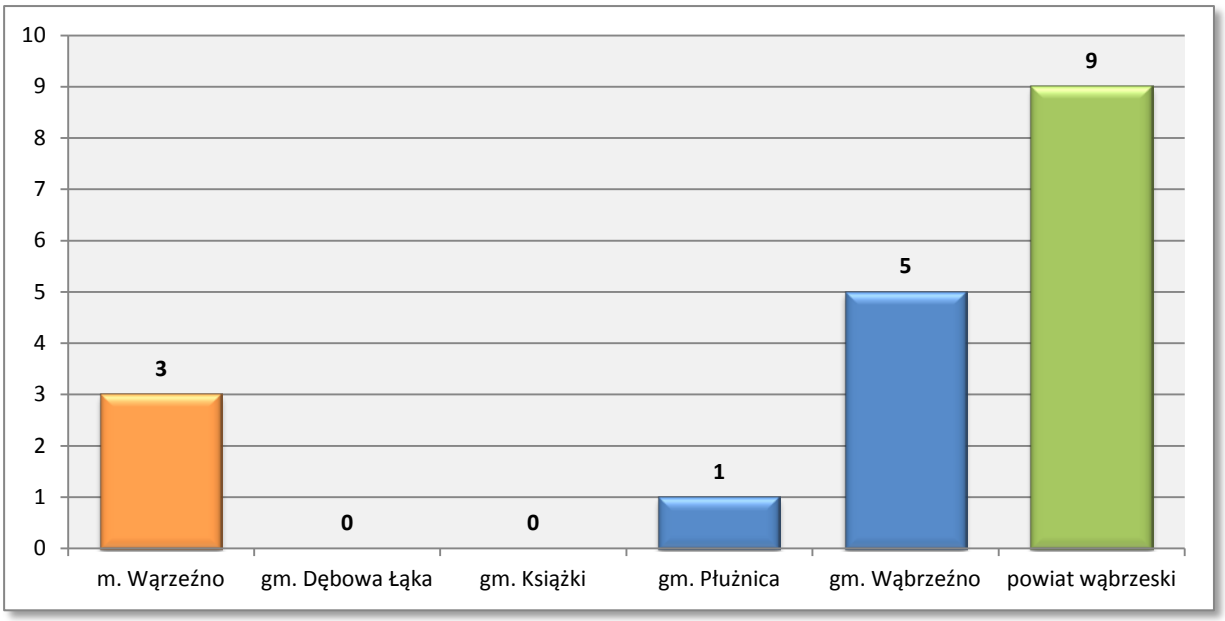

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS. (Dane dotyczą tylko tych jednostek, które złożyły sprawozdania statystyczne. Dane o obiektach i miejscach noclegowych wg stanu w dniu 31 VII.2010.)

W powiecie wąbrzeskim dostępnych jest 508 miejsc noclegowych, najwięcej na terenie gminy Wąbrzeźno. W Mieście Wąbrzeźno jest 13,5% miejsc noclegowych całego powiatu.

Wykres 12. Porównanie liczby miejsc noclegowych w powiecie wąbrzeskim w 2010 roku.

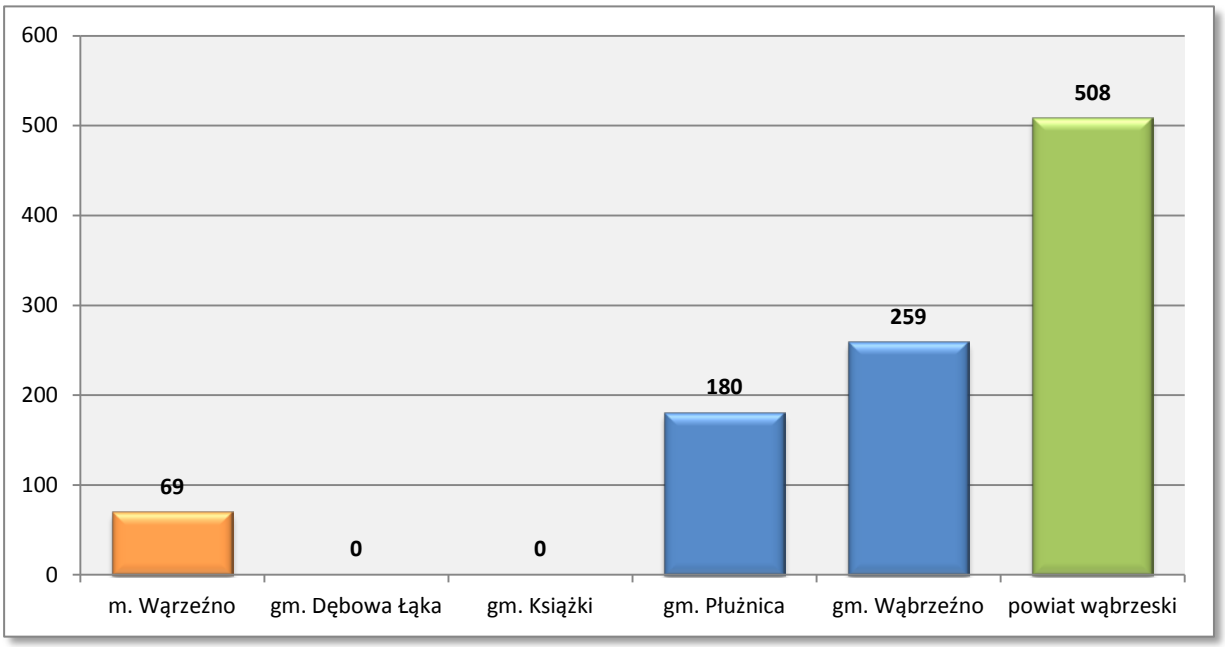

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS. (Dane dotyczą tylko tych jednostek, które złożyły sprawozdania statystyczne. Dane o obiektach i miejscach noclegowych wg stanu w dniu 31 VII.2010.)

Prawie połowa z 33 podmiotów prowadzących działalność związaną z kulturą, rozrywką i rekreacją funkcjonujących w 2010 roku znajdowała się w Mieście Wąbrzeźno.

Wykres 13. Porównanie liczby podmiotów gospodarczych prowadzących działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją w powiecie wąbrzeskim w 2010 roku.

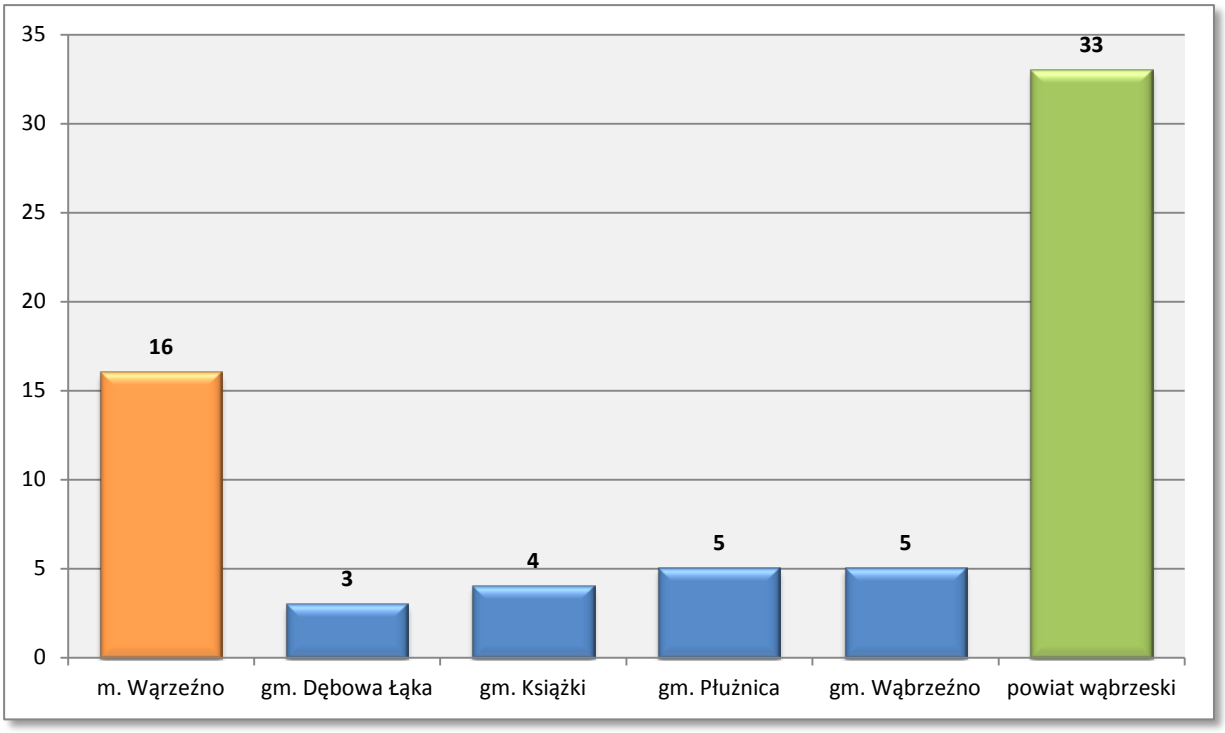

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS. (Dane dotyczą tylko tych jednostek, które złożyły sprawozdania statystyczne. Dane o obiektach i miejscach noclegowych wg stanu w dniu 31 VII.2010.)

Zaplecze gastronomiczne Miasta Wąbrzeźno to pięć restauracji, dwie kawiarnie, trzy pizzerie oraz dwanaście barów. Ponadto w ramach wypoczynku można skorzystać z usług jednej z najnowocześniejszych w województwie kujawsko-pomorskim pływalni, a także kręgielni MANGO oraz kortu tenisowego.

W okresie 2002-2010 obserwujemy stały wzrost liczby osób korzystających z noclegów w Mieście Wąbrzeźno. Wzrost w porównaniu lat 2002 i 2010 wynosił ponad 850%.

Wykres 14. Liczba osób korzystających z noclegów w Mieście Wąbrzeźno w latach 2002-2010.

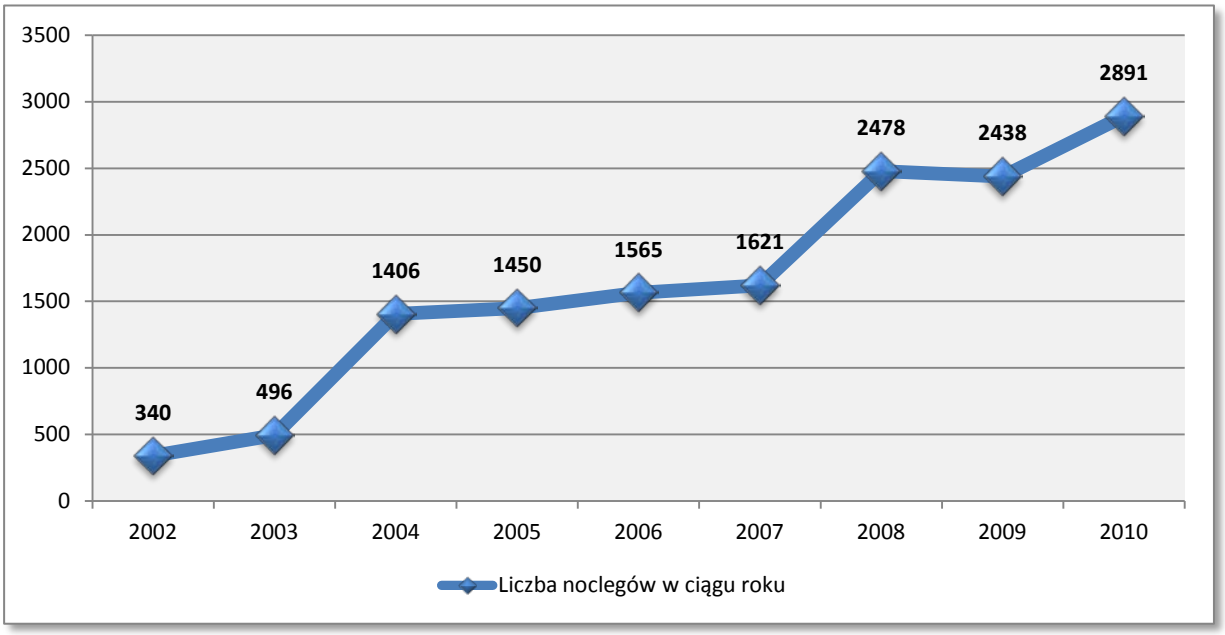

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS.

2.2. Zasoby przyrodnicze

Na terenie Miasta Wąbrzeźno lasy, parki i zieleńce rozciągają się na przestrzeni ponad 8 ha, co stanowi ok. 2,5 % powierzchni miasta. Tereny zielone kształtują korzystny mikroklimat. W Wąbrzeźnie ochronie podlegają założenia zieleni na Górze Zamkowej, zieleniec na grodzisku przy ul. Chełmińskiej, park przy Wąbrzeskim Domu Kultury i promenada wzdłuż jeziora Frydek.

Na terenie miasta występują **dwa pomniki przyrody – dąb szypułkowy** o obwodzie pnia ok. 420 cm i liczący ok. 220 lat oraz **jesion wyniosły** o obwodzie pierśnicy 366 cm, któremu nadano nazwę własną „Karol". W okolicznych gminach jest tych pomników znacznie więcej. Warto wymienić zabytkowe parki i zespoły parkowo-dworskie w Dębowej Łące, Niedźwiedziu, Kurkocinie, Feliksowie, Józefkowie, aleję jesionową przy drodze Płużnica – Orłowo, wyspę na Jeziorze Wieczno, głaz narzutowy w Nielubiu o obwodzie 10,7 m, cis w Ryńsku zasadzony w 1397 r. oraz wiele pojedynczych lub skupiskowo usytuowanych wiekowych drzew.

Zasadniczym atutem przyrodniczym Wąbrzeźna jest jednak jego położenie pomiędzy **trzema jeziorami: Zamkowym, Frydek i Sitno**. Najważniejszym terenem rekreacyjnym w mieście jest **Podzamcze**, położone nad Jeziorem Zamkowym. W obrębie Podzamcza znajdują się kąpielisko miejskie, wypożyczalnia sprzętu wodnego, amfiteatr, kawiarenka letnia wraz z punktem gastronomicznym oraz miejsce na rozbicie namiotów. W sezonie letnim jest to nie tylko miejsce wypoczynku „nad wodą", ale również centrum życia kulturalnego miasta. **Obszar ten stanowi główny teren docelowych działań promocyjnych**.

Na uwagę na terenie Podzamcza zasługują **ruiny zamku biskupiego z XIV w.** oraz **przyrodnicza ścieżka dydaktyczna** wyznaczająca szlak spacerowy nad jeziorami i Strugą Wąbrzeską.

Rysunek 9. Klasy wód na terenie powiatu wąbrzeskiego.

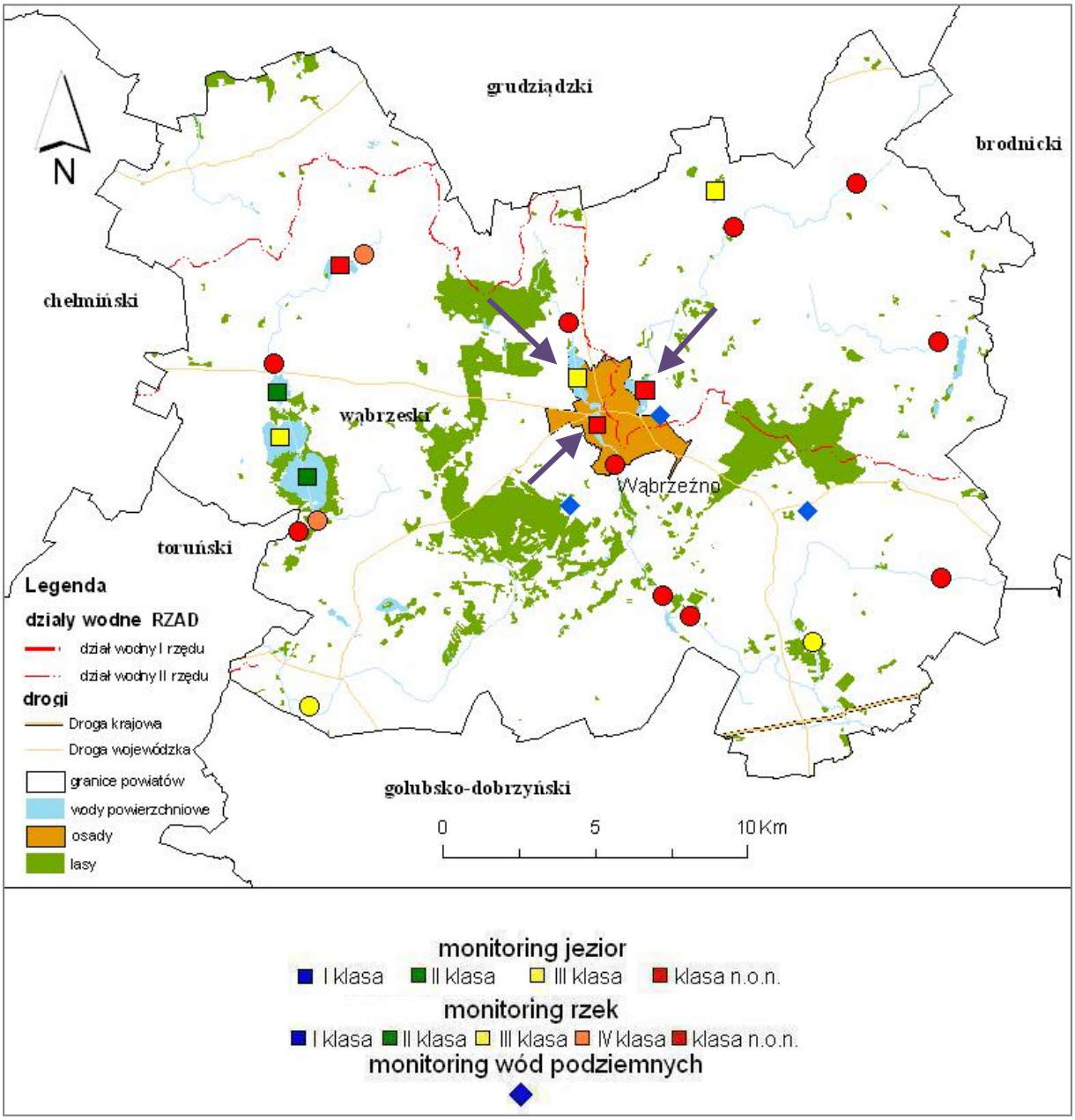

Źródło: Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Bydgoszczy - Monitoring wód województwa kujawsko-pomorskiego, http://www.wios.bydgoszcz.pl/webmapa/wody/pow_wabrzeski.html.

2.3. Zasoby historyczno-kulturowe

Historia miasta

Wąbrzeźno jest jednym z najstarszych miast Pomorza Gdańskiego. W 1228 roku ziemia chełmińska przekazana została we władanie zakonowi krzyżackiemu, w zamian za ochronę przed atakami ze strony Prusów. Pierwsze zapiski wymieniające Wąbrzeźno pochodzą z 19 kwietnia 1246 roku, gdy

biskup chełmiński Heidenryk otrzymał od wielkiego mistrza Henryka von Hohenlohe 600 łanów w Chełmży, Wąbrzeźnie, Bobrowie i nad Drwęcą.

Wąbrzeźno znajdowało się na skrzyżowaniu dwóch istotnych szlaków komunikacyjnych, z ziemi chełmińskiej do ziemi lubawskiej i z Mazowsza nad Morze Bałtyckie. Położenie w centrum biskupstwa chełmińskiego niewątpliwie wpłynęło zapewne na decyzję o wybudowaniu w Wąbrzeźnie rezydencji biskupiej, którą ukończono w 1321 roku. W latach 1323-1349 w gotyckim stylu wybudowany został kościół parafialny z kamienia i cegły, obecny kościół pw. św. Apostołów Szymona i Judy Tadeusza.

Rozkwit miasta przypadał na XIV i początek XV wieku. Wzniesione zostały zamek, kościół i mury miejskie. Wąbrzeźno, jako miasto poddane wielkiemu mistrzowi, było najeżdżane przez wojska polskie w czasie wojen z zakonem krzyżackim.

W 1466 roku na mocy II pokoju toruńskiego Wąbrzeźno przeszło pod panowanie króla polskiego. Władzę nad miastem sprawował biskup chełmiński. Dnia 10 stycznia 1534 roku biskup Jan Dantyszek za aprobatą króla Zygmunta I Starego nadał miastu nowy przywilej i nadał mu herb - skrzydło orła i pastorał. Rok później dokonano spisu inwentarzu zamku w języku polskim co w tamtym okresie było ewenementem.

Przełom XVI i XVII wieku był okresem największej świetności miasta. Miał miejsce rozwój gospodarki towarowo-pieniężnej, lokalnego handlu oraz rzemiosła. Mimo to głównym zajęciem mieszkańców były rolnictwo i hodowla. W XVII wieku nastąpiła polonizacja miasta – wszelkie zachowane dokumenty i zapiski z tego okresu redagowane były po polsku lub łacinie. Ruchy reformacyjne nie przyniosły znaczących zmian w Wąbrzeźnie, które jako miasto biskupie, nie posiadało swobody wyznania. Z kolei postępująca kontrreformacja wywarła wpływ na ożywienie życia religijnego, czego najlepszym przykładem był Błażej Pęcherek, znany jako Ojciec Bernard z Wąbrzeźna (1575-1603), zakonnik zmarły w opinii świętości.

W późniejszym czasie rozwój miasta został zahamowany. Wąbrzeźno zostało splądrowane przez wojska szwedzkie w 1629 roku, straty zwiększyła epidemia dżumy w 1630 roku, jednak apogeum nieszczęść przypadło na listopad 1655 r. Podczas kolejnego najazdu Szwedów miasto zostało spalone, a zamek biskupi zniszczony. W 1700 r. w mieście wybuchł pożar, który strawił wiele domów i kościół parafialny. Miasta nie ominęły też wojska szwedzkie i rosyjskie w czasie Wielkiej Wojny Północnej. Zlikwidowany został handel i rzemiosło. Wpływ na upadek miasta miały również zarazy i nieurodzaje.

W wyniku pierwszego rozbioru Polski w 1772 r. Wąbrzeźno znalazło się pod władzą pruską. Według spisu podatkowego zajętych ziem miasto liczyło 78 domów, ale żadnego budynku urzędowego. Prawa obywatelskie posiadało 77 osób. Powierzchnia wynosiła 60 łanów. Działało 29 browarów i 1 gorzelnia. Rozpoczęła się ponowną germanizację tych ziem. W roku 1788 Prusacy zmienili polską nazwę Wąbrzeźno na Briesen, do której dodali później określenie Westpreussen.

W roku 1792 miał miejsce ostatni z groźnych pożarów, który zniszczył ratusz i większość domów przy rynku. W tej sytuacji władze pruskie opracowały nowy plan zabudowy miasta.

Likwidacja ustroju feudalnego na początku XIX wieku przyczyniła się do wzrostu znaczenia gospodarczego Wąbrzeźna. Stało się ono ważnym ośrodkiem rzemieślniczo-handlowym.

Mieszkańcy Wąbrzeźna mieli swój udział w polskich walkach narodowowyzwoleńczych, co było dowodem silnej przynależności do narodu polskiego.

Polityka zaborców wobec Polaków ulegała zaostrzeniu. Usunięto język polski ze szkół średnich, sądownictwa i administracji. Wykupywano polską własność, osiedlając na niej niemieckich kolonizatorów. Jednocześnie przełom XIX i XX wieku był okresem znacznego rozwoju przestrzennego i gospodarczego, na co wpływ miało powołanie w 1887 roku powiatu wąbrzeskiego. W tym okresie powstało wiele gmachów, urządzeń oraz zakładów produkcyjnych (dworzec kolejowy, gmach sądu, szkoły, poczta, nowy ratusz). W mieście powstały chodniki, park miejski z kortem tenisowym, aleja spacerowa nad jeziorem. Największym osiągnięciem władz miasta było wybudowanie wodociągów, elektrowni i bocznicy kolejowej oraz szos łączących Wąbrzeźno z okolicznymi miejscowościami.

Sukcesy gospodarcze nie przytłumiły wśród wąbrzeźnian polskiej świadomości narodowej. Ważną rolę w jej podtrzymywaniu i popieraniu gospodarki polskiej odegrały organizacje takie jak: Bank Ludowy, Towarzystwo Przemysłowe, Spółka „Rolnik", Polskie Towarzystwo Gimnastyczne „Sokół" czy Towarzystwo Naukowe.

Pierwsza wojna światowa spowodowała spadek produkcji i zastój w handlu, ale równocześnie dała nadzieje na odzyskanie niepodległości. Postanowieniem Traktatu Wersalskiego (1919) przyłączono ziemię chełmińską wraz z Wąbrzeźnem do odrodzonej Polski. Rozpoczęła się ponowna polonizacja tych terenów. Z południa Polski napłynęła ludność osadnicza, przywrócono język polski we wszystkich szkołach, urzędach i instytucjach.

Okres międzywojenny przyniósł miastu rozwój szkolnictwa i kultury polskiej poprzez działalność licznych organizacji społecznych i zawodowych, a także funkcjonowanie zespołów muzycznych, chórów. Gorzej następował rozwój miasta na płaszczyźnie gospodarczej. W Wąbrzeźnie w dalszym ciągu przeważało rzemiosło. Najbardziej znaczące cechy miały tu swoje zarządy. Nowo założone i powstałe przed I Wojną Światową przedsiębiorstwa po krótkim okresie rozwoju podupadały lub ulegały likwidacji w okresie kryzysu gospodarczego. Gwałtownie wzrosło bezrobocie, któremu przeciwdziałano zatrudniając ludzi przy budowie szos i urządzeń melioracyjnych.

Dwudziestoletni okres wolności zakończył wybuch II Wojny Światowej. Po wkroczeniu armii niemieckiej rozpoczęła się eksterminacja ludności polskiej. Dążono przede wszystkim do wyeliminowania inteligencji. Aresztowane osoby przetrzymywano w byłej fabryce Polskiego Przemysłu Gumowego (obecnie Ergis S.A.). Większość z tysiąca aresztowanych rozstrzelano w Łopatkach k. Wąbrzeźna, a później w Kurkocinie.

W czasie okupacji ponownie przeprowadzano proces germanizacji i kolonizacji. Nazwę miasta zamieniono na Briesen Westpreussen. W odpowiedzi na prowadzone działania ludność Polska na terenie Wąbrzeźna i powiatu tworzyła organizacje konspiracyjne, których celem była walka zbrojna, sabotaż i działalność wywiadowcza.

Po zakończeniu II Wojny Światowej rozpoczęto reorganizację administracji państwowej, zajęto się wyżywieniem ludności, opieką społeczną i uruchomieniem warsztatów pracy. Według spisu ludności z 1950 roku w Wąbrzeźnie mieszkało 8873 osoby. Około połowy ogółu osób zatrudnionych pracowało w powstałych na początku lat pięćdziesiątych Pomorskich Zakładach Tworzyw Sztucznych. Obok tego

dużego zakładu powstawały również mniejsze przedsiębiorstwa. W mieście budowane były nowe osiedla, ulice i ciągi spacerowe. Stawiano także nowe obiekty użyteczności publicznej.

W 1975 roku w wyniku reformy administracyjnej zlikwidowany został powiat wąbrzeski.

Początek lat 80-tych w Wąbrzeźnie, tak jak i w całej Polsce, należał do „Solidarności". Struktury związku powstawały we wszystkich przedsiębiorstwach.

W roku 1987 władze PRL zorganizowały w Wąbrzeźnie ogólnopolskie dożynki.

Rok 1990 był początkiem nowego etapu w rozwoju Miasta Wąbrzeźno. Zgodnie z reformą administracji samorządowej dokonano wyboru Rady Miejskiej, Zarządu Miasta i burmistrza. Działalność samorządu terytorialnego miała bardzo pozytywny wpływ na realizację zadań inwestycyjnych w mieście. Najważniejszymi zadaniami samorządu był rozwój mieszkalnictwa, infrastruktury komunalnej, remonty placówek oświatowych, uporządkowanie gospodarki ściekowej.

Tabela 5. Kalendarium dziejów Wąbrzeźna[1]

Data	Wydarzenie
18 października 1166	podczas zbrojnej wyprawy do Prus, przypuszczalnie w okolicy osady Wambrez lub jeziora Wieczno rozegrała się bitwa, w której poległ Henryk Sandomierski
19 kwietnia 1246	pierwsza wzmianka o osadzie Wambrez; Wąbrzeźno staje się własnością biskupów chełmińskich
1303	początek budowy zamku biskupiego
ok. 1331	uzyskanie praw miejskich
1411, 1422	Wąbrzeźno niszczone w wojnach z Zakonem Krzyżackim
1464	spalenie miasta przez Krzyżaków
1466	Ziemia chełmińska (w tym Wąbrzeźno) włączone do Korony na mocy II pokoju toruńskiego
1534	biskup Jan Dantyszek potwierdza stare i nadaje miastu nowe przywileje
1535	spisanie inwentarza zamku, pierwszego zachowanego dokumentu, w dodatku spisanego w języku polskim
1655	spalenie miasta i zamku przez Szwedów
1685	do Wąbrzeźna trafia obraz Matki Bożej Brzemiennej
1772	Wąbrzeźno w zaborze pruskim
1788	zmiana nazwy na Briesen Westpreussen
1807-1815	Wąbrzeźno w granicach Księstwa Warszawskiego
1 kwietnia 1898	uruchomiono pierwszą na dzisiejszych ziemiach polskich kolej elektryczną Wąbrzeźno - Wąbrzeźno Miasto. Trakcję elektryczną rozebrały PKP w 1959 roku, ruch osobowy zawieszono w 1991 roku

[1] Na podstawie: *Kalendarium dziejów Wąbrzeźna – Wikipedia*, http://pl.wikipedia.org/wiki/Kalendarium_dziejów Wąbrzeźna.

1906	w mieście powstaje Gimnazjum Humanistyczne (obecnie Liceum Ogólnokształcące im. Zygmunta Działowskiego)
1920	powrót miasta do Polski
1921	założony zostaje Polski Instytut Narodowy w Wąbrzeźnie z inicjatywy Włodzimierza Tetmajera
1939	zajęcie miasta przez Niemców, założenie przez Selbstschutz prowizorycznego obozu koncentracyjnego na terenie zakładów PPG (obecnie Ergis S. A.). Masowe egzekucje w pobliskiej piaskowni w Łopatkach
1941-1943	do obozów (w Potulicach i Toruniu) zostaje wywiezionych około 3,8 tys. mieszkańców Wąbrzeźna
24 stycznia 1945	wkroczenie Armii Czerwonej
1950	powstaje Miejski Klub Sportowy "Unia" Wąbrzeźno
1987	w Wąbrzeźnie zorganizowane zostają ogólnopolskie Dożynki
1990	przejęcie przez samorząd miejski oświaty na poziomie podstawowym
1990	zatwierdzenie herbu miasta, projektu Ziemowita Maślanki (honorowy obywatel miasta)
1990	powołanie lokalnej gazety Wiadomości Wąbrzeskich, jako organu Rady Miejskiej
1991	powstanie nowych 10 zakładów pracy na bazie sprywatyzowanych Państwowego Ośrodka Maszynowego, Przedsiębiorstwa Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej oraz Przedsiębiorstwa Budownictwa Komunalnego
1991	powstanie Społecznego Komitetu Budowy Miejskiej Telewizji Kablowej, która emituje swój program od 1994 r.
1991	odsłonięcie tablicy upamiętniającej 50. rocznicę śmierci wąbrzeskiego noblisty Waltera Nernsta
1993	budowa nowoczesnej oczyszczalni ścieków oraz sieci wodnokanalizacyjnej
1995-1998	opieka samorządu nad Liceum Ogólnokształcącym
1996	obchody 750-lecia miasta
1996	powołanie Wąbrzeskiego Sejmiku Uczniowskiego, przekształconego w 2003 r. w Młodzieżową Radę Miejską
1996	doprowadzenie gazu ziemnego do miasta, utworzenie sieci gazowniczej
1996	powołanie Regionalnego Wąbrzeskiego Towarzystwa Budownictwa Społecznego
1999	reforma wąbrzeskiej oświaty, powstanie trójstopniowego systemu nauczania obowiązkowego
2000	emisja obligacji komunalnych z przeznaczeniem pozyskanych środków m. in. na budowę Pływalni Miejskiej
2000	powołanie Muzeum Miejskiego, połączonego w 2003 r. z Wąbrzeskim Domem Kultury
2005	otwarcie Pływalni Miejskiej im. Pawła Bączyńskiego
2005	otrzymanie certyfikatu Gmina Fair Play

2005	koronacja obrazu Matki Boskiej
2006	otwarcie obwodnicy miasta o długości 7,8 km, wybudowanej wspólnie z powiatem wąbrzeskim
2008	termomodernizacja siedmiu obiektów miejskich, we wsparciu o fundusze z Norweskiego Mechanizmu Finansowego
2009	wybudowanie „schetynówki", ul. Macieja Rataja
2009	budowa ścieżek rowerowych okalających Jezioro Zamkowe
2010	budowa boiska przy Pływalni Miejskiej w ramach projektu Orlik 2012
2010	przeprowadzenie badań archeologicznych na Górze Zamkowej
2010	rozpoczęcie projektu „Rewitalizacja Placu Jana Pawła II w Wąbrzeźnie"

Kultura i sztuka

Głównym miejscem spotkań dla ludzi kultury i sztuki jest **Wąbrzeski Dom Kultury** przy ul. Wolności 47. Powstał on w roku 1965 i od tego czasu prezentuje przed mieszkańcami Wąbrzeźna i osobami przyjezdnymi swoją ofertę kulturalną, wśród których wymienić należy takie imprezy cykliczne jak: Ogólnopolski Konkurs Tańca Nowoczesnego, Festiwal Pieśni Religijnej „Sakrosong", Ogólnopolski Przegląd Ulubionych Pieśni Jana Pawła II, Przegląd Dorobku Twórczości Seniorów, Wielka Orkiestra Świątecznej Pomocy. WDK jest również organizatorem takich wydarzeń plenerowych jak Lato kulturalne na Podzamczu, Białych i Słonecznych Wakacji i wielu innych bezpłatnych imprez. Wąbrzeski Dom Kultury posiada salę widowiskową pozwalającą pomieścić 334 osoby, salę konferencyjną, Galerię – salę wystaw, studio telewizyjne MTK (Miejskiej Telewizji Kablowej), klub młodzieżowy i kawiarnię. W siedzibie WDK odbywają się spotkania kół zainteresowań, klubów, chóru oraz zajęcia aerobiku. Ponadto obecnie do Galerii WDK przeniesione zostały eksponaty zebrane w wąbrzeskim muzeum. Poza ekspozycją stałą organizowane są również wystawy czasowe. Muzeum kładło szczególny nacisk na prezentację dokonań artystycznych zarówno amatorskich jak i profesjonalnych wykonanych przez mieszkańców samego Wąbrzeźna i najbliższych okolic. W muzealnych salach organizowane są wystawy prywatnych kolekcji m.in. modelarskich, filatelistycznych czy zbiorów przyrodniczych. Muzeum prowadzi współpracę z gdańskim oddziałem IPN i delegaturą tegoż instytutu z Bydgoszczy, dzięki czemu możliwe jest także organizowanie wystaw dotyczących historii najnowszej. Muzeum podjęło się również organizacji tzw. żywych lekcji historii, czyli spotkań młodzieży szkolnej z kombatantami i seniorami.

O bardzo dobrych warunkach do pracy twórczej oraz o dbaniu o rozwój kulturalny mieszkańców może świadczyć nagroda przyznana WDK **w 1996 roku dla najlepszej placówki kultury w ówczesnym województwie toruńskim**.

Tabela 6. Wykaz imprez na terenie Miasta Wąbrzeźno.

Nazwa imprezy	Budżet
XIX Finał WOŚP	1 500,00 zł
Koncert kolęd	800,00 zł
Marsz Amazonek	500,00 zł
Eliminacje powiatowe „Awans”	1 000,00 zł
Miejski Jarmark Wielkanocny	2 500,00 zł
Majówka z WDK	2 500,00 zł
Ogólnopolski Przegląd „Ulubione Pieśni Jana Pawła II”	2 000,00 zł
Happening „Nie jeździj na podwójnym gazie – szkoda życia”	300,00 zł
Dni Wąbrzeźna	31 000,00 zł
Biesiada literacka pn. „Lokalne publikacje” – spotkanie z lokalnymi twórcami	500,00 zł
Noc świętojańska	500,00 zł
Festyn rekreacyjny pn. „Powitanie lata kulturalnego”	6 000,00 zł
Słoneczne wakacje dla dzieci	1 000,00 zł
VIII Wąbrzeska Biesiada Seniorów	7 000,00 zł
Reggae Festiwal	9 000,00 zł
Konkurs Piosenki Tanecznej	6 000,00 zł
Jarmark Staroci	200,00 zł
Zakończenie lata kulturalnego	9 000,00 zł
Konkurs Tańca Nowoczesnego	4 000,00 zł
Dzień Ojca Bernarda	4 500,00 zł
Wąbrzeski Festiwal Turystyczny	2 500,00 zł
Przegląd Dorobku Twórczego Seniorów	2 000,00 zł
Festiwal Pieśni Religijnej „Sakrosong 2011”	2 000,00 zł
Ogólnopolski Przegląd Orkiestr Dętych	4 500,00 zł
Festiwal Piosenki Dziecięcej „Rozśpiewane dzieciaki”	5 000,00 zł
Miejski Jarmark Świąteczny Bożonarodzeniowy	4 000,00 zł
Regionalny Konkurs Recytatorski „Papież i noblista” – proza i poezja Jana Pawła II i Cz. Miłosza	1 500,00 zł
Mikołajkowy Turniej Szachowy	500,00 zł

Źródło: materiały przekazane przez Urząd Miejski w Wąbrzeźnie.

Kolejnym bardzo ważnym punktem na kulturalnej mapie Wąbrzeźna jest **Miejska i Powiatowa Biblioteka Publiczna im. Witalisa Szlachcikowskiego**. Powstała ona w 1947 roku. Obecnie posiada cztery filię, w tym jedną dla dzieci, , filię z księgozbiorem pedagogicznym i Powiatowy Oddział Obsługi Bibliotecznej Osób Niepełnosprawnych. W swojej działalności podejmuję się ona m.in. popularyzacji literatury i własnej twórczości literackiej poprzez organizowanie różnych konkursów dla dzieci

i młodzieży, organizuje wystawy o tematyce lokalnej i regionalnej oraz organizuje spotkania Dyskusyjnego Klubu Książki. W latach 2003-2007 poziom czytelnictwa na terenie miasta utrzymywał się na podobnym poziomie. W roku 2008 miał miejsce gwałtowny spadek czytelnictwa, a w kolejnych dwóch latach następowało jego dalsze lecz już powolniejsze zmniejszanie się.

Wykres 15. Liczba czytelników w Mieście Wąbrzeźno w latach 2002-2010.

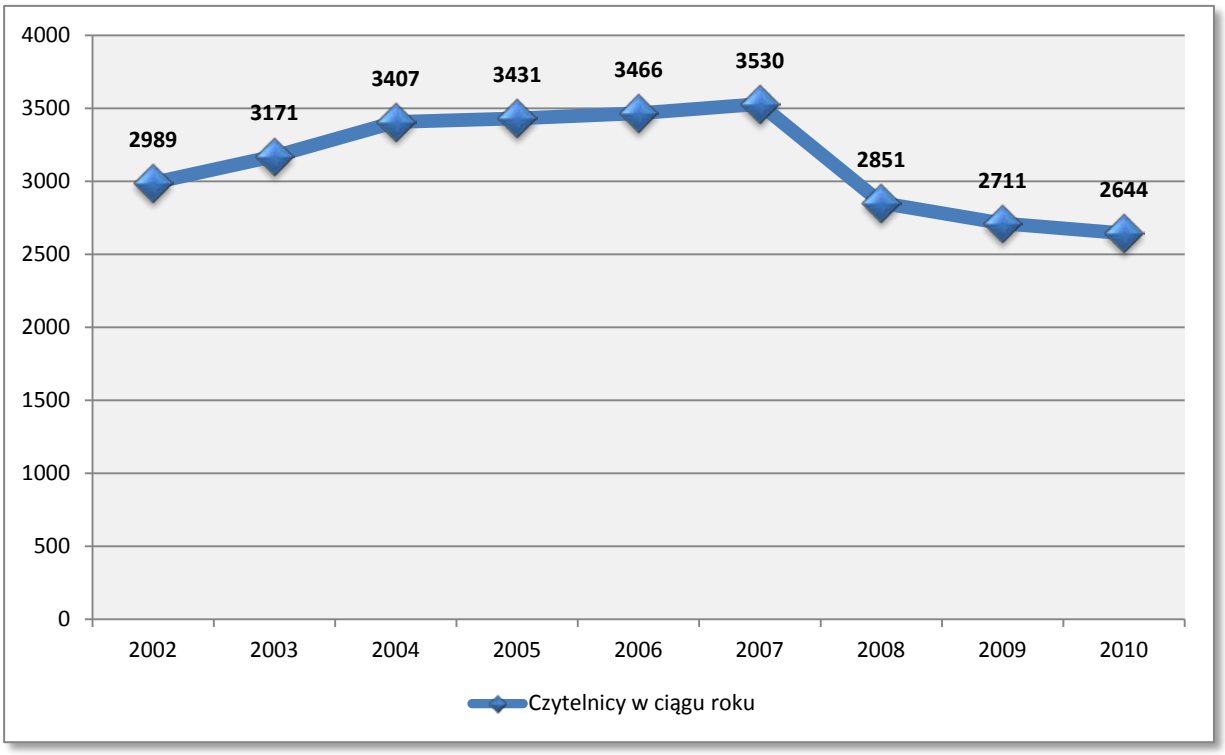

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS.

Układ urbanistyczny

Obecny układ urbanistyczny Miasta Wąbrzeźno skupia się wokół prostokątnego rynku zabudowanego kamienicami pochodzącymi z przełomu XIX i XX wieku.

Układ urbanistyczny Miasta Wąbrzeźno na przestrzeni wieków jego funkcjonowania ulegał ciągłym zmianom. W XIV wieku, gdy po pożarze, który strawił osadę zwaną ówcześnie Wambrez, zdecydowano ulokować nowe miasto, które nazwano Friedeck. Ze względów obronnych powstało ono na wypiętrzeniu, naprzeciw dawnego grodziska, pomiędzy jeziorami Zamkowym, Frydek i Sitno. Miasto Friedeck miało kształt owalny. Wytyczono w nim rynek, w południowo-zachodniej jego części wybudowano z kamienia i cegły kościół parafialny w stylu gotyckim. Rozpoczęto również budowę zamku na okolicznym wzgórzu. Charakter zabudowy miasta z tamtego okresu nie jest dokładnie znany. Opierając się na przypuszczeniach można wysnuć, że przeważały w nim kryte strzechą, parterowe domy wykonane z drewna lub suszonej gliny. Miasto otoczone było murami obronnymi.

W drugiej połowie XV wieku miasto zostało zniszczone w pożarze, który zatarł jego pierwotny układ. Duże straty Wąbrzeźno poniosło także w czasie potopu szwedzkiego, a dwukrotnie pod koniec wieków XVII i XVIII Wąbrzeźno ulegało spaleniu. Straty poniesione w pożarze z 1792 roku spowodowały, że postanowiono zmienić założenia urbanistyczne miasta. Opierając się na klasycznym charakterze, prostokątnym założeniu z rynkiem pośrodku wytyczono nowe położenie ulic i budynków. Kolejnym etapem w rozwoju miasta było brukowanie rynku i ulic, które rozpoczęto w 845 toku. W 1858 roku w obrębie miasta znajdowało się 331 domów, pracowało 10 wiatraków i wiele browarów.

Dalsza rozbudowa miasta miała miejsce głównie wzdłuż dróg wylotowych. Nowe ulice powstawały także w północnej i południowej części miasta. Na przełomie XIX i XX wieku uległa zmianie zabudowa wokół rynku. Miejsce parterowych domów zastąpiły dwu- i trzykondygnacyjne kamienice. Natomiast na obrzeżach miasta przeważała zabudowa parterowa. W tym czasie wybudowanych zostało wiele budynków użyteczności publicznej: budynki miejskiego ratusza, siedziby powiatu, sądu obwodowego, poczty, szkoły. W mieście gości przyjmowały dwa hotele: „Briesener Hof" przy ul. Gdańskiej (obecnie ul. Sikorskigo) oraz „Schwarzer Adler" przy wjeździe na rynek od strony Chełmży i Chełmna. Swoją działalność prowadziły szpital miejski i apteka a także nowoczesna rzeźnia miejska. Istniała również synagoga żydowska.

W 1898 roku wybudowana została miejska elektrownia. W latach 1898-1902 powstawała sieć wodociągowa, a od 1912 roku sieć kanalizacyjna.

Tuż przed 1914 rokiem w Wąbrzeźnie było 650 budynków. Działały trzy cegielnie, dwa młyny, dwa tartaki, fabryka cementu, fabryka maszyn rolniczych, fabryka obuwia, drukarnia, wytwórnia wódek i likierów oraz browar. Niestety I Wojna Światowa wyraźnie ograniczyła rozwój miasta. Zmiany polityczne i kryzys gospodarczy przyczyniły się do znaczącego zmniejszenia rozwoju urbanistycznego miasta. Władze Wąbrzeźna chcąc stworzyć miejsce wypoczynku dla mieszkańców, nabyły od prywatnego właściciela Górę Zamkową, gdzie powstał park miejski wraz z przedłużeniem promenady spacerowej nad jeziorem Frydek.

W okresie Drugiej Wojny Światowej wykonano na terenie miasta remonty dróg i rozbudowano sieć wodno-kanalizacyjną. Po wojnie miasto zaczęło się rozbudowywać. Powstały nowe osiedla, ulice i ciągi spacerowe , ruszyło także indywidualne budownictwo mieszkaniowe.

Rysunek 10. Układ urbanistyczny Wąbrzeźna.

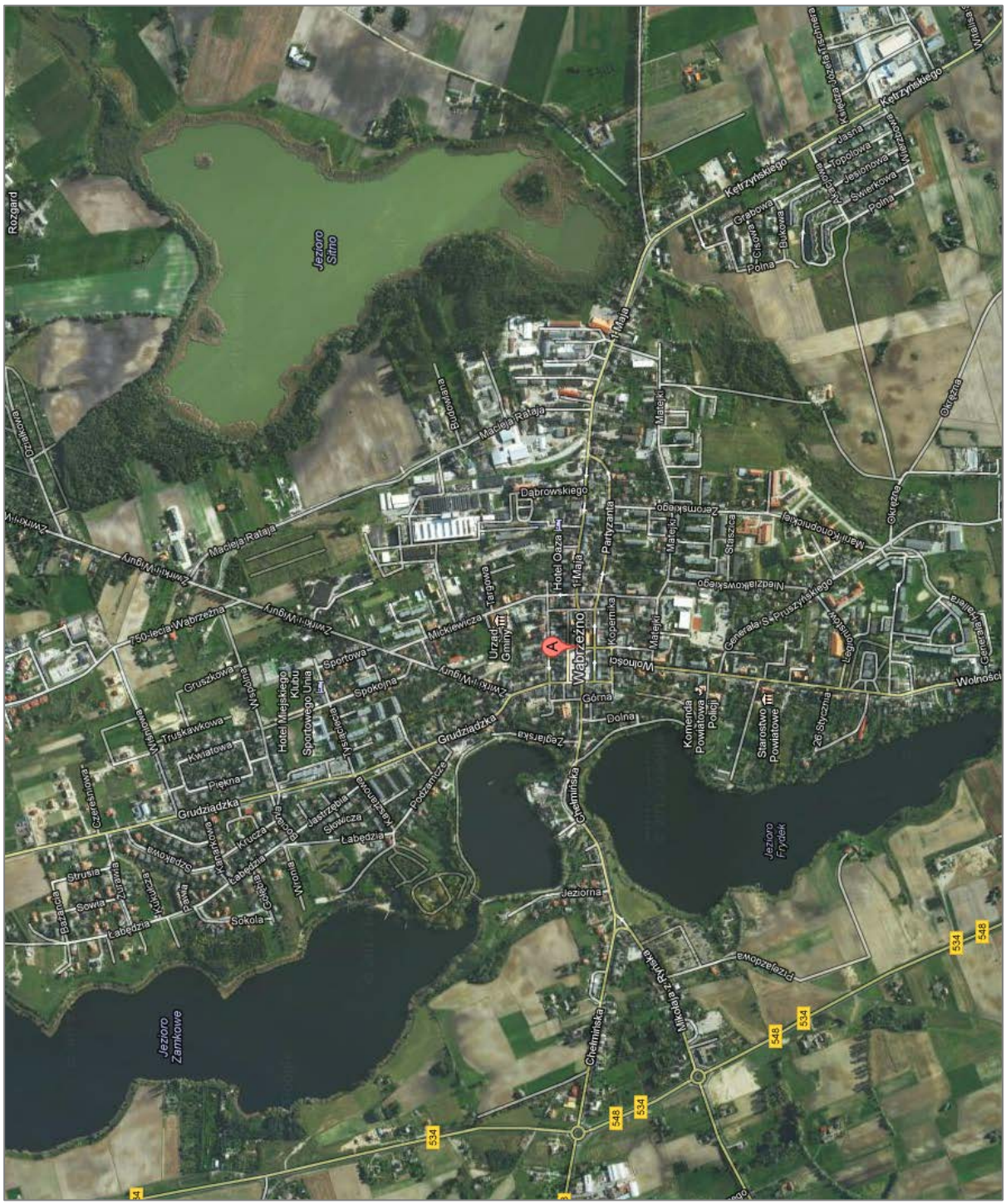
Jezioro Sitno
Jezioro Zamkowe
Jezioro Frydek
Wąbrzeźno
Dąbrowskiego
Macieja Rataja
Mickiewicza
Sportowa
Spokojna
Grudziądzka
Chełmińska
Jeziorna
Górna
Dolna
Wolności
Kętrzyńskiego
Polna
Okrężna
Targowa
Hotel Oaza
Partyzanta
Kopernika
Matejki
Staszica
Niedziałkowskiego
Generała S. Pruszyńskiego
Komenda Powiatowa Policji
Starostwo Powiatowe
Hotel Miejskiego Klubu Sportowego Unia
Truskawkowa
Kwiatowa
Piękna
Krucza
Łabędzia
Sokola
Strusia
Sowia
Bazancia
Zwirki i Wigury
750-lecia Wąbrzeźna
Rozgard
Działkowa
Budowlana
Jasna
Topolowa
Jesionowa
Świerkowa
Grabowa
Cisowa
Bukowa
Wierzbowa
Okrężna
Legionistów
26 Stycznia
Przejazdowa
Mikołaja z Rwiska
Czereśniowa
Wiśniowa
Wspólna
Kanarkowa
Szpakowa
Żurawia
Kukułcza
Pawia
Gołębia
Wronia
Kasztanowa
Podzamcze
Jastrzębia
Słowicza
Bocianie
Tysiąclecia
Gruszkowa
Zeglarska
Mariii Konopnickiej
Zeromskiego
Wiślana
Witalisa
Jezioro Frydek
534
548

Źródło: mapy za: Google Maps, http://maps.google.pl/maps?hl=pl&tab=wl.

Zabytki Wąbrzeźna

O bogatej historii miasta najlepiej świadczą zabytki, które można zobaczyć. Stanowią one namacalne dowody ciągłości działania i dorobku społeczności lokalnej, stanowiąc istotny element tożsamości miasta. W trosce o ochronę dziedzictwa Wąbrzeźna w 2005 roku opracowany został dokument zawierający rozmieszczenie zabytków, charakterystykę zasobów, stopień spodziewanego zagrożenia i sposoby ochrony - „Plan ochrony zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych dla miasta Wąbrzeźno".

W obrębie miasta znajduje się ponad 200 budynków i instytucji, które zostały wpisane do Rejestru Zabytków Architektonicznych, a także 19 stanowisk archeologicznych.

Wykres 16. Zestawienie zasobów historyczno-kulturowych Miasta Wąbrzeźno.

Zabytki
❑ Ruiny zamku biskupiego
❑ Kościół parafialny pod wezwaniem Świętych Apostołów Szymona i Judy Tadeusza
❑ Kościół pw. Matki Bożej Królowej Polski
❑ Kamienica z oficyną przy ul. 1 Maja 38
❑ Kamienica z oficyną (obecnie plebania parafii Matki Boskiej Królowej Polski) przy Placu Jana Pawła II

❑ **Gmach sądu i willi sądowej przy ul. Wolności 19 i 21**
❑ **Pastorówka przy ul. Wolności (obecnie Ochronka im. Edmunda Bojanowskiego)**
❑ **Gmach policji przy ul. Wolności**
❑ **Budynek Szkoły Podstawowej nr 2 przy ul. Wolności**
❑ **Ratusz przy ul. Wolności**
❑ **Budynek starostwa powiatowego przy ul. Wolności**
❑ **Gmach liceum przy ul. Wolności**
❑ **Gmach poczty przy ul. 1 Maja**
❑ **Dom Klimków przy ul. 1 Maja**
❑ **Budynek Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej przy ul. 1 Maja (dawny Hotel „ Victoria")**
❑ **Kamienice usytuowane wokół Placu Jana Pawła II oraz przy ul. 1 Maja i ul. Wolności**
Pomniki i tablice
❑ **Pomnik Żołnierza Polskiego**
❑ **Pomnik Chrystusa Warszawskiego**
❑ **Tablica pamiątkowa Towarzystwa Gimnastycznego „Sokół"**
❑ **Tablica Walthera Nernsta**
❑ **Tablica i płyta pamiątkowa przy ul. Wolności**
❑ **Pomniki na cmentarzu przy ul. Mikołaja z Ryńska**
❑ **Obelisk przy ul. Górnej**
❑ **Tablica pamiątkowa na Domu Strażaka, przy ul. Matejki**
❑ **Tablica pamiątkowa 50-lecia klubu sportowego Unia**
❑ **Tablica 750-lecia miasta**
❑ **Tablica poświęcona pamięci ks. bp. Jerzego Dąbrowskiego**
❑ **Tablice partnerstwa Wąbrzeźno – Syke**
❑ **Tablica pamiątkowa w dawnym Pe Pe Ge (Polski Przemysł Gumowy) obecnie Ergis-Eurofilms SA**

Źródło: zestawienie własne.

Największym zabytkiem Wąbrzeźna są **ruiny zamku biskupiego**. Był to trzeci zamek biskupi na ziemi chełmińskiej, obok Lubawy i Starogardu. Zamek zbudowano z inicjatywy biskupa Hermana von Prizna na początku XIV wieku. Miał on duże znaczenie jako ośrodek osadnictwa i lokalnej władzy. Zabezpieczał również szlak komunikacyjny przez jeziora. Był centrum religijnym, a w czasach wojny schronieniem dla okolicznej ludności. Wcześniej istniał tu drewniany gródek - strażnica krzyżacka., zniszczona najazdami Prusów.

Rysunek 11. Mapa zamków na terenie województwa kujawsko-pomorskiego.

Legenda:

- zamek (lub jego szczątki) istnieje i można go zwiedzić bądź oglądnąć z zewnątrz
- zamek szczególnie polecany do odwiedzenia
- po zamku przetrwały tylko bardzo drobne pozostałości albo został całkowicie przebudowany
- zamek istniał dawniej, ale obecnie nie ma już żadnego śladu murów (mogą być zarysy fosy i wałów)
- jak wyżej, lecz dotyczy dworu obronnego, kasztelu, pałacu stylizowanego na zamek położonego na wzgórzu czy innego obiektu którego nie można nazwać zamkiem obronnym

Źródło: Zamki Polski - Mapa woj. kujawsko - pomorskiego - Zamki Polskie, http://zamki.res.pl/mapa-kujawsko3.gif.

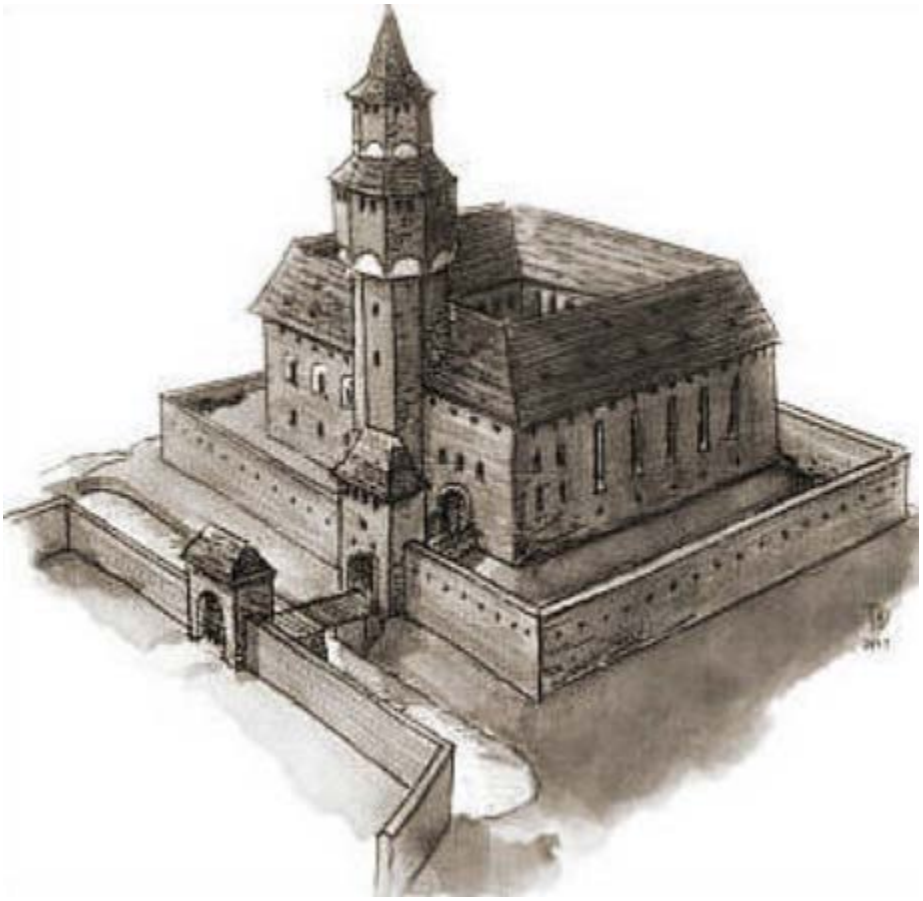

Źródło: Zamki i Obiekty Warowne Państwa Krzyżackiego, Robert Sypek, Agencja CB 2002.

Zamek miał kształt kwadratu o boku 60 m i posiadał jedną wieżę od strony północno-wschodniej broniącą bramę wjazdową ze zwodzonym mostem. Wieża o wysokości 18 metrów oprócz funkcji obronnych była też więzieniem. W jej podziemiach znajdowała się głęboka studnia. Niewielki dziedziniec otaczały z trzech stron zwieńczone gankiem strażniczym jedno- i dwupiętrowe budynki mieszkalne. Składały się na nie: rezydencja biskupia, pokoje dla służby, pokoje dla gości oraz bogato wyposażona kaplica św. Marka. Główną część rezydencji biskupiej stanowił refektarz na piętrze z wielkim wzorzystym piecem. Obok znajdowały się 4 pokoje, w tym jeden sekretny. Umeblowanie pomieszczeń było skromne, znajdowały się tam tylko najpotrzebniejsze przedmioty bez zbędnych rzeczy i ozdób. W piwnicach i na parterze zlokalizowane były magazyny z żywnością, pomieszczenia użytkowe, zbrojownie i składy sprzętu, a podstrysza spełniały funkcję spichrzy.

Źródło: Strona internetowa Miasta Wąbrzeźno - http://www.wabrzezno.com.

Przedzamcze o kształcie trapezu było oddzielone od zamku fosą, a jedną drogą wejścia na zamek był zwodzony most. Było otoczone murami obronnymi z czterema wieżami. Przy murach postawiono budynki gospodarcze: stajnie, spichlerze, wozownię, składnicę broni i amunicji.

Całe założenie zbudowane było z cegły i otoczone głęboką fosą stale wypełnioną wodą, której nigdy nie brakowało dzięki bliskości kilku jezior oraz murem o grubości 2 m.

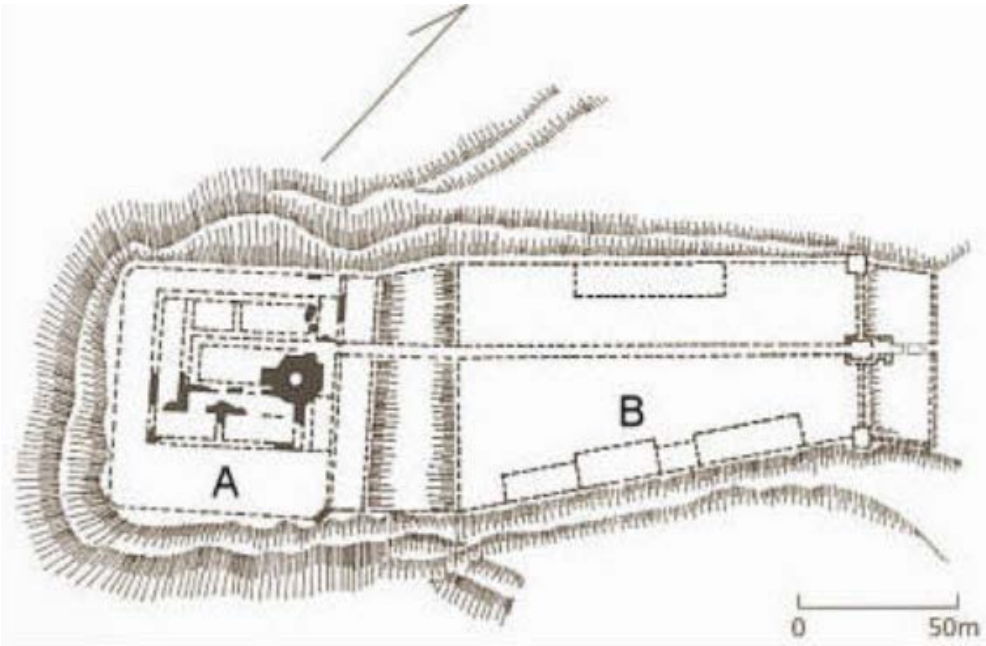

Źródło: Leksykon Zamków w Polsce, L. Kajzer, S. Kołodziejski, J. Salm, Arkady 2002.

Podczas wyprawy wojennej Władysława Jagiełły na Zakon Krzyżacki, która miała miejsce w latach 1409-1411, twierdza nie odniosła start, pomimo udziału wojsk biskupa chełmińskiego po stronie Zakonu. Podczas wojny trzynastoletniej zamek wąbrzeski nie miał już tyle szczęścia – został zdobyty i spalony. Jego odbudowa możliwa była po zawarciu pokoju toruńskiego.

Źródło: Strona internetowa Miasta Wąbrzeźno - http://www.wabrzezno.com.

W nieco późniejszym okresie zamek został rozbudowany w stylu barokowym, jednak kolejne kampanie wojenne nie oszczędzały go. Zamek został dwukrotnie zniszczony przez wojska szwedzkie – w 1626 roku i w 1655 roku.

Źródło: Strona internetowa Miasta Wąbrzeźno - http://www.wabrzezno.com.

W 1792 roku, gdy Wąbrzeźno znajdowało się we władaniu króla Prus, Fryderyk II wydał zgodę na rozbiórkę zamku i pozyskiwanie z niego materiałów budowlanych. Dopiero po odzyskaniu przez Polskę niepodległości władze Wąbrzeźna przystąpiły do uporządkowania Góry Zamkowej i w 1920 roku założyły na jej terenie park miejski.

Do czasów współczesnych zachowały się pozostałości ośmiobocznej wieży do wysokości 2 metrów, w tym piwnica z fragmentami sklepienia. Czytelne jest położenie dawnej fosy, o głębokości 3-4 metrów, na której dnie poprowadzona jest obecnie ścieżka spacerowa.

Kolejnym cennym zabytkiem Wąbrzeźna jest **kościół parafialny pod wezwaniem Świętych Apostołów Szymona i Judy Tadeusza**. Wybudowany został w latach 1323-1349 przez biskupa chełmińskiego Ottona. Wówczas była to jednonawowa świątynia, kamienno-ceglana, kryta dwuspadowym dachem z trójbocznie zamkniętym prezbiterium i dobudowaną od południa zakrystią. Do naszych czasów obiekt dotrwał, ale był niejednokrotnie przebudowywany.

Większość zabytków kościoła uległa zniszczeniu. Ocalona została cenna renesansowa monstrancja wieżyczkowa, zwana „papieską".

Źródło: Strona internetowa Miasta Wąbrzeźno - http://www.wabrzezno.com.

W 1700 roku świątynia w wyniku pożaru niemal doszczętnie spłonęła, ale staraniem biskupa Teodora Potockiego w tym samym roku została odbudowana. Dla uczczenia tej okazji na wieży zawisł nowy dzwon, a na ołtarzu ustawiono wieczną lampę. Przy kościele Bractwo Niepokalanego Poczęcia Najświętszej Marii Panny prowadziło szpital. W 1779 roku od zachodu do nawy kościoła dobudowano niewysoką wierzę. Największe zmiany zaszły w kształcie kościoła podczas przebudowy w 1902 roku. Wybudowano wtedy trójnawowy, trójprzęsłowy korpus, poprzedzony podwyższoną, czteroboczną trójkondygnacyjną wieżą zwieńczoną namiotowym dachem i trójbocznie zakończonymi ramionami transeptu. Nawa główna nakryta została dachem dwuspadowym, a nawy boczne trzema osobnymi dachami trójspadowymi.

W 1928 r. z inicjatywy Towarzystwa Gimnastycznego „Sokół" w zewnętrzną ścianę prezbiterium wmurowana została płyta z wygrawerowanymi nazwiskami Wąbrzezian, którzy polegli podczas Pierwszej Wojny Światowej i w wojnie polsko-bolszewickiej w 1920 r.

Podczas Drugiej Wojny Światowej z kościoła zrabowane zostały trzy dzwony i wszystkie starsze księgi parafialne, jednak budynek świątyni nie poniósł większych zniszczeń. Po zakończeniu wojny w hołdzie poległym parafianom obok kościoła wzniesiony został pomnik Chrystusa Warszawskiego.

Źródło: Strona internetowa Sanktuarium Matki Bożej Brzemiennej- http://sanktuarium-wabrzezno.pl.

Pożar kościoła w 1700 roku, podczas którego spłonęła część wyposażenia sprawił, że obecnie wewnątrz świątyni przeważa styl barokowy, który widoczny jest m.in. na ołtarzu głównym oraz bocznych: Boga Ojca i Świętej Rodziny. Ołtarz główny ozdobiony jest najcenniejszym dziełem – obrazem Matki Bożej Brzemiennej zwanej Wąbrzeską ukoronowanym złotym diademem poświęconym przez Ojca Świętego Jana Pawła II.

W ołtarzu Świętej Rodziny znajduje się ocalona z kaplicy zamkowej gotycka rzeźba Matki Bożej pochodząca przypuszczalnie z 1500 roku. W 2008 roku ołtarz wraz z bezcenną rzeźbą doczekał się gruntownej renowacji.

W drugim z ołtarzy bocznych znajduje się popiersie Boga Ojca. W świątyni zgromadzone są dzieła wykonane w różnych stylach. Są tu: barokowe obrazy św. Piotra, św. Pawła i św. Franciszka Ksawerego, renesansowa monstrancja wieżyczkowa, barokowa chrzcielnica i gotycka kropielnica oraz feretrony, barokowa lampa. Uwagę przykuwają również XIX wieczne organy, które zostały przeniesione do kościoła pw. św. Apostołów Szymona i Judy Tadeusza z kościoła filialnego MB Królowej Polski.

Ciekawym uzupełnieniem wystroju świątyni jest Polska Droga Krzyżowa, na której przedstawieni zostali polscy święci i kandydaci na ołtarze.

Źródło: Strona internetowa Miasta Wąbrzeźno - http://www.wabrzezno.com.

Przy kościele wąbrzeska młodzież w 1948 roku wybudowała **grotę ku czci Matki Bożej z Lourdes**.

Źródło: Strona internetowa Miasta Wąbrzeźno - http://www.wabrzezno.com.

Kolejny z zabytków miasta - **kościół pw. Matki Bożej Królowej Polski**, znajduje się w południowo-wschodniej części rynku. Wybudowany został w stylu neoromańskim w latach 1835-1836. W późniejszym okresie dobudowana została do niego wysoka wieża, na której znajdują się trzy dzwony. Początkowo świątynia należała do wyznawców ewangelizmu.

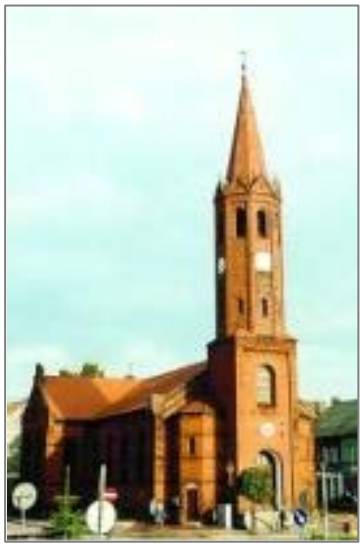

Źródło: Strona internetowa Diecezji Toruńskiej http://www.torun.opoka.org.pl.

W 1897 r. Wąbrzeźno stało się **luterańskim ośrodkiem diecezjalnym** dla liczącej prawie dwadzieścia tysięcy osób wspólnoty zamieszkującej w trzydziestu okolicznych miejscowościach. Wpłynęło to na konieczność rozbudowy świątyni. Wewnątrz wzniesiono empory pozwalające pomieścić większą liczbę wiernych, wstawiono nowe okna, a w partii chóru trzy witraże przedstawiające Jezusa oraz świętych Piotra i Pawła, na emporze zachodniej zainstalowano nowy instrument organowy. Dobudowana została zakrystia i prezbiterium.

Źródło: Strona internetowa Miasta Wąbrzeźno - http://www.wabrzezno.com.

W wyniku emigracji części członków gminy ewangelickiej po zakończeniu Drugiej Wojny Światowej świątynia przeszła pod opiekę katolików i zaczęła pełnić funkcję kaplicy szkolnej pw. Matki Bożej Królowej Polski, a od 1987 roku funkcję kościoła parafialnego. Świątynia posiada neogotycki wystrój, na który składają się ołtarz św. Antoniego z 1900 roku, ołtarze boczne: Serca Jezusa i św. Józefa z 1908 roku, stacje drogi krzyżowej i feretron, witraże z XIX wieku przedstawiające świętych Piotra i Pawła oraz obraz „Chrystusa w Ogrójcu" z 1893 roku.

Wśród kamienic, wzniesionych na przełomie XIX i XX wieku, do najbardziej znaczących i objętych „Planem ochrony zabytków" zalicza się **kamienicę z oficyną przy ul. 1 Maja 38 i kamienicę z oficyną przy Placu Jana Pawła II** (obecnie plebania parafii Matki Boskiej Królowej Polski).

Kamienica z oficyną przy ul. 1 Maja 38, Źródło: Strona internetowa Miasta Wąbrzeźno - http://www.wabrzezno.com.

Kamienica z oficyną przy ul. 1 Maja 38 zbudowana została pod koniec XIX wieku. Jest ona budynkiem narożnym, przytykającym do sąsiedniej kamienicy. Ten piętrowy murowany budynek wzniesiony w stylu neorenesansowym ma czteroosiową elewację frontową. Pokryty jest blaszanym dachem z lukarnami. Parter budynku jest boniowany (przypomina mur z kamienia, poprzez profilowania przy pomocy boni). Kondygnacje oddzielone są od siebie gzymsem. Piętro jest ceglane z wykonanymi ze sztucznego kamienia ozdobami (pozorna balustrada, oboknie, lukarny). We wschodniej części kamienicy znajduję się weranda w formie portyku, a z tyłu budynku, jako skrzydło boczne, dołączona

jest piętrowa, gładko tynkowana oficyna. Budynek ten, w sensie estetycznym, jest ważnym elementem zabudowy miejskiej.

Kamienica przy Placu Jana Pawła II wybudowana została w 1890 roku. Trzynaście lat później dobudowana została do niej oficyna, pomieszczenie magazynu i przejazd. Materiałami, którymi posłużono się przy jej budowie były cegła palona pełna (ściany konstrukcyjne), pecy (ściany wewnętrzne) i gipsu (ściany wewnętrzne oficyny). Drewniany dach pokryty jest papą. Parter kamienicy służył działalności handlowej, natomiast na piętrze znajdowała się część mieszkalna. W ostatniej dekadzie XX wieku przeprowadzana była w kamienicy przebudowa. Od 1990 roku w budynku mieści się plebania parafii Matki Boskiej Królowej Polski.

Kamienica przy Placu Jana Pawła II, Źródło: Strona internetowa Miasta Wąbrzeźno - http://www.wabrzezno.com.

Innymi obiektami wartymi wymienienia są:

- **gmach sądu i willi sądowej przy ul. Wolności 19 i 21** wzniesiony w 1880 r. z przeznaczeniem na siedzibę sądu grodzkiego. Na przełomie XIX i XX wieku został przebudowany, m.in. przez dodanie skrzydła od północy, ogrodzenia i tzw. willi sądowej (w latach 1908 – 1914). W latach 1973-1975 został on zmodernizowany. Przy wili sądowej znajduje się ogród z końca XIX wieku. W okresie Drugiej Wojny Światowej podwórze sądowe było miejscem egzekucji polskiej ludności cywilnej;

Źródło: Strona internetowa Miasta Wąbrzeźno - http://www.wabrzezno.com.

- **pastorówka przy ul. Wolności** (obecnie Ochronka im. Edmunda Bojanowskiego), wybudowana w latach 1893-1894 pełniła funkcję siedziby administracyjnej parafii, a później diecezji ewangelickiej. Po Drugiej Wojnie Światowej przez wiele lat była siedzibą władz powiatowych ruchu ludowego;

Źródło: Strona internetowa Miasta Wąbrzeźno - http://www.wabrzezno.com.

- **gmach policji przy ul. Wolności**, powstały w pierwszej połowie XIX w. Pełnił funkcję pierwszej siedziby starostwa po utworzeniu powiatu wąbrzeskiego. Prace modernizacyjne wykonane w latach 1985-87 nie zachwiały pierwotnym wyglądem w układu frontalnego.

Źródło: Strona internetowa Miasta Wąbrzeźno - http://www.wabrzezno.com.

- **budynek Szkoły Podstawowej nr 2 przy ul. Wolności** zbudowany został w 1912 roku. Przeniesiono wówczas do niej dzieci ze szkoły ewangelickiej. Była to szkoła nowoczesna, wyposażona w sieć elektryczną, wodną i centralne ogrzewanie. Przy szkole wybudowano salę gimnastyczną ze sceną. W 1933 roku miał miejsce pożar szkoły. Ogień strawił pomieszczenia strychu oraz wieżyczkę, której już nigdy nie odbudowano. Do 1939 roku szkoła przekształcała się kolejno w Szkołę Ludową, Szkołę Żeńską oraz Szkołę Koedukacyjną. W czasie okupacji hitlerowskiej była Szkołą Ludową dla Dziewcząt. W 1939 r. znajdował się tu sztab Wojska Polskiego, broniącego Ziemi Chełmińskiej. W 1945 roku po odzyskaniu niepodległości, budynek ponownie został szkołą;

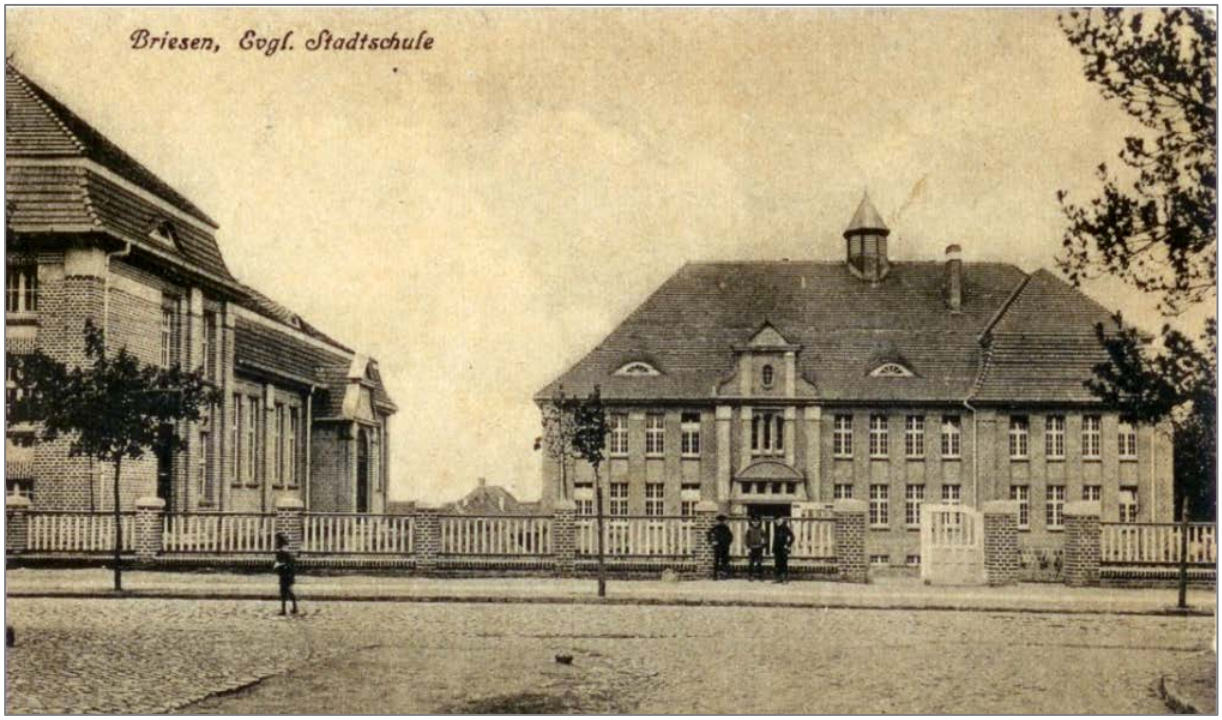

Źródło: Strona internetowa Szkoły Podstawowej nr 2 - http://www.sp2wabrzezno.pl.

- **ratusz przy ul. Wolności**, zbudowany w 1892 r. w stylu neogotyckim, z czerwonej nieotynkowanej cegły. Przyozdobiony jest wieżyczkami oraz cegłą dekoracyjną. Na wieży ratuszowej znajduje się tarcza herbowa miasta oraz zegar. Obecnie siedziba miejskich władz samorządowych;

Źródło: Strona internetowa Miasta Wąbrzeźno - http://www.wabrzezno.com.

- **budynek starostwa powiatowego przy ul. Wolności**, został wybudowany w 1890 r. z przeznaczeniem na siedzibę władz powiatowych. W części otynkowany, pokryty czerwoną dachówką i przyozdobiony gzymsami. Na frontalnej ścianie znajdują się tarcze herbowe miasta Wąbrzeźno oraz Kowalewa i Golubia (wchodzących dawniej w skład powiatu);

Źródło: Strona internetowa Miasta Wąbrzeźno - http://www.wabrzezno.com.

- **gmach liceum przy ul. Wolności**, wzniesiono w latach 1905-1906 dla progimnazjum (z językiem wykładowym niemieckim). Po przejęciu Pomorza przez władze polskie, progimnazjum zostało zamienione na pełne gimnazjum typu humanistycznego. Obecnie mieści się tam Zespół Szkół Ogólnokształcących. Budynek zachował swój pierwotny wygląd.

Źródło: Strona internetowa Zespołu Szkół Ogólnokształcących- http://www.lowno.neostrada.pl/zsownoht/index.html.

- **gmach poczty przy ul. 1 Maja**, wybudowany z czerwonej zdobionej cegły powstał w 1892 r. Dodatkowo ze strony frontowej zdobiony jest wieżyczkami i stylowymi kratami. W trakcie przebudowany na początku XX wieku usunięte zostały ozdobne schody wejściowe z granitu;

Źródło: Strona internetowa Miasta Wąbrzeźno - http://www.wabrzezno.com.

- Wybudowany w stylu secesyjnym **dom Klimków przy ul. 1 Maja**, powstały na początku XX w. Gładko otynkowany, ozdobiony typowym wejściem głównym, nad którym w belkowaniu znajdują się inskrypcje, a od strony południowej płaskorzeźby. Obecny kształt w wyniku przebudowy odbiega od pierwotnego;

Źródło: Strona internetowa Miasta Wąbrzeźno - http://www.wabrzezno.com.

- **budynek Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej przy ul. 1 Maja**, w którym dawniej mieścił się hotel „Victoria" – jeden z reprezentacyjnych obiektów miasta. W okresie międzywojennym zakupiony przez władze samorządowe dla potrzeb służby zdrowia;

Źródło: Strona internetowa Miasta Wąbrzeźno - http://www.wabrzezno.com.

- **większość kamienic usytuowanych wokół Placu Jana Pawła II oraz przy ul. 1 Maja i ul. Wolności** powstała na przełomie XIX i XX w. Części z nich udało się zachować swój pierwotny wygląd.

Źródło: Strona internetowa Miasta Wąbrzeźno - http://www.wabrzezno.com.

Źródło: Strona internetowa Miasta Wąbrzeźno - http://www.wabrzezno.com.

Pomniki i tablice

Pomnik Żołnierza Polskiego odsłonięty został 14 września 1947 roku. Przedstawia on postać żołnierza oraz cztery sylwetki umiejscowione na cokole o formie spłaszczonego sześcianu. Z przodu pomnika umieszczony został napis: BOJOWNIKOM O WOLNOŚĆ, BUDOWNICZYM POKOJU, 1939-1945. Nad tym napisem znajduje się sylwetka orła. W pomniku można dopatrzeć się ukrytej symboliki religijnej – zbudowany na planie krzyża greckiego i krzyża łacińskiego umiejscowionych pod inskrypcją.

Źródło: Strona internetowa Miasta Wąbrzeźno - http://www.wabrzezno.com.

Pomnik Chrystusa Warszawskiego

Ufundowany przez społeczeństwo Wąbrzeźna w 1948 roku pomnik przedstawiający Chrystusa niosącego krzyż znajduje się przy kościele pw. św. Apostołów Szymona i Judy Tadeusza. Na jego cokole znajdują się tablice upamiętniające ofiary II wojny światowej z terenu miasta.

Źródło: Strona internetowa Miasta Wąbrzeźno - http://www.wabrzezno.com.

Tablica pamiątkowa Towarzystwa Gimnastycznego „Sokół"

W 1928 r. z inicjatywy Towarzystwa Gimnastycznego „Sokół" w zewnętrzną ścianę prezbiterium wmurowana została płyta z wygrawerowanymi nazwiskami Wąbrzezian, którzy polegli podczas Pierwszej Wojny Światowej i w wojnie polsko-bolszewickiej w 1920 r.

Źródło: Strona internetowa Miasta Wąbrzeźno - http://www.wabrzezno.com.

Tablica Walthera Nernsta

Tablica pamiątkowa umieszczona na ścianie kamienicy przy ul. Kościelnej, ufundowana przez władze samorządowe w 50. rocznicę śmierci Hermana Nernsta, urodzonego w Wąbrzeźnie wybitnego niemieckiego fizyka i chemika, laureata Nagrody Nobla z dziedziny chemii za badania nad termodynamiką. Twórcy tzw. lampy Nernsta - lampy elektrycznej stanowiącej ogniwo pośrednie między żarówką z żarnikiem węglowym.

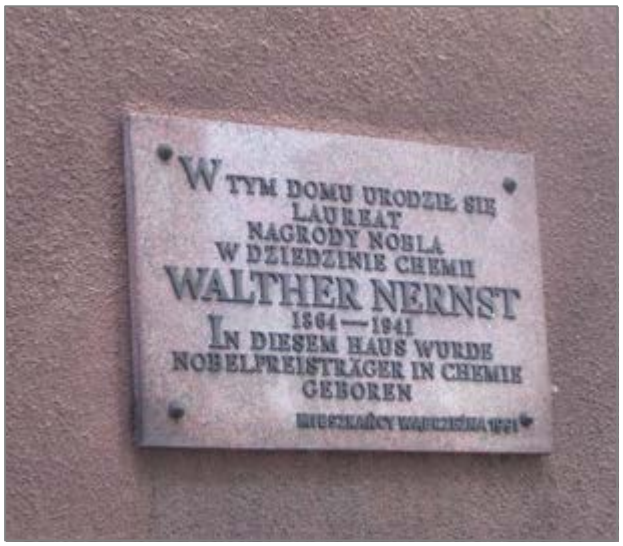

Źródło: Strona internetowa Miasta Wąbrzeźno - http://www.wabrzezno.com.

Tablica i płyta pamiątkowa przy ul. Wolności

Zamontowana na gmachu Sądu Rejonowego tablica i pobliski obelisk upamiętniają miejsca egzekucji 6 Polaków mieszkańców Wąbrzeźna, Golubia-Dobrzynia, Płużnicy, Orłowa i Dębowej Łąki.

Źródło: Strona internetowa Miasta Wąbrzeźno - http://www.wabrzezno.com.

Pomniki na cmentarzu przy ul. Mikołaja z Ryńska

Na cmentarzu znajduje się pomnik poległych żołnierzy polskich z kampanii wrześniowej 1939 r. Na płycie pomnika wykuto nazwiska spoczywających tu 14 żołnierzy i 8 ofiar terroru hitlerowskiego, zamordowanych w lesie nielubskim w październiku 1939 roku. Na granitowym obelisku znajduje się również napis „Chwała poległym bohaterom za wolność Ojczyzny" oraz krzyż Virtuti Militari.

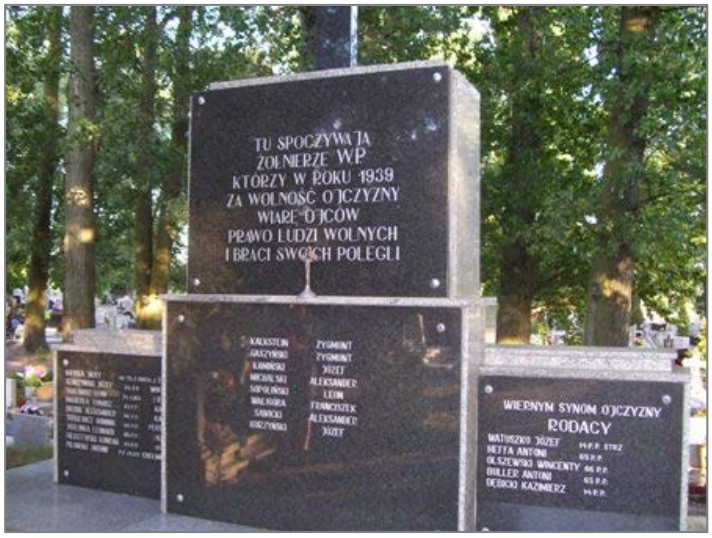

Źródło: Strona internetowa Miasta Wąbrzeźno - http://www.wabrzezno.com.

Niedaleko znajduje się obelisk wykonany z czarnego grafitu z napisem „Bohaterom armii radzieckiej poległym za wolność waszą i naszą – społeczeństwo powiatu wąbrzeskiego" i radziecką gwiazdą na wierzchołku – jest to zbiorowa mogiła żołnierzy radzickich poległych w walkach w 1945 roku.

Źródło: Strona internetowa Miasta Wąbrzeźno - http://www.wabrzezno.com.

Obelisk przy ul. Górnej

W roku 1997 na skwerze przy ulicy Górnej dokonano uroczystego odsłonięcia obelisku wraz z wmurowaną tablicą mającą upamiętniać żołnierzy Armii Krajowej, którzy walczyli za Ojczyznę.

Źródło: Strona internetowa Miasta Wąbrzeźno - http://www.wabrzezno.com.

Tablica pamiątkowa na Domu Strażaka, przy ul. Matejki

Tablica upamiętniająca poległych w czasie okupacji hitlerowskiej działaczy pożarnictwa rejonu wąbrzeskiego zawieszona jest na frontowej ścianie Domu Strażaka.

Źródło: Strona internetowa Miasta Wąbrzeźno - http://www.wabrzezno.com.

Tablica pamiątkowa 50-lecia klubu sportowego Unia

Kamienny obelisk wraz z umieszczoną na nim tablicą zawierającą motto, autorstwa Wojciecha Bartoszewskiego: „Tym, którzy tu zwyciężali, tu przegrywali, abyśmy mogli walczyć dalej", odsłonięta została w 2000 roku przy boisku piłkarskim Unii Wąbrzeźno.

Źródło: Strona internetowa Miasta Wąbrzeźno - http://www.wabrzezno.com.

Tablica 750-lecia miasta

W 1996 roku, podczas obchodów 750-lecia Wąbrzeźna, na Placu Jana Pawła II odsłonięty został obelisk z tablicą, na której widnieje napis „Pokoleniom wąbrzeźnian tworzącym historię miasta – Rada Miejska Wąbrzeźna w roku obchodów 750-lecia". Poza obeliskiem, z tej okazji w oknie sali posiedzeń ratusza umieszczono okolicznościowy witraż.

Źródło: Strona internetowa Miasta Wąbrzeźno - http://www.wabrzezno.com.

Tablica poświęcona pamięci ks. bp. Jerzego Dąbrowskiego

W 1994 roku w kościele pw. św. Apostołów Szymona i Judy Tadeusza odsłonięta została tablica upamiętniająca pochodzącego z Wąbrzeźna biskupa Jerzego Dąbrowskiego, biskupa pomocniczego gnieźnieńskiego i bliskiego współpracownika kardynała Stefana Wyszyńskiego.

Źródło: Strona internetowa Miasta Wąbrzeźno - http://www.wabrzezno.com.

Tablice partnerstwa Wąbrzeźno – Syke

Podczas delegacji z Syke w 2008 roku umieszczone zostały kamienie z pamiątkowymi tablicami pod drzewkami partnerstwa, które posadzono przy kościele p.w. Św. Apostołów Szymona i Judy Tadeusza oraz przy Pływalni Miejskiej.

Źródło: Strona internetowa Miasta Wąbrzeźno - http://www.wabrzezno.com.

Tablica pamiątkowa w dawnym Pe Pe Ge (Polski Przemysł Gumowy) obecnie Ergis-Eurofilms SA

W 1963 roku odsłonięta została tablica upamiętniająca setki Polaków internowanych na terenie fabryki, mordowanych i zmuszanych do ciężkiej pracy. Fundatorem tablicy był Związek Bojowników o Wolność i Demokrację.

2.4. Symbolika Miasta Wąbrzeźno

Symbole Miasta

Herb Miasta Wąbrzeźno odtworzony został w 1990 roku przez Ziemowita Maślankę na wzór herbu Wąbrzeźna nadanego przez biskupa Dantyszka w 1534 r. W przywileju lokacyjnym biskupa Dantyszka zapisano: „A zatem biskup nadaje miastu jako herb skrzydło orle, czarnego koloru i przez nie przechodzący pastorał. Skrzydło jest częścią herbu samego Dantyszka, herbu który znamy z jego medali, pastorał jest zaś oznaką władzy biskupiej, której miasto podlegało".

Rysunek 12. Herb Miasta Wąbrzeźno.

Źródło: Strona internetowa Miasta Wąbrzeźno - http://www.wabrzezno.com/

Flaga Miasta Wąbrzeźno składa się z trzech barw związanych z topografią miasta i kolorem rekwizytów znajdujących się w herbie. Pas koloru niebieskiego, zajmujący powierzchnię 2/3 flagi, symbolizuje jezioro, natomiast pasy czarny i żółty, zajmujące powierzchnię po 1/6 flagi, nawiązują do czarnego skrzydła orła i złotego pastorału biskupiego. Wzór flagi przyjęty został przez Radę Miejską w 1996 roku.

Rysunek 13. Flaga Miasta Wąbrzeźno.

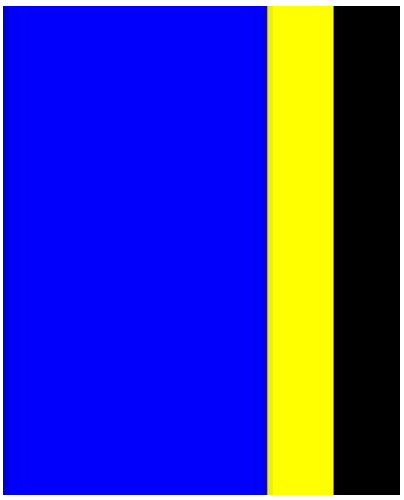

Źródło: Strona internetowa Miasta Wąbrzeźno - http://www.wabrzezno.com/

Podczas sesji Rady Miejskiej w dniu 31 sierpnia 2009 roku wąbrzescy radni podjęli uchwałę o przyjęciu **Hejnału Miasta Wąbrzeźno**. Zakończyły się w ten sposób starania o ustanowienie kompozycji Józefa Mossakowskiego oficjalnym hejnałem miasta.

Znane postaci związane z Miastem

- **Błogosławiony Sługa Boży Ojciec Bernard z Wąbrzeźna -** duchowny rzymskokatolicki, mnich z opactwa benedyktyńskiego w Lubiniu
- **Walther Hermann Nernst** – noblista, urodzony w Wąbrzeźnie chemik i fizyk
- **Włodzimierz Tetmajer** – w 1921 roku założył w Wąbrzeźnie Polski Instytut Narodowy
- **Paul Zech** – pisarz niemiecki urodzony w 1881 roku w Wąbrzeźnie. W jego rodzinnym mieście toczy się akcja opowiadania „Podróż wokół góry zmartwień”
- **Gisela Hahn** – niemiecka aktorka filmowa
- **Aleksandra Bacińska** – poetka, piosenki z jej tekstami śpiewali m.in. Maryla Rodowicz, Seweryn Krajewski, Michał Bajor oraz artyści Piwnicy pod Baranami
- **Ryszard Milczewski-Bruno** – pisarz, mieszkał przez pewien czas w Wąbrzeźnie
- **Krzysztof Zieliński** – ur. w Wąbrzeźnie w 1974 roku, autor cykli fotograficznych „Hometown”, „Millenium School”, „Briesen”
- **Krzysztof Cander** – malarz
- **Tomasz Całuń** – działacz socjalistyczny
- **Ryszard Danielczyk** – duchowny, działacz narodowy
- **Dariusz Dąbrowski** – historyk
- **Jan Kanty Dąbrowski** – biskup poznański

- **Maciej Konopacki** – sekretarz królewski
- **Wojciech Korzeniak** – historyk
- **Mirosław Twaróg** – dziennikarz i pedagog

Sportowcy

- **Karolina Kudłacz** – reprezentantka Polski w piłce ręcznej
- **Sebastian Rumniak** – polski piłkarz ręczny
- **Grzegorz Knapp** – polski żużlowiec
- **Maciej Freimut** – kajakarz, srebrny medalista z Igrzysk Olimpijskich w Barcelonie w 1992 roku
- **Magdalena Fularczyk** – wioślarka, mistrzyni świata z 2009 roku, brązowa medalistka Igrzysk Olimpijskich w Londynie w 2012 roku
- **Jarosław Zarębski** – polski kolarz szosowy, mistrz Polski z 2001 roku
- **Martin Kochański** – wicemistrz Europy w podnoszeniu ciężarów

Królowie w Wąbrzeźnie i okolicy

Wydarzenia w Wąbrzeźnie i okolicy związane z królami:

- **Władysław Łokietek** – zdobył w 1330 zamek wąbrzeski
- **Władysław Jagiełło** – w 1410 wracał przez miasto z Grunwaldu do Torunia
- **Kazimierz Jagiellończyk** – w 1454 roku rozbił swój obóz pod Wąbrzeźnem, w czasie wojny trzynastoletniej
- **Gustaw II Adolf** – nocował w podwąbrzeskim Zaskoczu w czasie Wielkiej Wojny Północnej
- **Napoleon Bonaparte** – według podań stoczył niewielką bitwę w Zaskoczu, a w Stanisławkach, w skansenie, przechowywany jest kubeczek, z którego rzekomo pił Napoleon

Trzech spośród wszystkich polskich monarchów gościło na ziemi wąbrzeskiej. Niestety za każdym razem ich przybycie było związane z toczącymi się wojnami. Ci trzej władcy to Władysław Łokietek, Władysław Jagiełło i Kazimierz Jagiellończyk.

Wąbrzeski zamek skończono budować ok. 1320 roku, a już w 1330 został zdobyty. Jak to się stało? Jesienią 1330 r. król Władysław Łokietek zorganizował wyprawę przeciwko Krzyżakom. Będąc w okolicy Kowalewa dowiedział się, że na wąbrzeskim zamku przebywa wielki mistrz Werner von Orsele. Niespodziewanym wypadem zdobył i spalił miasto a zamek zmusił do poddania się.

Kolejny monarcha, Władysław Jagiełło zdobył miasto 23 września 1410 r., po nieudanym oblężeniu Malborka. Wojska królewskie szły z Radzynia do Golubia, praktycznie grabiąc i plądrując wszystkie napotkane miejscowości. Tego losu nie uniknęło także: Wąbrzeźno.

Trzeci król Kazimierz Jagiellończyk nie zniszczył miasta. Ale nie wiemy też, czy był dokładnie w naszym mieście. Wiadomo, że w czasie wojny trzynastoletniej on i jego wojska szły z Torunia do Łasina. W nocy z 6 na 7 grudnia 1454 roku król nocował w Nowej Wsi Królewskiej, a oddziały zatrzymały się w Trzcianie, Trzcianku, Czaplach i Wąbrzeźnie. Według szpiegów krzyżackich w mieście stacjonowało ponad 700 koni.

Nasuwa się pytanie, dlaczego Łokietek i Jagiełło spalili Wąbrzeźno? Otóż były to tereny państwa Zakonu Krzyżackiego i traktowali je jako terytorium wroga. Nie wiadomo, czy inni monarchowie byli w naszym mieście. Na to, niestety, nie zachowały się żadne wzmianki[2].

Bernard z Wąbrzeźna[3]

Bernard z Wąbrzeźna, właśc. Błażej Pęcharek (ur. 25 lutego 1575 w Wąbrzeźnie, zm. 2 czerwca 1603 w Lubiniu) – Sługa Boży, duchowny rzymskokatolicki, mnich z opactwa benedyktyńskiego w Lubiniu

Życiorys

Pochodził z wielodzietnej rodziny. Syn burmistrza Wąbrzeźna Pawła Pęcharka i Doroty z domu Sasin. Po zakończeniu nauki w szkole parafialnej, w wieku 12 lat został wysłany przez ojca na nauki do kolegium jezuickiego w Poznaniu. Wykazał się tam niezwykłą pilnością w pobieraniu nauk i w wieku 24 lat wstąpił do nowicjatu w lubińskim opactwie, gdzie wkrótce został mistrzem nowicjuszy.

Był ojcem duchownym opactwa benedyktyńskiego w Lubiniu.

Wyróżniał się wielkimi cnotami chrześcijańskimi: ofiarną miłością do bliźniego, współczuciem dla chorych i ubogich. Zmarł w opinii świętości.

Walter Nernst[4]

Walter Hermann Nernst (ur. 25 czerwca 1864 w Wąbrzeźnie, zm. 18 listopada 1941 w Zibelle, obecnie Niwica) – fizyk i chemik niemiecki, laureat Nagrody Nobla z chemii w 1920 roku.

Urodził się w rodzinie sędziego Gustava Nernsta. Jego matka była Polką. Był profesorem uniwersytetów w Getyndze i Berlinie oraz dyrektorem Instytutu Fizyki w Berlinie. Zajmował się w pracy naukowej termodynamiką ciała stałego, elektrochemią i teorią roztworów.

Odkrył zjawisko termomagnetyczne. Skonstruował tzw. lampę Nernsta (1889), emitującą światło zbliżone do dziennego i stanowiące pośrednie ogniwo między żarówką z żarnikiem węglowym a żarówką z żarnikiem metalowym. W 1906 sformułował tzw. trzecią zasadę termodynamiki, określającą charakter zmian wielkości termodynamicznych w temperaturach bliskich zera bezwzględnego.

[2] Paweł Becker, *Królowie polscy w Wąbrzeźnie*, http://wabrzezno.com/portal.php?aid=1235132055499e9e9728809.
[3] *Bernard z Wąbrzeźna – Wikipedia*, http://pl.wikipedia.org/wiki/Bernard_z_Wąbrzeźna.
[4] *Walther Nernst – Wikipedia*, http://pl.wikipedia.org/wiki/Walther_Nernst.

Wąbrzeskie legendy

Wąbrzeźno, tak jak każde miasto ma swoje legendy, dzięki którym budowana jest wspólnota mieszkańców i poczucie odrębności na tle innych miast. Wąbrzeskie legendy doczekały się dwóch kompleksowych zbiorów: Witalisa Szlachcikowskiego „*Legendy, podania i inne ciekawostki z okolic Wąbrzeźna*" i Pawła Beckera „*Wąbrzeźno i Syke w legendzie*".

Pani Jeziora[5]

Niektórzy twierdzą, jakoby po wąbrzeskim jeziorze pływała dama spowita w białą suknię, stoi na łódce z rozpostartymi ramionami… Jedni twierdzą, że jest to jakaś pokutująca dusza, inni, że to Pani Jeziora, a każdego, komu będzie dane ją zobaczyć – da to ogromne szczęście.

Skarby w jeziorze

Było to w dawnych czasach. Żyła wówczas w Wąbrzeźnie pewna bogata panna, w jej szkatułach było pełno monet, klejnotów i biżuterii. Wielu rycerzy chciało zdobyć jej rękę, ale ona odrzucała po kolei wszystkich zalotników. Wreszcie przybył z daleka młodzieniec, na widok którego serce panny zabiło mocniej – tego jednego była gotowa poślubić. Ale rycerz rzekł jej: „Nie chcę cię za żonę, jako pannę posażną, żeby nikt nie powiedział, żem poślubił nie ciebie a twoje skarby. Jeśli wezmę cię jako biedną, wszyscy będą widzieć, że czynię to z miłości". Cóż miała czynić zakochana? Wzięła wszystkie swoje kosztowności, stanęła nad brzegiem jeziora, u stóp zamku wąbrzeskiego i wrzuciła wszystko na dno jeziora. Wesele panny i rycerza było huczne, żyli długo i szczęśliwie. A skarby? Powiadają niektórzy, że spoczywają na dnie jeziora Zamkowego do dziś, że gdy słońce zbliża się ku zachodowi, widać na tafli wody mieniące się złoto, i nie jest to odbicie słońca, ale blask klejnotów owej panny.

Podniesienie zbóż

W 1685 roku biskup Opaliński zezwolił na przeniesienie do wąbrzeskiej fary cudownego obrazu Maryi z Kowalewa Pomorskiego. Datę przeniesienia wyznaczono na 3 czerwca, szóstą niedzielę po Wielkanocy. W czasie procesji, wierni nie mogli zmieścić się na wąskiej ścieżce i schodzili z niej, tratując po drodze posiadające już kłosy, żyto. Gorzko płakali wąbrzescy rolnicy, myśląc, że cały swój plon utracą. Ale następnego dnia po uroczystościach, całe zboże podniosło się, a uzyskany z niego plon był o wiele obfitszy niż z innych pól. Wierni cud ten przypisali Matce Bożej.

Zbójecka karczma

Idąc na główny dworzec w Wąbrzeźnie, w pobliżu rzeźni miejskiej po prawej stronie stał mały dom z zabudowaniami gospodarczymi. Przed wielu laty była tu karczma - zajazd. Otaczały ją bagniste moczary i torfowiska nieprzebyte. Karczma ta, jedyna będąca w tej okolicy, odwiedzana była przez

[5] Legendy na podstawie: *Legendy Wąbrzeźna – Wikipedia*, http://pl.wikipedia.org/wiki/Legendy_Wąbrzeźna.

podróżnych. Przybywali bogaci kupcy i handlarze, a ponieważ domek miał wygląd schludny zatrzymywali się tu na nocleg. Nie było wówczas ścisłych ksiąg meldunkowych, dlatego mało kto wiedział, kim był podróżny. Ale o tym wiedział straszny właściciel karczmy - zajazdu. Wiedziała o tym też jego rodzina. Zdarzało się nierzadko, że gospodarz karczmy podpatrzył podróżnego, który miał przy sobie większą ilość pieniędzy. Ten podróżny więcej z gościnnego zajazdu nie wyszedł. Gospodarz, przekonawszy się, że bogaty podróżny śpi, zakradał się do pokoju i z całym cynizmem przy pomocy rodziny mordował śpiącego. Pieniądze i co kosztowniejsze rzeczy rabowano, a trupa wrzucano pod osłona nocy do okalających karczmę bagnisk. W ten sposób zginąć miało bardzo wielu podróżnych. Jakby na potwierdzenie tej opowieści, przed kilku laty podczas pogłębiania rowów znaleziono kości ludzkie oraz wielkie kufry zawierające kolekcję garderoby damskiej. To każe przypuszczać, że straszny karczmarz z rodziną zamordował jakiegoś podróżującego. Jedni utrzymują, że gdyby przystąpiono do przeszukiwania torfowisk znaleziono by więcej rzeczy i kości ludzkich - nieodparty dowód winy zbrodniczego karczmarza i jego rodziny.

Skrzat

Było to dawno temu, gdy na wąbrzeskim rynku mistrz Jacenty postawił pierwszy drapacz chmur – dom piętrowy. Jacenty nie miał jednak szczęścia i nie wiodło mu się najlepiej. Pewnego razu znajomy polecił mu, by zaprosił do swego domu skrzata. Istotnie, kilka dni potem w domu pojawił się skrzat – przypominający czarnego kruka. Jacenty wreszcie po kilku dniach – gdy mimo pobytu skrzata w domu nic się nie poprawiało postanowił go zjeść. Dopiero wtedy do jego domu trafiło szczęście i dostatek.

Zaklęta panna

Na ruinach zamku wąbrzeskiego ukazuje się zaklęta panna. Jeden śmiałek postanowił, że wybawi ją z zaklęcia. Przyszedł nocą na ruiny zamku i przywołał pannę. Ukazała mu się i rzekła: „Przyjdź tu jutro o północy i przynieś ze sobą święconą kredę”. Tak jak mu kazała, tak uczynił. Zakreślił koło, położył się w nim i tak miał czekać do świtu, i miał tak czynić przez trzy dni. Pierwszej nocy otoczyło go wojsko, grożąc mu śmiercią, dopóki był jednak w kręgu nic mu nie groziło. Drugiej nocy otoczyły go dzikie zwierzęta, ale i wtedy się nie zląkł. Trzeciej nocy ukazała mu się wielka żaba i chciała go pocałować. Tegoż było mu za wiele i uciekł. Wtedy żaba zamieniła się w zaklętą pannę i skarżyła się, że nie wytrzymał próby. Panna pozostała w mocy zaklęcia.

Pies, co strzeże zamku

Zamek wąbrzeski dziś jest tylko ruiną, ale i tak, pośród resztek murów ma znajdować się przejście, łączące zamek z dawną kaplicą Cegenbergów w Cymbarku. W owym przejściu miały być ukryte skarby – złote monety, klejnoty, cenna biżuteria, zabytkowe figury… Wielu już próbowało odnaleźć drogę do wejścia, ale tylko jednemu się to udało. Już miał wejść do tunelu, już miał stać się panem tych skarbów, ale cóż to? Stoi przed nim wielki, czarny pies, szczerzy kły, a w oczodołach, zamiast źrenic – dwie pochodnie małe, płonące oczy! Był to duch pilnujący skarbów. Śmiałek uciekł, a gdy powiedział w mieście swoją przygodę, nikt więcej nie ważył się szukać skarbów zamkowych.

Nazwa Wąbrzeźno

Nazwa miasta, zgodnie ze stworzoną w okresie międzywojennym piękną legendą, pochodzi od słów, jakie biskup chełmiński skierował do mieszkańców osady: „Wam brzegi daję!". Od słów „Wam brzegi" miała powstać nazwa miasta. Taką wersję legendy podaje w swojej monografii, Józef Stańczewski. I choć to tylko legenda, warto zwrócić na jedną rzecz uwagę: Stańczewski, pisząc tę legendę, także związał nazwę miasta z brzegami jezior.

Tajemne przejście

Według podania, zamek biskupi znajdujący się na wzgórzu w pobliżu Wąbrzeźna miał przejście do dzisiejszego Cymbarku, a jak niejedni twierdzili, do Radzynia. Przejście miało swój początek od lochów zamkowych i przechodziło pod jeziorem. Przed kilkunastu laty, kiedy ruiny były bardziej dostępne, pewien mieszkaniec Wąbrzeźna przeszedł tym gankiem przeszło 20 metrów w głąb. Ale dalej, z powodu rumowisk, przejść już nie mógł, więc nie wiadomo dokąd prowadzi przejście.

Stróż Kostek

Było to zimą. Stary stróż miejski, Kostek obchodził swój rejon. Stary był już, i spać mu się chciało. „Chyba nikt nie zauważy – pomyślał – jeśli zdrzemnę się chwilę w bramie kamienicy". Oparł się więc o mur kamienicy i przysnął. Zobaczyli go śpiącego dwaj przechodnie: piekarz Nierób i kowal Sabal z Radzynia. Wzięli sanki, ułożyli śpiącego Kostka na sankach i po cichu, by ten się nie obudził, wywieźli go z miasta aż do Radzynia. Tam delikatnie wysadzili śpiącego jegomościa w bramie kamienicy, w której mieszkał burmistrz i spokojnie wrócili do domu. Gdy Kostek obudził się, jak gdyby nigdy nic zaczął stróżować miastu, aż tu drugi stróż nadchodzi – z takim samym kijem stróżowskim jak on! – A co ty tu robisz? – zawołał Kostek. - Jak to? Stróżuję! Jestem stróżem tego miasta! I zaczęła się kłótnia pomiędzy dwoma stróżami. Krzyczeli coraz głośniej, aż z okna swego domu wyjrzał burmistrz. I ten dopiero wytłumaczył Kostkowi, że to przecież nie Wąbrzeźno, a Radzyń i że miasta mu się chyba pomyliły. Sprawa wydała się. Mieszkańcy miasta mieli tematy do plotek. Stróż otrzymał naganę za spanie na służbie, a piekarzowi wytoczono proces. Sędzia nie ściął mu głowy, wręcz przeciwnie, potraktował całą sprawę z humorem. Kostek stał się popularny, a dla jego upamiętnienia, na kamienicy, w bramie które usnął, umieszczono jego podobiznę, by na wieki patrzył na rynek i ulicę Dworcową (dziś 1 Maja) i służbę swoją pełnił.

Płaszcz Maryi

Istotnym wydarzeniem, związanym z wąbrzeskim kultem maryjnym jest data 26 stycznia 1945 roku. Wtedy to żołnierze radzieccy wkroczyli do miasta i doszło do walk z Niemcami na przedpolach miasta – w Wałyczu i okolicach dworca kolejowego. Walkę jednak nagle, z niewiadomych przyczyn przerwano, a żołnierze opowiadali potem, jak ujrzeli na niebie niewiastę odzianą w płaszcz żołnierski, która roztoczyła ów płaszcz nad miastem, nie pozwalając na jego zniszczenie.

Nagrody i wyróżnienia[6]

Gmina miejska Wąbrzeźno to **jednostka samorządu przyjazna inwestorom, mieszkańcom i środowisku**. Władze lokalne starają się sprostać oczekiwaniom, jakie stawiane są przed nowoczesnym samorządem. Gmina angażuje się we współpracę zagraniczną. Dba także o dobry kontakt z inwestorami i stały rozwój przedsiębiorczości na jej terenie. Wysiłki na tym polu są doceniane, czego **dowodem są uzyskane przez miasto wyróżnienia i certyfikaty**.

Tabela 7. Nagrody, certyfikaty i odznaczenia uzyskane przez Miasto Wąbrzeźno.

Odznaczneie	Opis
GMINA FAIR PLAY GMINA FAIR PLAY Certyfikowana Lokalizacja Inwestycji	W 2009 roku Wąbrzeźno uhonorowano **Złotą Statuetką Gminy Fair Play - Certyfikowanej Lokalizacji Inwestycji.** W 2007 roku Wąbrzeźno uzyskało miano **Złotej Lokalizacji Biznesu**, kiedy to po raz trzeci sięgnęło po **Certyfikat „Gmina Fair Play”**. Ogółem Gmina Miejska Wąbrzeźno jest czterokrotnym laureatem tego wyróżnienia. Złota Statuetka Gminy Fair Play - Certyfikowanej Lokalizacji Inwestycji to mocna karta przetargowa w procesie pozyskiwania nowych inwestorów. To przepustka do stron międzynarodowego katalogu ofert inwestycyjnych. Konkurs „Gmina Fair Play” organizują Krajowa Izba Gospodarcza oraz Instytut Badań nad Demokracją i Przedsiębiorstwem Prywatnym.
Przejrzysta Gmina	Miasto posiada **Certyfikat „Przejrzysta Gmina”**, uzyskany w 2005 roku w wyniku udziału w akcji społecznej „Przejrzysta Polska”. Wąbrzeźno spełniło wymogi jury konkursu i otrzymało certyfikat zaświadczający o profesjonalizmie i transparentności miejskich struktur samorządowych. W 2006 roku certyfikat uzupełniła statuetka i wyróżnienie akcji „Przejrzysta Polska” Organizatorzy akcji to: Gazeta Wyborcza, Polsko-Amerykańska Fundacja Wolności, Program Przeciw Korupcji Fundacji im. Stefana Batorego, Fundacja Rozwoju Demokracji Lokalnej, Centrum Edukacji Obywatelskiej i Bank Światowy.
ZIELONE PŁUCA POLSKI	Gmina miejska Wąbrzeźno jest też członkiem Fundacji **Zielone Płuca Polski**. Od stycznia 2008 roku należymy również do grona beneficjentów znaku promocyjnego Zielone Płuca Polski. Dbałość o środowisko naturalne, staranność w gospodarce mieniem komunalnym i dążenie do przestrzegania zasad zrównoważonego rozwoju - to zasady, w oparciu o które podejmowane są decyzje przez pracowników samorządu.
Europejska Gmina Europejskie Miasto	Wąbrzeźno znalazło się w pierwszej piątce wyróżnionych z województwa kujawsko-pomorskiego w rankingu **„Europejska Gmina - Europejskie Miasto”**, którego współorganizatorami są Gazeta Prawna, Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Bank Gospodarstwa Krajowego

[6] Urząd Miejski Wąbrzeźno, http://www.wabrzezno.com/portal.php?aid=11980567794768e54bd142c.

	oraz firma Doradcza Deloitte. Wyróżnione zostały w ten sposób samorządy osiągające najlepsze wyniki w pozyskiwaniu środków z UE.
Krajowi Liderzy Innowacji	Miasto Wąbrzeźno to jedna z trzech gmin woj. kujawsko-pomorskiego wyróżniona w organizowanym przez ogólnopolską Fundację Innowacji i Rozwoju konkursie **„Krajowy Lider Innowacji”**. Wąbrzeźno wyróżniono przede wszystkim za prowadzone działania inwestycyjne, ekologiczne, wysoki poziom absorpcji środków unijnych oraz wprowadzone usprawnienia w obsłudze petentów. Zwrócono również uwagę na współpracę miasta z sektorem NGO, a zwłaszcza na fakt posiadania Karty współpracy z organizacjami pozarządowymi i innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego.
LODOŁAMACZE	Gmina Miejska Wąbrzeźno otrzymała statuetkę **LODOŁAMACZA** (II miejsce w Polsce w kategorii pracodawca nieprzedsiębiorca). Konkurs organizowany jest przez Polską Organizację Pracodawców Niepełnosprawnych. Wąbrzeźno doceniono za prowadzoną przez miasto politykę przyjazną osobom niepełnosprawnym.
KRYSZTAŁY PRZETARGÓW PUBLICZNYCH	W 2009 roku Gmina Miejska Wąbrzeźno otrzymała nagrodę **"Kryształy Przetargów Publicznych"** w kategorii przedsięwzięcia infrastrukturalne wpływające na poprawę jakości życia obywateli – w grupie zamawiających za projekt: *Termomodernizacja obiektów użyteczności publicznej w Wąbrzeźnie.* Nagroda Kryształy Przetargów Publicznych służy promocji i upowszechnieniu stosowania najlepszych zasad i praktyk w dziedzinie zamówień publicznych. W branży zamówień publicznych otrzymanie tej nagrody to znak, że dany zamawiający lub wykonawca postępuje według najwyższych standardów, a jego działania cechuje przejrzystość stosowanych zasad. Projekty nagrodzone Kryształami Przetargów Publicznych to inwestycje, które stanowią wzór do naśladowania.
	Wysoką lokatę (59 na 903 oceniane samorządy) zajęło Wąbrzeźno w rankingu samorządów gazety „Rzeczpospolita” w kategorii **Najlepsza Gmina Miejska**, za dbałość o podniesienie jakości życia przy jednoczesnym zachowaniu reguł odpowiedzialności i bezpieczeństwa finansowego.

Źródło: opracowanie własne na podstawie www.wabrzezno.com.

2.5. Miasto Wąbrzeźno w dokumentach strategicznych (analiza wertykalna)

W celu zdiagnozowania tego jak Miasto Wąbrzeźno jest postrzegane w dokumentach strategicznych wyższego rzędu (strategie: powiatowe, regionalne i krajowe) dokonano analizy horyzontalnej danych zastanych (analiza *desk research*).

Tabela 8. Miasto Wąbrzeźno w dokumentach strategicznych „wyższego stopnia".

Dokument strategiczny	Informacja w dokumencie o mieście Wąbrzeźno	numer strony
Strategia Rozwoju Turystyki w Województwie Kujawsko-Pomorskim	**2.2.1 Zabytki jako walor turystyczny regionu** **b. budownictwo obronne** Pozostałe ruiny zamków znajdują się w: (…) Wąbrzeźnie**.** Obiekty te pozostawione w formie „trwałej ruiny" lub adaptowane do nowych funkcji mogą stanowić bazę dla prowadzenia tematycznych tras krajoznawczych.	s. 22
	2.2.3 Instytucje generujące ruch turystyczny Istotnym czynnikiem generującym ruch turystyczny, zwłaszcza o charakterze krajoznawczym są muzea: (…) Wąbrzeźno – Muzeum.	s. 24
	2.2.4 Miejsca pielgrzymek jako walor turystyczny regionu Podtrzymywana przez wieki tradycja szczególnego wyróżnienia wybranych miejsc kultu religijnego wykształciła tzw. turystykę pielgrzymkową (…). Ponadto na terenie województwa znajdują się liczne inne obiekty kultu religijnego o charakterze lokalnym m.in.: (…) Wąbrzeźno.	s. 24
	2.2.7 Festiwale, konkursy, turnieje, przeglądy, spotkania Imprezy sportowe * Puchar Świata „Strongmen" - Wabrzeźno	2. 26
Strategia Rozwoju Powiatu Wąbrzeskiego na lata 2007-2015	**2.1.2. Dziedzictwo kulturowe** W Wąbrzeźnie znajdują się ruiny zamku biskupiego z XIV w. zbudowanego przez Hermana von Prizna. Obecnie na terenie ruin zamku znajduje się Park Miejski. Duże znaczenie symboliczne, budujące tożsamość lokalną na obszarze powiatu, ma „Towarzystwo Jaszczurcze". (…) Dziś na Placu Jana Pawła II znajduje się fontanna, której głównymi elementami są dwie jaszczurki.	s. 9
	2.2.1. Sytuacja demograficzna Z końcem grudnia 2005 r. powiat wąbrzeski zamieszkiwało 36 772 mieszkańców, wśród których 14 505 było mieszkańcami jedynego w nim miasta – Wąbrzeźna. Poziom zurbanizowania powiatu wyznaczają mieszkańcy miasta Wąbrzeźna, a standardowy jego miernik ma wartość 39,6%.	s. 11

	2.2.2. Dynamika zaludnienia w granicach powiatu w okresie 1970 – 2005 (…) natomiast zaludnienie miasta Wąbrzeźna zwiększyło się i wyniosło 117% stanu w 1970 r. W 1970 r. w granicach obecnych gmin wiejskich ponad 70% ludności utrzymywało się z pracy w rolnictwie, jedynie w mieście Wąbrzeźnie ten odsetek był niewielki i wynosił 7,6%.	s. 12
	2.2.3. Projekcja demograficzna dla roku 2020 dla gmin i powiatu wąbrzeskiego Uwzględniając struktury płci i wieku ludności, dotychczasowe i przewidywane tendencje zachodzenia zjawisk ludnościowych oddziałujących na stan przyszłego zaludnienia, opracowano projekcje demograficzne dla gmin i miasta dla roku 2020. (…) utrzymanie dzisiejszego stanu ludności w mieście Wąbrzeźnie – 13,9 tys. Projekcja zakłada istotne zmiany w strukturze wieku ludności, wyraźne jej starzenie się. (…) Zakłada się, że udział dzieci w ich populacjach zmniejszy się do poziomu ok. 11% w samym mieście.	s. 12-13
	2.2.4. Uwarunkowania społeczne Na terenie miasta Wąbrzeźno działa szpital powiatowy, który obsługuje ludność powiatu. Większość placówek aptecznych zlokalizowanych jest na terenie miasta i gminy Wąbrzeźno. Ośrodkiem edukacyjnym powiatu jest Wąbrzeźno.	s. 13
	2.3. Infrastruktura techniczna **2.3.1. Komunikacja** Głównym węzłem komunikacyjnym jest Wąbrzeźno. Wąbrzeźno jest miejscem krzyżowania się dróg wojewódzkich oraz leży na szlaku linii kolejowej.	s. 14
	2.3.2. Infrastruktura gospodarki wodno-ściekowej Ponad 94% ludności miasta Wąbrzeźno korzysta z rozbudowanej infrastruktury sieci kanalizacyjnej.	s. 14
	2.4.1. Położenie powiatu w strukturze przestrzennej regionu Położenie powiatu w strukturze przestrzennej regionu charakteryzują: (…) - Miasto Wąbrzeźno jest miejscem krzyżowania się dróg wojewódzkich nr 534 Grudziądz – Rypin, nr 548 Stolno – Płąchoty i nr 551 Strzyżawa – Wybcz – Chełmża – Wąbrzeźno i dróg powiatowych oraz leży przy szlaku linii kolejowej znaczenia podstawowego nr 353. Kolejnym atutem może stać się postulowany węzeł autostradowy „Dźwierzno" (…). W związku z tym projektem należy uwzględnić rezerwy terenów dla usprawnienia powiązań komunikacyjnych z tym punktem, głównie od strony miasta Wąbrzeźna.	s. 16

	2.5. Stan gospodarki w powiecie **2.5.1. Podmioty gospodarcze** Według danych Powiatowego Urzędu Pracy z 2006r. w powiecie istnieje 1285 podmiotów gospodarczych. Najwięcej podmiotów odnotowano w mieście Wąbrzeźno – 733 (…).	
	2.6. Turystyka i wypoczynek **2.6.1. Baza turystyczna** Główną instytucją zajmującą się życiem kulturalnym jest Wąbrzeski Dom Kultury, który organizuje spektakle, koncerty, wystawy, imprezy rozrywkowe. Prowadzi również kino i muzeum. Muzeum prezentuje zabytki i pamiątki z zakresu archeologii, historii, malarstwa, rzemiosła artystycznego, gromadzi materiały dokumentacyjne związane z miastem i powiatem wąbrzeskim oraz organizuje wystawy twórców profesjonalnych i amatorów. Nad Jeziorem Zamkowym w Wąbrzeźnie znajdują się tereny rekreacyjno-sportowe, w tym plaża, wypożyczalnia sprzętu wodnego, kawiarnia oraz amfiteatr, który w okresie letnim jest miejscem wielu imprez kulturalnych i rozrywkowych organizowanych przez Wąbrzeski Dom Kultury. Nad jeziorem mieści się także Turystyczny Ośrodek Wędkarski. Obszar ten ma znaczenie głównie lokalne i niezbędne jest prowadzenie działań mających na celu rozbudowę i poprawę infrastruktury rekreacyjnej na terenie miasta dla podniesienia atrakcyjności obszaru. Samo jezioro wymaga ponadto przeprowadzenia procesu rekultywacji dla podniesienia czystości wody. Pływalnia Miejska w Wąbrzeźnie jest jednym z najnowocześniejszych basenów w regionie. W Wąbrzeźnie funkcjonuje Miejski Klub Sportowy „Unia”.	s. 19
	2.7. Budżet powiatu W latach 2001-2003 wydatki budżetów gmin w powiecie także przewyższały dochody, natomiast w dwóch następnych były od nich niższe. (…) Najwięcej inwestowały miasto Wąbrzeźno (…). Największe kredyty i pożyczki ma miasto Wąbrzeźno (…).	s. 20-21
Strategia rozwoju turystyki na lata 2007-2013	brak	-

Źródło: opracowanie własne na podstawie analizy dokumentów strategicznych.

2.6. Zarządzanie promocją w Mieście Wąbrzeźno

Na podstawie analizy *Regulaminu Organizacyjnego Urzędu Miasta Wąbrzeźno* – kluczowego dokumentu stanowiącego podstawę do formalno-prawnego działania Urzędu, należy stwierdzić, że działania związane z koordynacją wdrażania marki będą podlegały Zastępcy Burmistrza. Będzie go w tym wspomagał przede wszystkim Wydział Rozwoju Miasta.

Wybrane zapisy *Regulaminu Organizacyjnego Urzędu Miasta Wąbrzeźno* najistotniejsze z punktu widzenia kreacji przyszłej marki Miasta Wąbrzeźno:

§ 8

3. Do zastępcy burmistrza należą sprawy:

   5) strategii, promocji miasta i przedsiębiorczości.

§ 18

Wydział Rozwoju Miasta.

1. Do zadań wydziału w zakresie rozwoju gospodarczego i strategii należy:
   1) poszukiwanie inwestorów krajowych i zagranicznych;
   2) tworzenie, prowadzenie i promocja bazy ofert inwestycyjnych;
   3) pełnienie funkcji opiekuna inwestorskiego;
   4) utrzymywanie kontaktów ze środowiskiem gospodarczy, organizacjami przedsiębiorców, stowarzyszeniami branżowymi i izbami gospodarczymi;
   5) podejmowanie działań na rzecz rozwoju i ożywienia gospodarczego miasta, a w szczególności organizowanie, we współpracy z organami administracji rządowej i samorządowej, misji gospodarczych oraz prezentacji gospodarczych;
   6) organizowanie spotkań z udziałem Burmistrza i środowisk gospodarczych miasta;
   7) gromadzenie i udostępnienie informacji dotyczących potencjału oraz możliwości inwestycyjnych dla inwestorów i przedsiębiorców;
   8) aktualizacja Strategii Rozwoju Miasta Wąbrzeźno, Planu Rozwoju Lokalnego, Lokalnego Programu Rewitalizacji Miasta Wąbrzeźno i analiza stanu wdrażania tych dokumentów;
   9) współpraca z instytucjami wspierającymi rozwój gospodarczy miasta i regionu, współudział w opracowywaniu programów rozwojowych;
   10) pozyskiwanie informacji o uwarunkowaniach możliwościach rozwoju miasta oraz dla partnerstwa w realizacji programów rozwoju;
   11) współpraca z innymi jednostkami samorządu terytorialnego w celu spójnego planowania realizacji i aktualizacji dokumentów strategicznych miasta, strategii rozwoju lokalnego i ponadlokalnego;
   12) współpraca z Urzędem marszałkowskim i Urzędem Wojewódzkim oraz właściwymi ministerstwami w zakresie wdrażania polityki regionalnej;
   13) realizowanie przyjętych przez miasto programów dotyczących rozwoju lokalnej przedsiębiorczości, a zwłaszcza prowadzenie stałej informacji w tym zakresie dla podmiotów działających na terenie miasta;
   14) opracowywanie, publikacja i aktualizacja informacji o strukturze społeczno-gospodarczej Wąbrzeźna, kierunkach jego rozwoju i potrzebach inwestycyjnych;

15) odbywanie spotkań z partnerami miasta w realizacji projektów międzynarodowych;

16) prowadzenie punku kontaktowego w sprawie funduszy poręczeń kredytowych dla małych i średnich przedsiębiorstw;

17) współpraca z Izbą Przemysłowo-Handlową oraz innymi podmiotami skupiającymi przedsiębiorców.

CZĘŚĆ II. ANALIZA KONKURENCJI

1. Charakterystyka konkurencji

1.1. Metodologia

W celu określenia pozycji Miasta Wąbrzeźno na tle gmin konkurencyjnych PARR zastosował autorską metodologię badającą potencjał rozwoju gospodarczej marki (**potencjał jakości życia**) na realnym obszarze oddziaływania. **Realny obszar oddziaływania** został zdefiniowany jako promień **15 km** (w linii prostej) od Miasta Wąbrzeźno. Do określenia tego obszaru zmodyfikowano wzór Tullock'a wywodzący się z *teorii racjonalnego wyboru*. Przyjęto, że:

$$ZP = P * K - C > 0$$

P – prawdopodobieństwo, że zakup przyczyni się do poprawy (np. samopoczucia, statusu społecznego itd.)

K – korzyści z zakupu produktu

C – koszty zakupu i dotarcia do miejsca zakupu

Korzyści i koszty:

- fizyczne
- poznawcze
- emocjonalne

Założono, że prawdopodobieństwo poprawy i korzyści z zakupu produktu w Gminie Wąbrzeźno będą większe od kosztów dotarcia, poświęconego czasu i kosztów zakupu dla osób mieszkających maksymalnie 15 km od Miasta Wąbrzeźno. Tym samym jako **miasta i gminy konkurencyjne** określono:

1. **Bobrowo**
2. **Chełmża gm.**
3. **Dębowa Łąka**
4. **Golub-Dobrzyń gm.**
5. **Gruta**

6. **Jabłonowo Pomorskie**
7. **Kowalewo Pomorskie**
8. **Książki**
9. **Lisewo**
10. **Płużnica**
11. **Radzyń Chełmiński**
12. **Świecie nad Osą**
13. **Wąbrzeźno gm.**

Rysunek 14. Realny obszar oddziaływania jakości życia Miasta Wąbrzeźno (15 km od centrum).

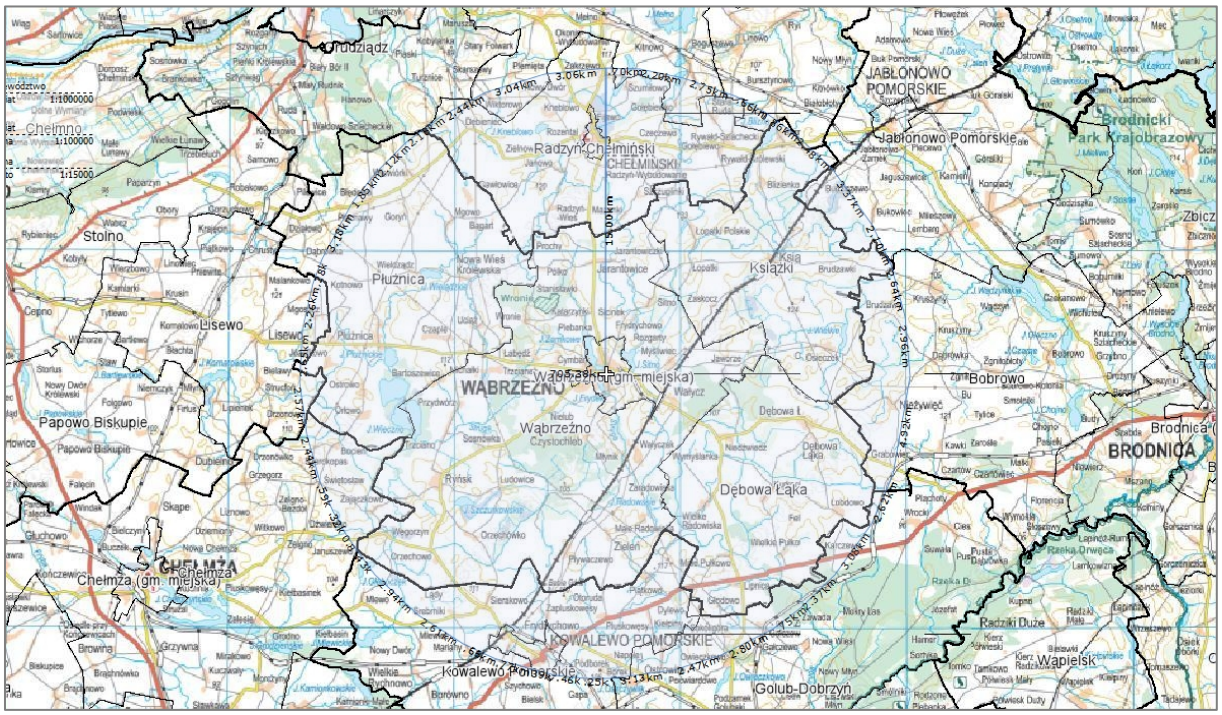

Źródło: opracowanie własne na podstawie www.geoportal.gov.pl.

Biorąc pod uwagę przyjęte założenia definiowania konkurencji skupiono się przede wszystkim na realnym podejściu do możliwości zarówno finansowych Miasta Wąbrzeźno, jak i jej obiektywnym potencjale. Wąbrzeźno nie ma skutecznych narzędzi do faktycznego rywalizowania z miastami o charakterze centrów regionalnych. Należy tym samym podejść realnie do właściwego zdefiniowania konkurentów aby planowaną metodologię stosować do podmiotów o podobnych potencjalnych aspiracjach i możliwościach jak Wąbrzeźno.

Metodologia badania potencjału jakości życia została opracowana przez PARR w oparciu o wybrane aktualne[7] wskaźniki statystyczne. Zostały one zestawione w 4 kategorie i po przeliczeniu tworzą syntetyczny wskaźnik jakości życia. Parametry te szeregują miasta i gminy pod względem potencjalnej

[7] Generalnie wskaźniki pochodzą z 2011 i 2010 roku. Tylko w przypadku kiedy dla wszystkich gmin nie były danych z w/w okresu stosowano starsze źródła.

atrakcyjności zarówno sumarycznie, jak i w ramach każdej z 4 kategorii. Pozycja gminy w rankingu określona została na podstawie wielkości statystycznych.

W analizie dla 14 gmin uwzględnione zostało wybranych **39 wskaźników statystycznych**. Następnie zostały podzielone one na **4 kategorie**. Wskaźnikom przypisano określone wartości statystyczne i w ramach danego wskaźnika wyliczono miejsce, które dana gmina zajmuje na tle 13 innych. Kolejnym krokiem było zsumowanie pozycji każdej z gmin w ramach kategorii. Tym samym powstał ranking rang – im mniejsza suma rang tym wyższa pozycja gminy w danej kategorii. Po stworzeniu rankingu rang wskaźników w ramach każdej z 4 kategorii dokonano zsumowania rang kategorii gmin. Zsumowanie wartości pozycji w ramach 4 rang kategorii tworzy potencjał jakości życia.

Wartość dla każdej z gmin zawiera się w przedziale od „1" do „14". Im wartość rangi wyższa tym gmina ma wyższą pozycję w rankingu. Ranga pokazuje względną i potencjalną atrakcyjność jakości życia na danym terenie, ale oczywiście nie jest jednoznaczna z sukcesem osiąganym przez poszczególne gminy i miasta.

Tabela 9. Zestawienie i kategoryzacja wskaźników badania jakości życia.

kategoria	wskaźnik
Potencjał społeczno-gospodarczy	1. liczba ludności 2. powierzchnia gminy 3. małżeństwa zawarte w ciągu roku na 1000 ludności 4. dochody własne gminy na 1 mieszkańca 5. wydatki budżetu gminy 6. wydatki budżetu gminy na 1 mieszkańca 7. wydatki majątkowe inwestycje na 1 mieszkańca 8. wskaźnik przedsiębiorczości 9. liczba prywatnych podmiotów gospodarczych na 1000 mieszkańców 10. % prywatnych podmiotów gospodarczych 11. stopień peryferyjności lokalnej (odległość od najbliższego miasta powyżej 50.000 mieszkańców) 12. stopień peryferyjności regionalnej (odległość od miasta wojewódzkiego)
Rynek pracy (zasoby i chłonność)	1. saldo migracji 2. przyrost naturalny 3. wskaźnik obciążenia demograficznego wiekiem poprodukcyjnym 4. współczynnik obciążenia ekonomicznego 5. % ludności w wieku przedprodukcyjnym 6. % ludności w wieku produkcyjnym 7. liczba pracujących 8. liczba bezrobotnych 9. udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym 10. ludność z wykształceniem zasadniczym zawodowym

Infrastruktura społeczna i gospodarcza	1. liczba zakładów opieki zdrowotnej na 1000 mieszkańców 2. liczba ludności na 1 aptekę ogólnodostępną 3. czytelnicy bibliotek publicznych na 1000 ludności 4. liczba zwiedzających muzea i oddziały na 1000 mieszkańców 5. widzowie kin na 1000 mieszkańców 6. procent ludności korzystającej z sieci wodociągowej 7. procent ludności korzystającej z kanalizacji 8. powierzchnia użytkowa mieszkań na 1 osobę 9. wydatki budżetu gminny na gospodarkę komunalną i ochronę środowiska na 1 mieszkańca 10. miejsca noclegowe 11. korzystający z noclegów w obiektach zbiorowego zakwaterowania 12. uczniowie przypadający na 1 komputer z dostępem do Internetu w szkołach podstawowych 13. uczniowie przypadający na 1 komputer z dostępem do Internetu w gimnazjach
Potencjał naukowy i innowacyjny	1. ludność z wyższym wykształceniem 2. liczba liceów ogólnokształcących na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym 3. liczba uczniów liceów ogólnokształcących na 1000 mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym 4. komputery z dostępem do szerokopasmowego Internetu

1.2. Analiza konkurencji

kategoria	nr	wskaźnik	j.m.	Gminy													
				Bobrowo	Chełmża gm.	Dębowa Łąka	Golub-Dobrzyń gm.	Gruta	Jabłonowo Pomorskie	Kowalewo Pomorskie	Książki	Lisewo	Płużnica	Radzyń Chełmiński	Świecie nad Osą	Wąbrzeźno gm.	Wąbrzeźno m.
				1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
				wartości statystyczne													
Potencjał społeczno-gospodarczy	1	liczba ludności	osoba	6 163	9 485	3 276	8 373	6 452	8 969	11 481	4 145	5 222	4 916	4 881	4 285	8 529	13 877
	2	powierzchnia gminy	ha	14 591	17 895	8 612	19 779	12 375	13 486	14 120	8 619	8 631	12 038	9 114	9 475	20 073	853
	3	małżeństwa zawarte w ciągu roku na 1000 ludności	liczba	8,7	6,8	6,0	5,3	5,4	6,2	5,9	6,1	7,7	7,1	7,3	5,4	6	5,2
	4	dochody własne gminy na 1 mieszkańca	PLN	912,5	966,5	1 757,6	939,5	1 009,8	654,7	980,8	882,3	868,8	1 139,1	1 092,6	1 027,8	890,2	1 457,3
	5	wydatki budżetu gminy	PLN	19 338 448	29 045 894	13 370 108	25 823 083	20 098 361	27 147 996	35 212 109	15 723 661	16 046 417	15 425 279	18 800 826	18 005 802	22 820 767	40 888 198
	6	wydatki budżetu gminy na 1 mieszkańca	PLN	3 144,5	3 059,7	4 087,5	3 088,9	3 107,4	3 021,5	3 076,6	3 786,1	3 074,6	3 128,9	3 855,0	4 197,2	2 680,1	2 948,4
	7	wydatki majątkowe inwestycje na 1 mieszk.	PLN	1 179,7	777,5	1 544,4	756,2	595,9	636,9	881,9	831,4	357,1	479,5	533,4	1 232,4	587,9	502,2
	8	wskaźnik przedsiębiorczości	jed. gosp.	49,7	58,1	45,5	66,6	49,1	66,3	72,2	38,6	41,1	64,7	67,6	41,1	45,5	79,1
	9	liczba prywatnych podmiotów gosp. na 1000 mieszkańców	jed. gosp.	47,7	57,0	41,2	65,6	47,1	63,7	69,0	36,9	46,0	63,5	62,3	38,0	53,3	75,1
	10	% prywatnych podmiotów gosp.	%	96,1	98,2	90,6	98,4	95,9	96,0	95,5	95,6	95,2	98,1	92,1	92,6	96,0	94,9
	11	stopień peryferyjności lokalnej (odległość od najbliższego miasta powyżej 50.000 mieszk.)	km	47	19	43	37	17	34	28	32	23	24	19	27	35	35
	12	stopień peryferyjności regionalnej (odległość od miasta wojewódzkiego)	km	59	19	48	37	64	65	28	55	36	37	55	52	45	45

Kategoria	nr	wskaźnik	j.m.	Gminy													
				Bobrowo	Chełmża gm.	Dębowa Łąka	Golub-Dobrzyń gm.	Gruta	Jabłonowo Pomorskie	Kowalewo Pomorskie	Książki	Lisewo	Płużnica	Radzyń Chełmiński	Świecie nad Osą	Wąbrzeźno gm.	Wąbrzeźno m.
				1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
				wartości statystyczne													
Rynek pracy (zasoby i chłonność)	1	saldo migracji	osoba	-7	27	10	67	-27	-26	3	-30	-23	-18	-13	-40	-7	7
	2	przyrost naturalny	‰	3,8	-1,8	4,5	2,0	3,5	1,6	2,2	3,0	4,0	-0,2	6,3	2,9	0,0	-0,8
	3	wskaźnik obciążenia demograficznego wiekiem poprodukcyjnym	osoba	24,4	21,5	25,8	22,7	21,6	24,2	24,1	22,9	21,9	22,5	21,7	20,2	21,3	26,8
	4	współczynnik obciążenia ekonomicznego	osoba	58,5	54,7	63,8	58,1	54,1	58,6	57,9	55,7	54,2	54,5	59,4	59,0	57,0	56,8
	5	% ludności w wieku przedprodukcyjnym	%	21,5	21,5	23,2	22,4	21,1	21,7	21,4	21,0	21,0	20,7	23,7	24,4	22,8	19,1
	6	% ludności w wieku produkcyjnym	%	63,1	64,6	61,1	63,2	64,9	63,1	63,3	64,3	64,8	64,8	62,7	62,9	63,7	63,8
	7	liczba pracujących	osoba	278	698	191	573	416	1099	1774	280	533	561	275	460	738	3593
	8	liczba bezrobotnych	osoba	394	675	236	637	580	643	843	355	374	401	503	512	737	1087
	9	udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym	%	10,1	11,0	11,8	12,0	13,9	11,4	11,6	13,3	11,0	12,6	16,4	19,0	13,6	12,3
	10	ludność z wykształceniem zasadniczym zawodowym	%	26,3	24,7	24,1	23,0	26,4	25,4	26,6	24,1	27,4	24,5	25,7	23,3	24,2	22,37%

Kategoria	nr	wskaźnik	j.m.	Gminy													
				Bobrowo	Chełmża gm.	Dębowa Łąka	Golub-Dobrzyń gm.	Gruta	Jabłonowo Pomorskie	Kowalewo Pomorskie	Książki	Lisewo	Płużnica	Radzyń Chełmiński	Świecie nad Osą	Wąbrzeźno gm.	Wąbrzeźno m.
				1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
				wartości statystyczne													
Infrastruktura społeczna i gospodarcza	1	liczba zakładów opieki zdrowotnej na 1000 mieszkańców	zoz	0,2	0,2	0,6	0,1	0,3	0,6	0,3	0,2	0,2	0,4	0,2	0,5	0,4	0,6
	2	liczba ludności na 1 aptekę ogólnodostępną	osoba	6 163	9 485	0	0	6 452	4 485	3 827	4 145	0	0	4 881	0	0	3 469
	3	czytelnicy bibliotek publicznych na 1000 ludności	osoba	125	111	105	130	120	193	146	91	232	114	166	146	89	191
	4	liczba zwiedzających muzea i oddziały na 1000 mieszkańców	osoba	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
	5	widzowie kin na 1000 mieszk.	osoba	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	85
	6	procent ludności korzystającej z sieci wodociągowej	%	85,2	86,1	86,5	91,4	89,1	81,9	90,7	83,7	85,5	91,2	92,2	72,2	72,4	96,8
	7	procent ludności korzystającej z kanalizacji	%	23,8	22,0	6,4	67,5	28,8	45,9	37,9	37,9	28,6	45,0	36,1	47,8	16,7	89,8
	8	powierzchnia użytkowa mieszkań na 1 osobę	m2	24,3	21,4	21,5	24,1	22,9	21,5	22,7	22,8	22,6	22,6	21,4	19,3	22,1	23,0
	9	wydatki budżetu gminny na gospodarkę komunalną i ochronę środowiska na 1 mieszkańca	PLN	17,7	273,1	138,4	65,6	137,4	321,0	139,6	11,4	27,5	29,9	200,4	59,8	57,9	418,6
	10	miejsca noclegowe	miejsce	75	12	0	0	0	0	0	0	0	180	0	0	259	69
	11	korzystający z noclegów w obiektach zbiorowego zakwaterowania	osoba	967	82	0	0	0	0	0	0	0	851	0	0	1268	2891
	12	uczniowie przypadający na 1 komputer z dostępem do Internetu w szkołach podstawowych	uczeń	6,26	12,70	4,79	5,77	7,63	9,53	13,20	7,80	14,17	18,41	10,66	5,53	10,43	18,22
	13	uczniowie przypadający na 1 komputer z dostępem do Internetu w gimnazjach	uczeń	23,73	12,12	38,00	18,26	8,62	19,35	11,28	13,21	11,17	13,19	9,50	0	10,89	19,45

kategoria	nr	wskaźnik	j.m.	Gminy													
				Bobrowo	Chełmża gm.	Dębowa Łąka	Golub-Dobrzyń gm.	Gruta	Jabłonowo Pomorskie	Kowalewo Pomorskie	Książki	Lisewo	Płużnica	Radzyń Chełmiński	Świecie nad Osą	Wąbrzeźno gm.	Wąbrzeźno m.
				1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
				wartości statystyczne													
Potencjał innowacyjny	1	ludność z wyższym wykształceniem	%	2,1	1,9	2,5	2,0	2,9	2,8	2,8	2,5	2,4	2,3	2,4	1,7	1,9	6,4
	2	liczba liceów ogólnokształcących na 1000 mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym	l.o.	0,00	0,00	0,00	0,37	0,00	0,51	0,00	0,00	0,00	0,98	0,00	0,00	0,51	0,37
	3	liczba uczniów liceów ogólnokształcących na 1000 mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym	uczeń	0,0	0,0	0,0	125,4	0,0	42,2	0,0	0,0	0,0	15,7	0,0	0,0	30,9	102
	4	komputery z dostępem do szerokopasmowego Internetu w szkołach podstawowych i gimnazjach	komp.	6,0	25,0	56,0	81	11,0	83,0	38,0	45,0	39,0	84	0,0	47,0	47	50,0

Ranking rang wskaźników

kategoria	nr	wskaźnik	j.m.	Gminy													
				Bobrowo	Chełmża gm.	Dębowa Łąka	Golub-Dobrzyń gm.	Gruta	Jabłonowo Pomorskie	Kowalewo Pomorskie	Książki	Lisewo	Płużnica	Radzyń Chełmiński	Świecie nad Osą	Wąbrzeźno gm.	Wąbrzeźno m.
				1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
				pozycja													
Potencjał społeczno-gospodarczy	1	liczba ludności	osoba	8	3	14	6	7	4	2	13	9	10	11	12	5	1
	2	powierzchnia gminy	ha	4	3	13	2	7	6	5	12	11	8	10	9	1	14
	3	małżeństwa zawarte w ciągu roku na 1000 ludności	liczba	1	5	9	13	11	6	10	8	2	4	3	11	6	14
	4	dochody własne gminy na 1 mieszk.	PLN	10	8	1	9	6	14	7	12	13	3	4	5	11	2
	5	wydatki budżetu gminy	PLN	8	3	14	5	7	4	2	12	11	13	9	10	6	1
	6	wydatki budżetu gminy na 1 mieszk.	PLN	5	11	2	8	7	12	9	4	10	6	3	1	14	13
	7	wydatki majątkowe inwestycje na 1 mieszk.	PLN	3	6	1	7	9	8	4	5	14	13	11	2	10	12
	8	wskaźnik przedsiębiorczości	jed. gosp.	8	7	10	4	9	5	2	14	12	6	3	12	10	1
	9	liczba prywatnych podmiotów gospodarczych na 1000 mieszk.	jed. gosp.	9	7	12	3	10	4	2	14	11	5	6	13	8	1
	10	% prywatnych podmiotów gospodarczych	%	4	2	14	1	7	6	9	8	10	3	13	12	5	11
	11	stopień peryferyjności lokalnej (odległość od najbliższego miasta powyżej 50.000 mieszk.)	km	14	2	13	12	1	9	7	8	4	5	2	6	10	10
	12	stopień peryferyjności regionalnej (odległość od miasta wojewódzkiego)	km	12	1	8	4	13	14	2	10	3	4	10	9	6	6
suma rang:				86	58	111	74	94	92	61	120	110	80	85	102	92	86

kategoria	nr	wskaźnik	j.m.	Gminy													
				Bobrowo	Chełmża gm.	Dębowa Łąka	Golub-Dobrzyń gm.	Gruta	Jabłonowo Pomorskie	Kowalewo Pomorskie	Książki	Lisewo	Płużnica	Radzyń Chełmiński	Świecie nad Osą	Wąbrzeźno gm.	Wąbrzeźno m.
				1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
				pozycja													
Rynek pracy (zasoby i chłonność)	1	saldo migracji	osoba	6	2	3	1	12	11	5	13	10	9	8	14	6	4
	2	przyrost naturalny	‰	4	14	2	9	5	10	8	6	3	12	1	7	11	13
	3	wskaźnik obciążenia demograficznego wiekiem poprodukcyjnym	osoba	12	3	13	8	4	11	10	9	6	7	5	1	2	14
	4	współczynnik obciążenia ekonomicznego	osoba	10	4	14	9	1	11	8	5	2	3	13	12	7	6
	5	% ludności w wieku przedprodukcyjnym	%	7	7	3	5	10	6	9	11	11	13	2	1	4	14
	6	% ludności w wieku produkcyjnym	%	10	4	14	9	1	10	8	5	2	2	13	12	7	6
	7	liczba pracujących	osoba	12	5	14	6	10	3	2	11	8	7	13	9	4	1
	8	liczba bezrobotnych	osoba	4	11	1	9	8	10	13	2	3	5	6	7	12	14
	9	udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym	%	1	2	6	7	12	4	5	10	2	9	13	14	11	8
	10	ludność z wykształceniem zasadniczym zawodowym	%	4	7	11	13	3	6	2	10	1	8	5	12	9	14
suma rang:				70	59	81	76	66	82	70	82	48	75	79	89	73	94

kategoria	nr	wskaźnik	j.m.	Gminy													
				Bobrowo	Chełmża gm.	Dębowa Łąka	Golub-Dobrzyń gm.	Gruta	Jabłonowo Pomorskie	Kowalewo Pomorskie	Książki	Lisewo	Płużnica	Radzyń Chełmiński	Świecie nad Osą	Wąbrzeźno gm.	Wąbrzeźno m.
				1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
				pozycja													
Infrastruktura społeczna i gospodarcza	1	liczba zakładów opieki zdrowotnej na 1000 mieszk.	zoz	13	10	1	14	7	3	8	9	12	5	11	4	6	2
	2	liczba ludności na 1 aptekę ogólnodostępną	osoba	3	1	9	9	2	5	7	6	9	9	4	9	9	8
	3	czytelnicy bibliotek publicznych na 1000 ludności	osoba	8	11	12	7	9	2	5	13	1	10	4	5	14	3
	4	liczba zwiedzających muzea i oddziały na 1000 mieszkańców	osoba	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
	5	widzowie kin na 1000 mieszk.	osoba	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	1
	6	procent ludności korzystającej z sieci wodociągowej	%	10	8	7	3	6	12	5	11	9	4	2	14	13	1
	7	procent ludności korzystającej z kanalizacji	%	11	12	14	2	9	4	6	6	10	5	8	3	13	1
	8	powierzchnia użytkowa mieszkań na 1 osobę	m^2	1	12	10	2	4	10	6	5	7	7	12	14	9	3
	9	wydatki budżetu gminny na gospodarkę komunalną i ochronę środowiska na 1 mieszkańca	PLN	13	3	6	8	7	2	5	14	12	11	4	9	10	1
	10	miejsca noclegowe	miejsce	3	5	6	6	6	6	6	6	6	2	6	6	1	4
	11	korzystający z noclegów w obiektach zbiorowego zakwaterowania	osoba	3	5	6	6	6	6	6	6	6	4	6	6	2	1
	12	uczniowie przypadający na 1 komputer z dostępem do Internetu w szkołach podstawowych	uczeń	11	5	14	12	10	8	4	9	3	1	6	13	7	2
	13	uczniowie przypadający na 1 komputer z dostępem do Internetu w gimnazjach	uczeń	2	8	1	5	13	4	9	6	10	7	12	14	11	3
suma rang:				81	83	89	77	82	65	70	94	88	68	78	100	98	31

kategoria	nr	wskaźnik	j.m.	Gminy													
				Bobrowo	Chełmża gm.	Dębowa Łąka	Golub-Dobrzyń gm.	Gruta	Jabłonowo Pomorskie	Kowalewo Pomorskie	Książki	Lisewo	Płużnica	Radzyń Chełmiński	Świecie nad Osą	Wąbrzeźno gm.	Wąbrzeźno m.
				1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
				pozycja													
Potencjał innowacyjny	1	ludność z wyższym wykształceniem	%	10	13	6	11	2	3	4	5	8	9	7	14	12	1
	2	liczba liceów ogólnokształcących na 1000 mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym	l.o.	6	6	6	4	6	2	6	6	6	1	6	6	2	4
	3	liczba uczniów liceów ogólnokształcących na 1000 mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym	uczeń	6	6	6	1	6	3	6	6	6	5	6	6	4	2
	4	komputery z dostępem do szerokopasmowego Internetu w szkołach podstawowych i gimnazjach	komp.	12	10	3	6	11	1	9	7	8	13	13	5	2	4
suma rang:				34	35	21	22	25	9	25	24	28	28	32	31	20	11

Rankingi – potencjał jakości życia

	SUMARYCZNY POTENCJAŁ													
	gminy													
	Bobrowo	Chełmża gm.	Dębowa Łąka	Golub-Dobrzyń gm.	Gruta	Jabłonowo Pomorskie	Kowalewo Pomorskie	Książki	Lisewo	Płużnica	Radzyń Chełmiński	Świecie nad Osą	Wąbrzeźno gm.	**Wąbrzeźno m.**
kategoria	suma rang w ramach kategorii													
Potencjał społeczno-gospodarczy	86	58	111	74	94	92	61	120	110	80	85	102	92	86
Rynek pracy **(zasoby i chłonność)**	70	59	81	76	66	82	70	82	48	75	79	89	73	94
Infrastruktura **społeczna i gospodarcza**	81	83	89	77	82	65	70	94	88	68	78	100	98	31
Potencjał naukowy i innowacyjny	34	35	21	22	25	9	25	24	28	28	32	31	20	11
suma rang:	271	235	302	249	267	248	226	320	274	251	274	322	283	222
sumaryczny **potencjał jakości życia**: (miejsce w rankingu)	8	3	12	5	7	4	2	13	9	6	9	14	11	1

	SYNTETYCZNY POTENCJAŁ													
	gminy													
	Bobrowo	Chełmża gm.	Dębowa Łąka	Golub-Dobrzyń gm.	Gruta	Jabłonowo Pomorskie	Kowalewo Pomorskie	Książki	Lisewo	Płużnica	Radzyń Chełmiński	Świecie nad Osą	Wąbrzeźno gm.	**Wąbrzeźno m.**
kategoria	pozycje w ramach kategorii													
Potencjał społeczno-gospodarczy	6	1	13	3	10	8	2	14	12	4	5	11	8	6
Rynek pracy **(zasoby i chłonność)**	4	2	10	8	3	11	4	11	1	7	9	13	6	14
Infrastruktura społeczna i gospodarcza	7	9	11	5	8	2	4	12	10	3	6	14	13	1
Potencjał naukowy i innowacyjny	13	14	4	5	7	1	7	6	9	9	12	11	3	2
suma pozycji:	30	26	38	21	28	22	17	43	32	23	32	49	30	23
syntetyczny **potencjał jakości życia**: (miejsce w rankingu)	8	6	12	2	7	3	1	13	10	4	10	14	8	4

1.3. Wnioski

W sumarycznym potencjale Miasto Wąbrzeźno na tle konkurencyjnych gmin uplasowało się na 1 miejscu w rankingu. Sumaryczny potencjał opiera się na zestawieniu i zsumowaniu wszystkich pozycji danej JST z 39 wskaźników. Miejsce w rankingu pokazuje potencjalne szanse rozwojowe oraz kreacji marki w oparciu o obiektywne wskaźniki ekonomiczne.

Stan obecny i punkt wyjścia ukazuje natomiast potencjał syntetyczny, który opiera się na zsumowaniu miejsc w ramach 4 kategorii wskaźników: potencjał społeczno-gospodarczy, rynek pracy (zasoby i chłonność), infrastruktura społeczna i gospodarcza oraz potencjał naukowy i innowacyjny.

Niezwykle optymistycznie dla Miasta Wąbrzeźno kształtują się perspektywy rozwojowe pod względem jakości życia, bowiem w sumarycznym potencjale Miasto Wąbrzeźno zajmuje **1 miejsce** spośród 14 konkurujących gmin. Zbliżony potencjał podsiada Kowalewo Pomorskie oraz gmina Chełmża. Konsekwentna i przemyślana polityka inwestycyjna oraz kreacja celowanego (*targetowanego*) wizerunku Miasta stwarza realne szanse na utrzymanie korzystnych trendów rozwojowych i zbudowanie najsilniejszej pozycji na obszarze konkurencyjnym. W chwili obecnej Miasto Wąbrzeźno zajmuje miejsce tuż „za podium", bowiem w syntetycznym potencjale klasyfikuje się na **4 miejscu** za gminami: Kowalewo Pomorskie, Golub-Dobrzyń i Jabłonowo Pomorskie.

Miasto Wąbrzeźno na analizowanym obszarze gmin wypadło zdecydowanie najlepiej pod względem infrastruktury społecznej i gospodarczej (1 miejsce) oraz potencjału naukowego i innowacyjnego (2 miejsce). Pod względem potencjału społeczno-gospodarczego uplasowało się w środku stawki (6 miejsce). Zdecydowanie największym problemem Miasta Wąbrzeźno jest rynek pracy i jego zasoby, bowiem w tej kategorii Miasto zajęło ostatnią 14 pozycję. Skuteczność w poprawie zasobów i chłonności rynku pracy będzie decydująca w poprawie jakości życia na obszarze Miasta Wąbrzeźno.

Z punktu widzenia czynników, w których Miasto Wąbrzeźno zajęło wysoką rangę na obszarze konkurencyjnym należy wymienić (w nawiasie miejsce w rankingu):

- liczba ludności – 1 miejsce
- wydatki budżetu gminy – 1 miejsce
- wskaźnik przedsiębiorczości – 1 miejsce
- liczba prywatnych podmiotów gospodarczych na 1000 mieszkańców – 1 miejsce
- liczba pracujących – 1 miejsce
- % ludności w wieku produkcyjnym – 1 miejsce
- procent ludności korzystającej z sieci wodociągowej –1 miejsce
- procent ludności korzystającej z kanalizacji – 1 miejsce
- wydatki budżetu gminny na gospodarkę komunalną i ochronę środowiska na 1 mieszkańca – 1 miejsce
- korzystający z noclegów w obiektach zbiorowego zakwaterowania – 1 miejsce
- widzowie kin na 1000 mieszkańców – 1 miejsce
- ludność z wyższym wykształceniem – 1 miejsce
- dochody własne gminy na 1 mieszkańca – 2 miejsce

- uczniowie przypadający na 1 komputer z dostępem do Internetu w szkołach podstawowych – 2 miejsce
- liczba zakładów opieki zdrowotnej na 1000 mieszkańców – 2 miejsce
- liczba uczniów liceów ogólnokształcących na 1000 mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym – 2 miejsce

Najsłabsze wskaźniki Miasto zanotowało w:

- wydatki budżetu gminy na 1 mieszkańca – 13 miejsce
- przyrost naturalny – 13 miejsce
- powierzchnia gminy – 14 miejsce
- małżeństwa zawarte w ciągu roku na 1000 ludności – 14 miejsce
- liczba bezrobotnych – 14 miejsce
- ludność z wykształceniem zasadniczym zawodowym – 14 miejsce
- % ludności w wieku przedprodukcyjnym – 14 miejsce
- wskaźnik obciążenia demograficznego wiekiem poprodukcyjnym – 14 miejsce

Na podstawie analizy konkurencji i zastosowanego narzędzia do badania potencjału jakości życia należy stwierdzić, że Miasto Wąbrzeźno ma istotny potencjał do konkurowania gospodarczego i społecznego na omawianym obszarze. Konkurencyjność powinna opierać się w głównej mierze na wykorzystaniu lokalnych zasobów tkwiących w potencjale społeczno-gospodarczym Miasta (położenie, ludność, dynamicznie rozwijająca się infrastruktura). Wąbrzeźno ze względu na bardzo korzystne położenie, pomimo stosunkowo niewielkiego rynku konsumentów, ma realne szanse na konkurowanie o inwestorów (przede wszystkim średnich). Celem powinno stać się pozyskanie 3-5 średnich inwestorów w perspektywie najbliższych 5 lat oraz 1 dużego. Do przyciągnięcia tych inwestorów należy wykorzystać główny atut – dostępność komunikacyjną w postaci bliskości autostrady A1, dróg wojewódzkich oraz bliskości do dużych miast: Toruń i Grudziądz. Należy tym samym skupić się na branży logistycznej, spedycyjnej, magazynowej oraz na wszelkiego rodzaju produkcji nie szkodzącej środowisku (**ekoinwestycje**).

Istotne jest dalsze pobudzanie przedsiębiorczości wśród mieszkańców Miasta oraz nakłady na edukację – w szczególności ponadgimnazjalne, głównie zawodowo-techniczną.

2. Wizerunek konkurencji

2.1. Wizerunek w Internecie

W celu dokonania analizy wizerunków konkurencyjnych gmin dokonano porównania stron internetowych. Witryny internetowe pełnią obecnie jedno z podstawowych narzędzi zarówno z mieszkańcami, jak i inwestorami, turystami, innymi urzędami i osobami szukającymi informacji na temat JST. Zatem nowoczesny i przejrzysty layout jest niezwykle istotny z punktu widzenia budowania wizerunku. Ponadto, strona www powinna być spójna z systemem promocji, zawierać wszystkie kluczowe z punktu widzenia promocji, informacje (logo, hasło itp.).

Rysunek 15. Strona internetowa Miasta Wąbrzeźno.

Źródło: http://www.wabrzezno.com.

Rysunek 16. Strona internetowa Gminy Wąbrzeźno.

Źródło: http://www.ugw.pl.

Rysunek 17. Strona internetowa Gminy Dębowa Łąka.

Źródło: http://www.ugdl.pl.

Rysunek 18. Strona internetowa Gminy Książki.

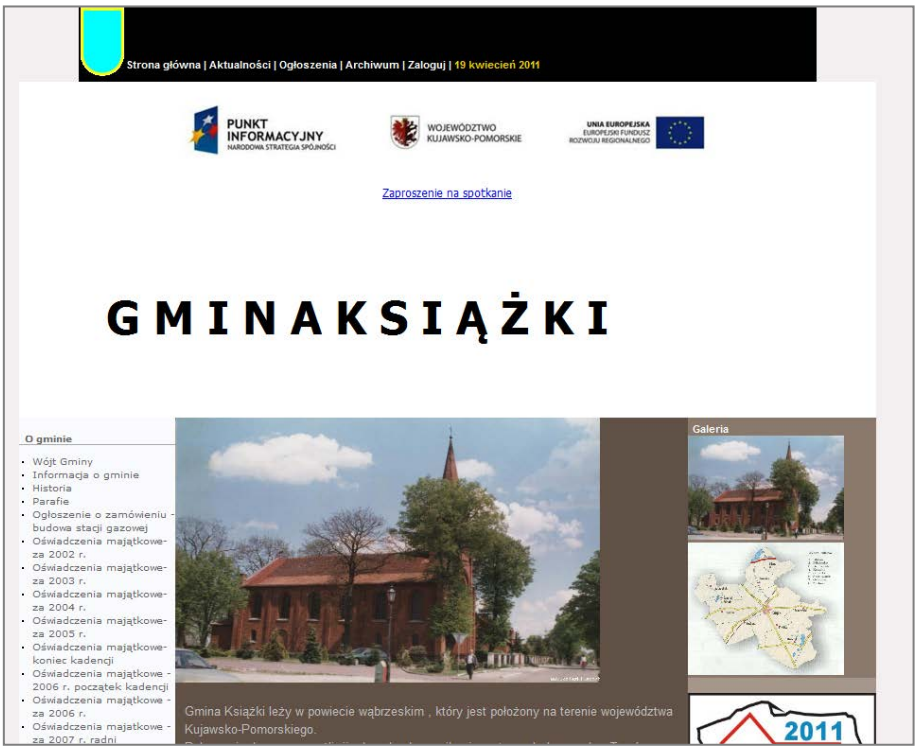

Źródło: http://www.gminaksiazki.pl

Rysunek 19. Strona internetowa Gminy Płużnica.

Źródło: http://www.pluznica.pl.

Rysunek 20. Strona internetowa Gminy Bobrowo.

Źródło: http://www.bobrowo.org.pl.

Rysunek 21. Strona internetowa Gminy Jabłonowo Pomorskie.

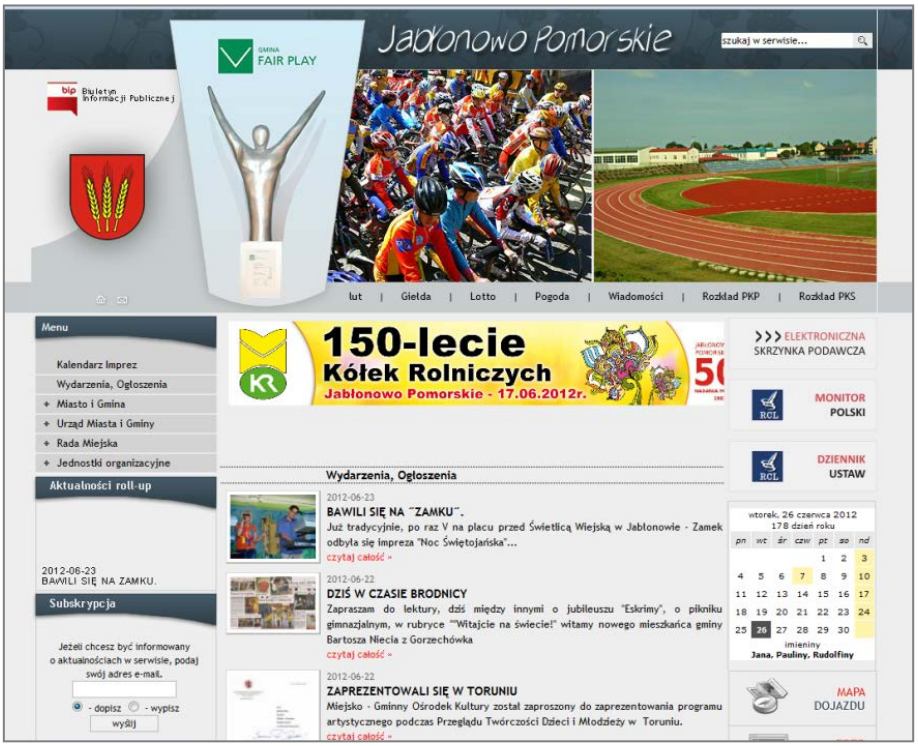

Źródło: http://www.jablonowopomorskie.pl.

Rysunek 22. Strona internetowa Gminy Lisewo.

Źródło: www.lisewo.com.

Rysunek 23. Strona internetowa Gminy Golub-Dobrzyń.

Źródło: http://www.golub-dobrzyn.internetdsl.pl.

Rysunek 24. Strona internetowa Gminy Kowalewo Pomorskie.

Źródło: http://www.kowalewopomorskie.pl.

Rysunek 25. Strona internetowa Gminy Chełmża.

Źródło: http://www.gminachelmza.pl.

Rysunek 26. Strona internetowa Gminy Radzyń Chełmiński.

Źródło: http://www.radzynchelminski.eu.

Rysunek 27. Strona internetowa Gminy Gruta.

Źródło: http://www.gruta.pl.

Rysunek 28. Strona internetowa Gminy Świecie nad Osą.

Źródło: http://www.swiecienadosa.lo.pl.

Powyższa analiza stron internetowych pokazuje, że strona www Miasta Wąbrzeźno jest na podobnym poziomie jak większość witryn gminnych, **nie jest zbyt atrakcyjna i nie wyróżnia się nowoczesnością i innowacyjnością na tle konkurencji**. Jej atutem jest aktualność informacji, interaktywny plan miasta oraz duża liczba informacji. Prezentowana grafika i rozwiązania **nie bazują jednak na żadnym konkretnym wizerunku**. Strona pełni funkcję czysto informacyjną, a nie marketingową.

Kreując nowoczesny wizerunek witryna internetowa powinna zostać dostosowana do wymogów współczesności i być **integralnie związana z nowym Systemem Identyfikacji Wizualnej**. Z pewnością wpłynie to na poprawę rozpoznawaliście miasta oraz integrację i spójność komunikatów.

2.2. Logo gmin konkurencyjnych

Na podstawie analizy stron internetowych Miasta Wąbrzeźno i 13 gmin konkurencyjnych stwierdzono, że **żadna z gmin nie posiada logo promocyjnego.**

Opracowanie logo promocyjnego ściśle wynikającego i powiązanego z kreacją marki stworzy **realne szanse zbudowania przewagi konkurencyjnej** przez Miasto Wąbrzeźno i **pozytywnie wyróżni** je na mapie gmin konkurencyjnych.

2.3. Herby gmin konkurencyjnych

Zgodnie z informacją powyżej żadna z konkurencyjnych 13 gmin na chwilę obecną[8] nie posiada na swojej stronie internetowej logo promocyjnego. Jedynym narzędziem wykorzystywanym do budowania wyróżnika promocyjnego jest herb gminy, który jednak niewiele mówi zarówno samym mieszkańcom, jak i osobom z zewnątrz. Tym samym **tworząc unikalną i póki co jedyną na omawianym obszarze konkurencyjności markę**, której jednym z narzędzi może być nowa i skorelowana z systemem identyfikacji wizualnej strona internetowa, Miasto Wąbrzeźno ma szansę **zbudować silną przewagę konkurencyjną w ciągu najbliższych kilku lat**. Kluczem jednak będzie konsekwencja działania, bowiem efekty w działaniach promocyjnych nie są widoczne w krótkiej perspektywie czasu.

Tabela 10. Zestawienie herbów konkurencyjnych gmin z herbem Miasta Wąbrzeźno.

Miasto Wąbrzeźno	
Bobrowo	**Chełmża gm.**
	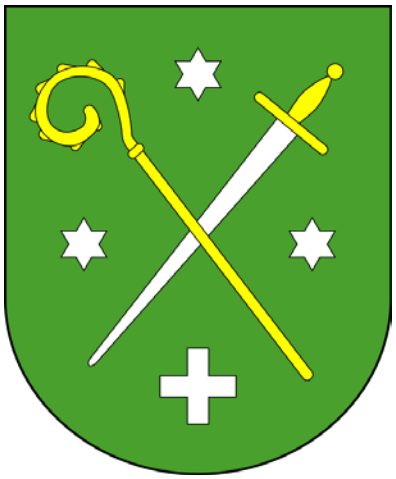

[8] Stan na dzień 30 maja 2012 roku.

Dębowa Łąka	Golub-Dobrzyń gm.
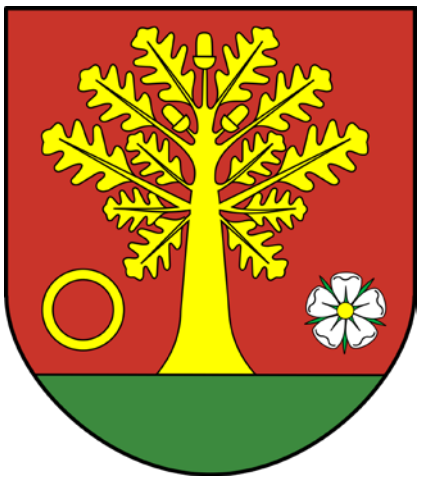	
Gruta	**Jabłonowo Pomorskie**
	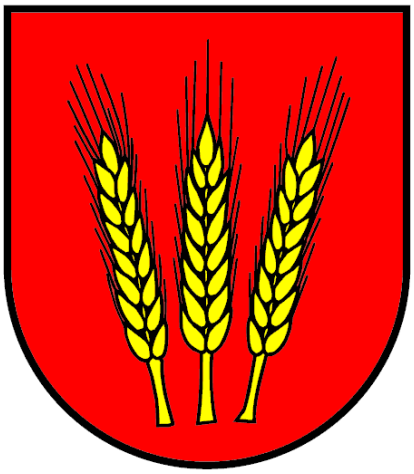
Kowalewo-Pomorskie	**Książki**
	brak herbu

Lisewo	Płużnica
	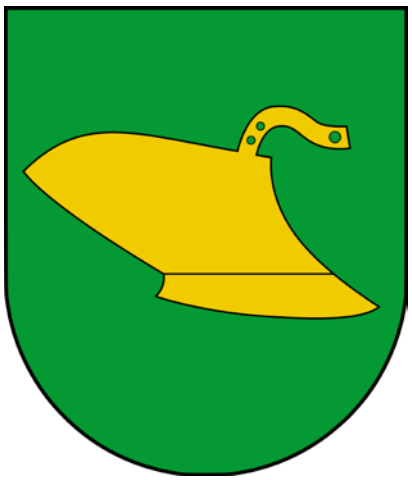
Radzyń Chełmiński	**Świecie nad Osą**
	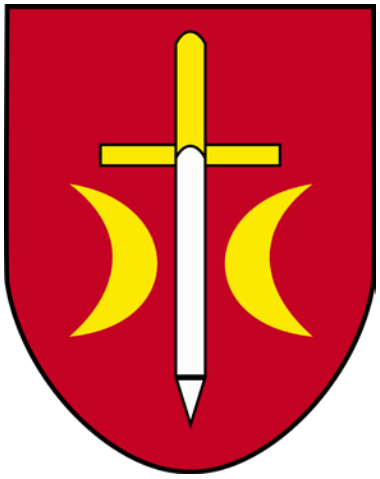
Wąbrzeźno gm.	

2.4. Hasła promocyjne gmin konkurencyjnych

Na podstawie analizy stron internetowych gmin konkurencyjnych stwierdzono, ze na oficjalnej witrynie tylko jedna gmina promuje się za pomocą hasła promocyjnego. Jest to **Gmina Lisewo**, której motto promocyjne to: **urokliwa kraina**.

Tworząc nową markę dla Miasta Wąbrzeźno należy zdefiniować **motto marki**, które będzie wyraźnie wyróżniało Wąbrzeźno na tle gmin konkurencyjnych.

CZĘŚĆ III. AGREGACJA DANYCH

1. Analiza A-M potencjału promocyjnego Wąbrzeźna

Tabela 11. Analiza A-M (atutów i mankamentów) potencjału promocyjnego Miasta Wąbrzeźno.

ATUTY	MANKAMENTY
↗ wysoka dostępność komunikacyjna: ✓ bliskość autostrady A1 ✓ bliskie położenie przy dużym mieście – Toruń ok. 45 km ✓ bliskie położenie przy linii kolejowej – linia 353 ✓ najbliższe lotnisko – Port Lotniczy im. Ignacego Jana Paderewskiego w Bydgoszczy ok. 80 km ✓ najbliższe porty morskie – Gdańsk, Gdynia – ok. 170 km ↗ położenie geograficzne – pomiędzy jeziorami (jeziora jako ważny punktowy produkt turystyczny) ↗ wiele prestiżowych nagród, certyfikatów i odznaczeń – potwierdzona wiarygodność ↗ korzystny mikroklimat kształtowany przez lasy, parki, zieleńce (czyste środowisko naturalne) ↗ park miejski przy Górze Zamkowej wraz z promenadą nad jeziorem Frydek, amfiteatr, ścieżki dydaktyczne i rowerowe (ciekawy obszar wypoczynkowo-rekreacyjny -> duży potencjał) ↗ bogata historia miasta sięgająca średniowiecza (ponad 700 lat Miasta) ↗ miasto powiatowe ↗ położenie pośrodku trasy z Torunia do Grudziądza ↗ zabytki – w szczególności ruiny zamku biskupiego i kościół pw. świętych Apostołów Szymona i Judy Tadeusza ↗ zwarta i ciekawa zabudowa ↗ obwodnica miasta ograniczająca ruch tranzytowy ↗ bardzo dobrze rozwinięta infrastruktura społeczno-gospodarcza ↗ atrakcyjne tereny inwestycyjne i katalog zachęt inwestycyjnych ↗ szkolnictwo – szkoły podstawowe, gimnazjalne i średnie, opieka przedszkolna ↗ tereny pod budownictwo mieszkaniowe ↗ dobry stan zaopatrzenia w sklepach ↗ wysoki poziom bezpieczeństwa ↗ intensywne działania inwestycyjne	✘ problemy na rynku pracy ✘ niekorzystne tendencje demograficzne (starzenie się społeczeństwa) ✘ brak kompleksowej rewitalizacji obszaru jezior (w szczególności Jeziora Zamkowego wraz z parkiem i ruinami zamku) ✘ wysoki poziom zanieczyszczenia wód ✘ niewystarczająco rozwinięta infrastruktura wypoczynkowo-rekreacyjna ✘ brak określonego wizerunku promocyjnego definiującego cechy wyróżnikowe ✘ niewielka liczba imprez rozpoznawalnych kulturalnych w skali powiatowej i ponadpowiatowej ✘ mało rozbudowana baza noclegowa – 3 obiekty – Hotel „Oaza”, Pensjonat „Zamkowy” i Hotel przy Miejskim Klubie Sportowym Unia. ✘ wykształcenie mieszkańców – ponad ¼ posiada tylko wykształcenie podstawowe bądź jest bez wykształcenia (dane z: 2002 roku) ✘ w wydatkach Miasta mały nakład na turystykę – 0,21% (dane z: 2010 roku) ✘ niewystarczająca oferta spędzania wolnego czasu dla mieszkańców (w szczególności dla młodych) ✘ brak całorocznej oferty wykorzystania potencjału jezior ✘ brak rozbudowanego systemu ścieżek rowerowych na terenie miasta ✘ słaba jakość dróg wewnątrz miasta ✘ zamknięcie zabytkowej trasy kolejowej ✘ brak profesjonalnego i spójnego z identyfikacją wizualną Systemu Informacji Miejskiej ✘ słabo rozwinięta infrastruktura społeczeństwa informacyjnego (siec darmowych hot-spot’ów, kioski informacyjne itd.) ✘ mało atrakcyjna strona internetowa ✘ brak hasła promocyjnego

2. Wnioski z badań i analiz

W maju 2012 roku zostało zrealizowane przez Polską Agencję Rozwoju Regionalnego – niezależny ośrodek badawczy, działający na zlecenie Miasta Wąbrzeźno i Centrum Wspierania Innowacji, **badanie postrzegania i wizerunku Miasta Wąbrzeźno**. Przeprowadzono je wśród mieszkańców Miasta Wąbrzeźno i powiatu wąbrzeskiego.

Łączna populacja, na której przeprowadzono badanie wyniosła 504 osoby:

- 300 mieszkańców Miasta Wąbrzeźno, w tym 101 przedsiębiorców
- 204 mieszkańców powiatu wąbrzeskiego, w tym 93 przedsiębiorców.

Jego celem było określenie jak Miasto Wąbrzeźno jest postrzegane, jakie są z nim skojarzenia oraz jakie warunki do życia i rozwoju przedsiębiorczości zapewnia.

Właściwe rozpoznanie potencjału w tym zakresie posłużyło wyznaczeniu kierunków promocji marki Miasta Wąbrzeźno na lata 2012-2017.

Szczegółowe wyniki badań znajdują się w: **"Raport. Badanie postrzegania i wizerunku Miasta Wąbrzeźno".**

Poniżej przedstawiono **najważniejsze wnioski z badań:**

- Mieszkańcy Wąbrzeźna **sami oceniają się lepiej** niż oceniają ich mieszkańcy powiatu wąbrzeskiego
- **Dominują pozytywne skojarzenia** z miastem
- Miasto **kojarzy się** z charakterystycznymi dla siebie **miejscami i postaciami**; w sferze **symbolu i wydarzenia nie budzi istotnych skojarzeń**
- **Mieszkańcy miasta oczekują** lepszego zagospodarowanie miejsc już istniejących i inwestycji w infrastrukturę rekreacyjno-wypoczynkową, a **mieszkańcy powiatu chcą** poprawy dróg, większej liczby imprez kulturalno-rozrywkowych i poprawy infrastruktury rekreacyjno-wypoczynkowej
- Przedsiębiorcy mają **trudności w odnalezieniu pozytywów** prowadzenia działalności na terenie miasta

Najważniejsze wnioski z analiz:

- Niezwykle optymistycznie dla Miasta Wąbrzeźno jawią się perspektywy rozwojowe w kształtowaniu jakości życia, bowiem w sumarycznym potencjale Miasto Wąbrzeźno zajmuje 1 miejsce spośród 14 konkurujących gmin
- W chwili obecnej Miasto Wąbrzeźno zajmuje miejsce tuż „za podium", bowiem w syntetycznym potencjale klasyfikuje się na 4 miejscu za gminami: Kowalewo Pomorskie, Golub-Dobrzyń i Jabłonowo Pomorskie.
- Największym problemem jest rynek pracy (ostatnie miejsce!), a największą zaletą jakość infrastruktury społecznej i gospodarczej (1 miejsce!)

Poprawa funkcjonowania rynku pracy oraz zmiana trendów demograficznych to największe wyzwania rozwojowe Miasta Wąbrzeźno!

4 GŁÓWNE GRUPY ZDEFINIOWANYCH WYRÓŻNIKÓW

POSTACIE

- Ojciec Bernard
- Noblista Walther Nernst

MIEJSCA

- Jeziora
- Ruiny zamku
- Rynek

SYMBOLE

- jaszczurka
- skrzydło
- pastorał

WARTOŚCI

- spokój
- rodzina
- porządek (zadbane miasto)

3. Konkluzje i rekomendacje

Konkluzje:

- Miasto ma **dobre warunki** aby w nim **mieszkać**, ale **słabe do regularnej turystyki** (powyżej 1 dnia)
- Miasto posiada **bardzo duży potencjał** do rozwoju **rekreacji** (podejście aktywne) i **wypoczynku** (podejście pasywne) w skali ponadpowiatowej
- Miasto ma **dobrą dostępność komunikacyjną**, ale w wyniku istnienia obwodnicy pojawia się ryzyko, że ludzie mogą go raczej omijać niż się w nim zatrzymywać
- Miasto **nie ma określonego wizerunku** wśród mieszkańców Wąbrzeźna i powiatu wąbrzeskiego, **chociaż budzi wiele skojarzeń** (dominują pozytywne, ale nie brak również negatywnych). Ponieważ miasto przywołuje wiele skojarzeń i posiada istotne zasoby w wymiarze emocjonalnym nie należy wizerunku Wąbrzeźna kształtować całkowicie od podstaw, tylko należy bazować na obecnych uwarunkowaniach
- Miasto ma potencjał gospodarczy do przyciągnięcia **średnich inwestorów** (głownie w branży logistycznej, spedycyjnej, magazynowej) oraz **duży potencjał do rozwoju mikro- i małej przedsiębiorczości** (w szczególności w obszarze rekreacji i wypoczynku)

Rekomendacje:

- ponieważ Wąbrzeźno nie ma spójnego i wyrazistego wizerunku należy przez pierwsze 3-4 lata zadbać przede wszystkim o **utrwalenie nowej Marki** i propagowanie jej w mentalności mieszkańców, delikatnie poszerzając na promieniujące gminy (efekt *spill over* – rozlewania się)
- działania należy oprzeć o **realny budżet i szanse**, bowiem kluczowa jest dalsza budowa infrastruktury prorozwojowej, w szczególności nastawionej na mieszkalnictwo oraz wypoczynek i rekreację
- należy silnie **propagować działania w zakresie powstawania i rozwoju mikro- i małej przedsiębiorczości wśród mieszkańców** (w szczególności w obszarze usług związanych z rekreacją i wypoczynkiem); nie można zapominać o staraniu się o pozyskanie inwestorów (ocena szans: 3-5 średnich inwestorów oraz 1 dużego w perspektywie do 2017 roku)
- przekaz należy skierować do **4 grup odbiorców**:
  - mieszkańcy
  - aktywnie wypoczywający („weekend/niedziela w Wąbrzeźnie” – stać Cię na to!)
  - przedsiębiorcy – wypoczynek i rekreacja oraz inwestorzy – ekoinwestycje oraz branże bazujące na dostępności komunikacyjnej)
  - potencjalnie osiedlający się – młode małżeństwa oraz mieszkańcy Torunia i Grudziądza chcący „uciec” z dużego miasta -> efekt suburbanizacji (głównie klasa średnia i kadra zarządzająca).

CZĘŚĆ IV. STRATEGIA MARKI

1. Wyróżniki marki (USP – unique selling proposition)

Przeprowadzone na zlecenie Polskiej Agencji Rozwoju Regionalnego badania wyróżników Miasta Wąbrzeźno, a także jego cech charakterystycznych wskazały istnienie zarówno w świadomości mieszkańców Miasta Wąbrzeźno, jak i mieszkańców powiatu wąbrzeskiego, istnienie **trwałego, choć rozległego i nie do końca skoncentrowanego**, zespołu cech i wyobrażeń na temat Wąbrzeźna.

Wśród wymienianych przez mieszkańców Miasta i powiatu wyróżników pojawiały się najczęściej następujące:

- Jeziora
- Postacie znanych wąbrzeźnian – Walthera Nernsta i Ojca Bernarda
- Jaszczurki
- Podzamcze

Wyróżniki te są mocno zakotwiczone w umysłach mieszkańców zarówno miasta jak i powiatu, którzy wskazywali je bez jakichkolwiek sugestii („z głowy"). Tak zbudowane pole semantyczne cech wyróżniających Miasto Wąbrzeźno na tle innych konkurencyjnych gmin jest **istotnym udogodnieniem** przy budowaniu jego marki. Dzięki temu system komunikowania marki nie będzie tworzony całkowicie od zera, ale w oparciu właśnie o te wyróżniki wskazane przez mieszkańców.

Szukając unikalnej propozycji sprzedaży – USP (*unique selling proposition*) skupiono się na motywie jezior otaczających Miasto Wąbrzeźno. Jeziora z punktu widzenia budowania USP tworzą następujące pole semantyczne:

Jeziora = życie, zdrowie, wypoczynek, rekreacja, relaks, radość, sport, zabawa = WODA[9]

Woda jest więc unikalną propozycją sprzedaży. Na tle gmin konkurencyjnych, żadna z nich nie jest tak mocno związana z wodą - 3 jeziora na terenie miasta, wpisujące się w architekturę i komponujące z krajobrazem są czymś unikalnym na obszarze konkurencyjnym. Żadna z gmin nie przedstawia także rozwoju w nawiązaniu do motywu wody. Tym samym **Wąbrzeźno uzyskuje bardzo spójny przekaz** zarówno w sferze bezpośredniej (dzięki konstrukcji słownej), jak i podprogowej (działając na podświadomość).

[9] Woda to podstawowe źródło życia, budzi pozytywne i przyjemne skojarzenia.

2. Idea główna marki

Każde miasto posiada zespół cech, które stanowią o jego atrakcyjności. W praktyce okazuje się jednak, że nie ilość cech, ale **siła atrakcyjności** głównej cechy waży o tym, czy inwestor zechce w danym mieście ulokować swój kapitał, czy turysta będzie zainteresowany odwiedzeniem za własne pieniądze danego miejsca lub czy ktoś postanowi się przeprowadzić i stać się jego mieszkańcem.

Ideą marki Wąbrzeźna jest ukazanie miejsca, które jest **przyjazne**. Przyjazne biznesowo, kulturalnie, społecznie, zawodowo i rodzinnie. Z **przyjaznymi wodami** nierozłącznie wiąże się **dobra atmosfera** i Wąbrzeźno ma być takim miejscem, które zapewni korzystne warunki rozwoju zarówno w sferze przedsiębiorczości, jak i społecznej. **Aktywność** społeczna, kulturalna i obywatelska mieszkańców będzie powodowała wizerunek miasta otwartego. Ponadto ta **otwartość**, będzie również w sferze współpracy z biznesem i przyciągania inwestorów. Otwartość będzie się przejawiała również w sferze przyciągania nowych mieszkańców – młodych **rodzin**, szczególnie z miast Grudziądz i Toruń. **Dostępność** komunikacyjna Wąbrzeźna będzie zachęcać wszystkich do jak najczęstszego odwiedzania tego miejsca. Rozwój miasta będzie się odbywał z dbałością o **naturalność** zarówno w sferze środowiska, jak i dbania o zrównoważony rozwój. Aktywny wypoczynek na łonie natury sprawi, że Wąbrzeźno będzie miastem **zdrowych** ludzi. **Radość** mieszkańców z życia to klucz do sukcesu. Klucz do wizerunku miasta, które jest **przyjazne**.

Skojarzenia z marką Wąbrzeźna mają ogniskować wokół następujących **10 „słów kluczy”**:

1. ***przyjazność***
2. ***otwartość***
3. ***aktywność***
4. ***zdrowie***
5. ***rodzina***
6. ***dostępność (komunikacyjna)***
7. ***spokój***
8. ***radość***
9. ***szczęście***
10. ***bezpieczeństwo***

Te słowa tworzą ***DEKALOG KOMUNIKACJI MARKI WĄBRZEŹNA***.

Dekalog tworzy ściśle ze sobą skorelowany synergetyczny **SYSTEM WARTOŚCI MARKI:**

- **DOSTĘPNOŚĆ** – wielką szansą dla rozwoju miasta jest jego położenie komunikacyjne. Bliskość autostrady, ale również torów kolejowych czy portu lotniczego w Bydgoszczy i portów morskich daje ogromne możliwości przyciągania zarówno inwestorów jak i turystów.
- **SPOKÓJ** – zarówno w sferze biznesu, jak i życia prywatnego. Dobra atmosfera miasta zapewni poczucie stabilności i bezpieczeństwa niezbędne każdemu do prawidłowego funkcjonowania.

- **OTWARTOŚĆ** – zarówno w sferze komunikacyjnej, jak i ludzi mieszkających w Wąbrzeźnie. Otwartość to odważny i dynamiczny sposób myślenia o rozwoju. Otwartość na nowych mieszkańców, inwestorów i inicjatywy obywatelskie.
- **AKTYWNY WYPOCZYNEK** – dla rodzin (szczególnie z dziećmi) oraz świadomych i przedsiębiorczych ludzi szukających oderwania się od pracy. Aktywny wypoczynek wśród walorów przyrody ma stać się trendy. Weekendowy eko-wypoczynek ma stać się jedną z cech szczególnych Wąbrzeźna.
- **RODZINA** – związana ściśle z walorami zdrowotnymi. Wspólny, rodzinny weekend w Wąbrzeźnie lub zamieszkanie tutaj na stałe to szansa, aby pobyć razem w zdrowym i bezpiecznym miejscu. To także szansa na powiększenie rodziny dzięki korzystnemu wpływowi czystej przyrody na zdolności prokreacyjne.

Wszystkie te obszary zostały wysoko ocenione w badaniu, którego wyniki zostały zaprezentowane w części I.

2.1 Hasło promocyjne

Hasło promocyjne jest syntetyczną formą wizji miasta, która ma być utrwalona w świadomości ludzi. Można powiedzieć, że w dużym skrócie mówi o tym z czym miasto ma się kojarzyć w przyszłości, jaka ma być jego podstawowa rozpoznawalna cecha. Jest motywem przewodnim dla miasta. To właśnie ono przyciąga uwagę potencjalnych „klientów" (mieszkańców, inwestorów, turystów itd.) do miasta aby je odwiedzić, zamieszkać w nim, czy zainwestować swój kapitał.

Hasła promocyjne są konstruowane w taki sposób, by w jak najkrótszym czasie trafić do umysłów odbiorców i wywołać u nich określone zachowania, skojarzenia.

Hasło promocyjne Miasta Wąbrzeźno jest wprost związane z tworzoną marką. Nawiązuje ono bezpośrednio do charakterystycznych dla Wąbrzeźna jezior (wody otaczającej miasto), mówi o przyjaznym charakterze miasta i jego mieszkańców, przejawiającym się zarówno na polu biznesu, jak i codziennego życia i rekreacji. Hasło współgra z logo i USP (unikalną propozycją sprzedaży).

Rysunek 29. Logotyp i hasło promocyjne Miasta Wąbrzeźno.

Wąbrzeźno Przyjazne Wody

Wąbrzeźno jest miastem przyjaznym.

Przyjaznym zarówno biznesowo, rodzinnie, zawodowo oraz społeczno-kulturalnie.

Wąbrzeźno nierozłącznie kojarzy się z wodami jezior je otaczającymi i tak jak te wody ma być miejscem bezpiecznym, spokojnym w sferze biznesu i społecznej.

Ludzie w Wąbrzeźnie są przyjaźni i ma to wpływać pozytywnie na skuteczność marki.

Dzięki zastosowaniu USP – jaką są **przyjazne wody** – tworzy się system gry słownej, który będzie wzmacniał przekaz zarówno samego hasła w sensie dosłownym, jak i wizji Wąbrzeźna w sensie podprogowym.

PRZYJAZNE WODY

- *przyjazne wody dla...*
- *przyjazne wody dla biznesu*
- *przyjazne wody dla przedsiębiorców*
- *przyjazne wody dla inwestorów*
- *przyjazne wody dla kultury*
- *przyjazne wody dla rozrywki*
- *przyjazne wody dla wypoczynku*
- *przyjazne wody dla młodych małżeństw*
- *...*

Katalog słów określających „przyjazność” nie jest zamknięty i jedyne ograniczenie to inwencja ludzka.

2.2 Geneza znaku

Rysunek 30. Geneza znaku Miasta Wąbrzeźno - atuty Miasta.

Geneza znaku nawiązuje do największych atutów Miasta Wąbrzeźno: jezior, potencjału rekreacyjno-wypoczynkowego oraz dostępności komunikacyjnej.

Rysunek 31. Geneza znaku Miasta Wąbrzeźno - forma graficzna.

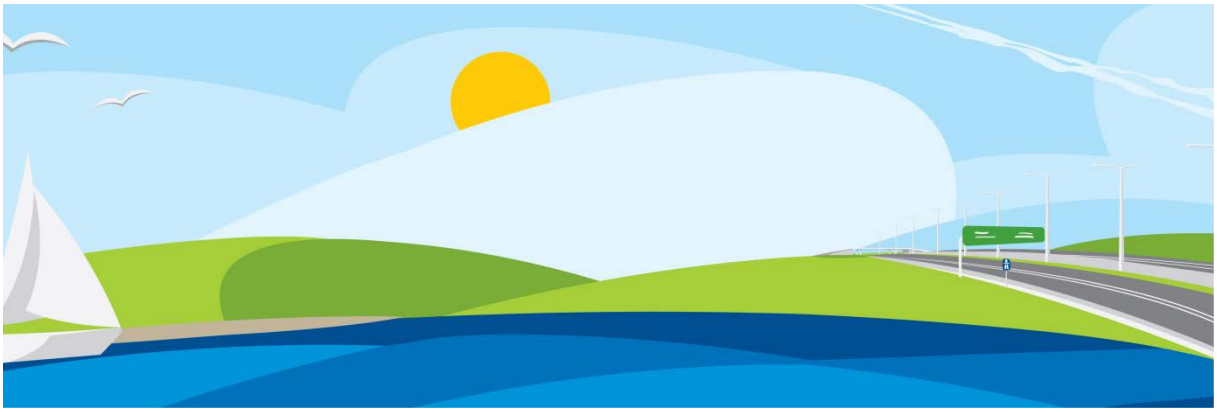

Podstawą znaku graficznego jest bezpośrednie odwołanie się do charakterystycznych dla Wąbrzeźna **jezior**. Mówi on o **przyjaznym** charakterze miasta i jego mieszkańców. Owa przyjazność może przejawiać się zarówno na polu biznesu jak i codziennego życia czy rekreacji. Podstawą znaku jest przedstawienie jezior. Taka kompozycja wzbudza u odbiorcy poczucie stabilności i spokoju. Doskonale uzupełnia hasło promocyjne. Znak graficzny poza formą podstawową, ma formy uzupełniające mówiące o wypoczynku, rekreacji, ekologii oraz inwestycjach i komunikacji. Tworzenie takiej rodziny znaków jest nowatorskim rozwiązaniem dającym duże pole manewru przy promocji marki. Logo jest nowoczesne, a krajobraz zastosowany w nim i w znakach uzupełniających może stanowić główny element budowy layoutu wszelkiego rodzaju materiałów promocyjnych. Krajobraz ten w zależności od potrzeb może być dowolnie rozwijany. Taki nowoczesny charakter logo ma duży potencjał przy promocji marki gospodarczej.

Rysunek 32. Znak graficzny (podstawowy) Marki Miasta Wąbrzeźno.

Rysunek 33. Logo (podstawowe) Marki Miasta Wąbrzeźno.

Rysunek 34. Elementy składowe logo Marki Miasta Wąbrzeźno.

Rysunek 35. Logo Marki Miasta Wąbrzeźno (wersja pozioma).

Rysunek 36. Znaki uzupełniające do logo podstawowego (przykłady).

Rysunek 37. Znak uzupełniający logo (target rekreacyjno-wypoczynkowy).

Rysunek 38. Znak uzupełniający logo (target gospodarczy).

Zasady współistnienia logo i herbu

Aby uniknąć wątpliwości przy stosowaniu tych znaków, obowiązywać powinien czytelny funkcjonalny podział.

Tabela 12. Zasady współistnienia logo i herbu.

symbol		
funkcja symbolu	*Oficjalne logo instytucji samorządowych Wąbrzeźna i Urzędu Miasta Wąbrzeźno* *Wykorzystywane jest na wszystkich oficjalnych dokumentach informacyjnych, legislacyjnych, administracyjnych. Jednocześnie symbol ten powinien oznaczać instytucje oraz jednostki budżetowe podległe pod UM*	*Znak ten komunikuje ludziom główne atrybuty Miasta. Ma wyróżniać Miasto Wąbrzeźno na tle miast konkurencyjnych oraz firmować wszystkie materiały promocyjne skierowane zarówno do mieszkańców, jak i przyjezdnych* *Jest to również symbol wykorzystywany w przypadku pełnienia przez Burmistrza lub UM funkcji sponsora imprez masowych, kulturalnych i sportowych*
kto powinien stosować?	*Wszystkie komórki Urzędu Miasta Wąbrzeźno oraz instytucje mu podległe*	*Urząd Miasta do firmowania działań informacyjnych, inwestycyjnych, promocyjnych, turystycznych, kulturalnych i sportowych* *Wąbrzeski Ośrodek Kultury* *Organizacja pozarządowe i nieformalne grupy społeczne* *Mieszkańcy przy zachowaniu zasad posługiwania się znakiem*
przykładowe zastosowanie	*Korespondencja Urzędu Miasta* *Dokumenty Rady Miasta, Burmistrza, oficjalne dokumenty UM* *Oficjalne upominki od Rady Miasta i Burmistrza*	*Reklamy prasowe promujące miasto wśród potencjalnych inwestorów i turystów, ulotki, wydawnictwa promocyjne, katalogi promujące miasto, plakaty, upominki, gadżety miasta skierowane do masowego odbiorcy* *Strona internetowa miasta* *Oznaczenia ulic oraz innych tablic informacyjnych* *Oznaczenia budynków Urzędu Miasta i instytucji mu podległych* *Oznaczenie imprez masowych, kulturalnych, sportowych i rozrywkowych, które organizuje bądź sponsoruje Urząd Miasta lub, które posiadają patronat Burmistrza*

Znaki te nigdy nie powinny być umieszczane obok siebie!

3. Grupy docelowe

Każda marka i każdy przekaz promocyjny jest kierowany do określonych grup odbiorców, instytucji, czy też osób. Mogą nimi być: inwestorzy, mieszkańcy własnego miasta i innych, turyści, inne samorządy, przedsiębiorcy, artyści, sportowcy itd.

W procesie komunikacji miasta z odbiorcami nie można pominąć żadnej z tych grup, jednak warunkiem skutecznej promocji jest tworzenie wyrazistych komunikatów odpowiadających na potrzeby informacyjne jak najwęższych i jednorodnych grup.

Przekaz należy skierować do **4 grup odbiorców**:

- mieszkańców Miasta Wąbrzeźno
- przedsiębiorców i small business'u
- aktywnie wypoczywający
- chcący zamieszkać – młode małżeństwa oraz toruńska i grudziądzka klasa średnia.

MIESZKAŃCY – wśród tej grupy należy budować poczucie bycia Ambasadorami marki Wąbrzeźno. Zadowolenie z faktu życia w Wąbrzeźnie, życzliwość i radość mieszkańców mają sprawiać, że będą przyjaźni i mili, co ma się stać „towarem eksportowym" Wąbrzeźna.

PRZEDSIĘBIORCY i SMALL BUSINESS – potencjał Wąbrzeźna stwarza realne szanse na rozwój przedsiębiorczości w sferze mikro i małej oraz na przyciągnięcie inwestorów "z zewnątrz" (głównie średniej wielkości). Należy w komunikatach do small businessu'u i zewnętrznych inwestorów należy podkreślać położenie blisko autostrady A1 i linii kolejowej oraz stosunkowo wysokie zasoby rynku pracy. Ze względu na duże problemy z pracą w Wąbrzeźnie niezwykle ważne jest wspieranie powstawiania nowych przedsiębiorstw.

AKTYWNIE WYPOCZYWAJĄCY – rodziny (szczególnie z dziećmi) oraz świadomi i przedsiębiorczy ludzie szukających oderwania się od pracy. Aktywnie wypoczywający wśród walorów przyrody mają stać się przedstawicielami nowego trendu w najbliższym otoczeniu Miasta Wąbrzeźno. Weekendowy eko-wypoczynek ma stać się jedną z cech szczególnych Wąbrzeźna.

CHCĄCY ZAMIESZKAĆ – w szczególności młode małżeństwa (z dziećmi i bez), jak i toruńska i grudziądzka „klasa średnia", a więc kierownicy, dyrektorzy i kadra zarządzająca. Wąbrzeźno jako miasto leżące pośrodku między Toruniem a Grudziądzem, posiadające bardzo dobre połączenie z tymi miastami stanowi doskonałą alternatywę dla nich. Tanie grunty, czyste powietrze, duże walory przyrodnicze stanowią o dużej atrakcyjności mieszkaniowej.

Wśród odbiorców marki skojarzenia z Wąbrzeźnem mają ogniskować wokół Dekalogu Wąbrzeźna:

- *przyjazność, otwartość, aktywność, zdrowie, rodzina, dostępność, spokój, radość, szczęście, bezpieczeństwo*

Niezwykle ważne w tej kwestii jest precyzyjne i skuteczne docieranie do konkretnych grup odbiorców – *targetowanie*. Od skuteczność akcji informacyjnych i kierowanych przekazów w dużym stopniu będzie zależeć efektywność budowania skojarzeń z marką Wąbrzeźna.

4. System tożsamości marki

System tożsamości marki zawiera proste skojarzenia jakie ma wywoływać marka oraz główne założenia, które ma komunikować. To swoistego rodzaju kompendium wiedzy na jej temat, aby potencjalnie każda zainteresowana osoba szybko mogła się zapoznać z tym „o co chodzi w danej marce".

4.1 Idea marki

Ideą Marki Wąbrzeźno jest ukazanie miejsca, w które jest przyjazne. Przyjazne biznesowo, kulturalnie, społecznie, zawodowo i rodzinnie.

Skojarzenia z marką Wąbrzeźna mają ogniskować wokół następujących 10 „słów kluczy":

1. ***przyjazność***
2. ***otwartość***
3. ***aktywność***
4. ***zdrowie***
5. ***rodzina***
6. ***dostępność***
7. ***spokój***
8. ***radość***
9. ***szczęście***
10. ***bezpieczeństwo***

Te słowa tworzą ***DEKALOG WĄBRZEŹNA***.

4.2 System wartości marki

System wartości marki nawiązuje do ***DEKALOGU WĄBRZEŹNA***, który bazuje na skojarzeniach wokół 10 „słów kluczy".

Dekalog tworzy ściśle ze sobą skorelowany synergetyczny **SYSTEM WARTOŚCI MARKI:**

» **DOSTĘPNOŚĆ** – wielką szansą dla rozwoju miasta jest jego położenie komunikacyjne. Bliskość autostrady, ale również torów kolejowych czy portu lotniczego w Bydgoszczy i portów morskich daje ogromne możliwości przyciągania zarówno inwestorów jak i turystów.

» **SPOKÓJ** – zarówno w sferze biznesu, jak i życia prywatnego. Dobra atmosfera miasta zapewni poczucie stabilności i bezpieczeństwa niezbędne każdemu do prawidłowego funkcjonowania.

- **OTWARTOŚĆ** – zarówno w sferze komunikacyjnej, jak i ludzi mieszkających w Wąbrzeźnie. Otwartość to odważny i dynamiczny sposób myślenia o rozwoju. Otwartość na nowych mieszkańców, inwestorów i inicjatywy obywatelskie.
- **AKTYWNY WYPOCZYNEK** – dla rodzin (szczególnie z dziećmi) oraz świadomych i przedsiębiorczych ludzi szukających oderwania się od pracy. Aktywny wypoczynek wśród walorów przyrody ma stać się trendy. Weekendowy eko-wypoczynek ma stać się jedną z cech szczególnych Wąbrzeźna.
- **RODZINA** – związana ściśle z walorami zdrowotnymi. Wspólny, rodzinny weekend w Wąbrzeźnie lub zamieszkanie tutaj na stałe to szansa, aby pobyć razem w zdrowym i bezpiecznym miejscu. To także szansa na powiększenie rodziny dzięki korzystnemu wpływowi czystej przyrody na zdolności prokreacyjne.

4.3 Odbiorcy marki

Przekaz należy skierować do **4 grup odbiorców**:

- mieszkańców Miasta Wąbrzeźno
- przedsiębiorców i small business'u
- aktywnie wypoczywających
- chcących zamieszkać – młode małżeństwa oraz toruńska i grudziądzka klasa średnia.

MIESZKAŃCY – wśród tej grupy należy budować poczucie bycia Ambasadorami marki Wąbrzeźno. Zadowolenie z faktu życia w Wąbrzeźnie, życzliwość i radość mieszkańców mają sprawiać, że będą przyjaźni i mili, co ma się stać „towarem eksportowym" Wąbrzeźna.

PRZEDSIĘBIORCY i SMALL BUSINESS – potencjał Wąbrzeźna stwarza realne szanse na rozwój przedsiębiorczości w sferze mikro i małej oraz na przyciągnięcie inwestorów "z zewnątrz" (głównie średniej wielkości). Należy w komunikatach do small businessu'u i zewnętrznych inwestorów należy podkreślać położenie blisko autostrady A1 i linii kolejowej oraz stosunkowo wysokie zasoby rynku pracy. Ze względu na duże problemy z pracą w Wąbrzeźnie niezwykle ważne jest wspieranie powstawiania nowych przedsiębiorstw.

AKTYWNIE WYPOCZYWAJACY – rodziny (szczególnie z dziećmi) oraz świadomi i przedsiębiorczy ludzie szukających oderwania się od pracy. Aktywnie wypoczywający wśród walorów przyrody mają stać się przedstawicielami nowego trendu w najbliższym otoczeniu Miasta Wąbrzeźno. Weekendowy eko-wypoczynek ma stać się jedną z cech szczególnych Wąbrzeźna.

CHCĄCY ZAMIESZKAĆ – w szczególności młode małżeństwa (z dziećmi i bez), jak i toruńska i grudziądzka „klasa średnia", a więc kierownicy, dyrektorzy i kadra zarządzająca. Wąbrzeźno jako miasto leżące pośrodku między Toruniem a Grudziądzem, posiadające bardzo dobre połączenie z tymi miastami stanowi doskonałą alternatywę dla tych miast. Tanie grunty, czyste powietrze, duże walory przyrodnicze stanowią o dużej atrakcyjności mieszkaniowej.

4.4 System identyfikacji wizualnej marki

Podstawą systemu jest nowe logo.

Rysunek 39. Logo Marki Miasta Wąbrzeźno - wersja podstawowa.

Podstawą znaku graficznego jest przedstawienie jezior. Kompozycja ma za zadanie wzbudzanie u odbiorcy poczucia stabilności i spokoju. Powstała forma cechuje się symetrycznością i jest przyjemna w odbiorze.

Znak cechuje się elementami charakterystycznymi dla optymalnego logo. Jest prosty i czytelny – dzięki temu nie powinien sprawiać żadnych problemów z wykorzystywaniem na różnych polach reprodukcji. Jest również prosty do zapamiętania i interpretacji.

Rysunek 40. Znak uzupełniający logo (target rekreacyjno-wypoczynkowy).

Rysunek 41. Znak uzupełniający logo (target gospodarczy).

5. Wizja, cele strategiczne i operacyjne

5.1 Wizja

Wizja definiuje pozycję miasta na rynku w przyszłości i staje się nadrzędnym celem strategicznym miasta, któremu podporządkowane są jego wszystkie działania.

WIZJA MIASTA WĄBRZEŹNO TO:

BUDOWA SILNEJ MARKI MIASTA WĄBRZEŹNO,
JAKO MIASTA PRZYJAZNEGO
BIZNESOWO, RODZINNIE, ZAWODOWO ORAZ SPOŁECZNO-KULTURALNIE

5.2 Cel strategiczny

Celem strategicznym kreacji Marki Miasta Wąbrzeźno jest poprawa funkcjonowania rynku pracy (wzrost liczby miejsc pracy) oraz zmiana trendów demograficznych (przyrost liczby ludności).

Jest to największe wyzwanie rozwojowe Miasta Wąbrzeźno. Nowa Marka Miasta ma rozwiązywać realne problemy, a nie działać na zasadzie budowania "obrazka" i promować Miasto Wąbrzeźno dla samego faktu promowania. Marka ma efektywnie przekładać się na **korzyści gospodarcze**.

5.3 Cele operacyjne

Operacjonalizacja celu strategicznego jest ściśle skorelowana z grupami odbiorców. Definiując **kluczowe obszary kompetencji** przyjęto założenie, że każda z grup odbiorców stanowi konkretny obszar działania operacyjnego.

KLUCZOWE OBSZARY KOMPETENCJI:

I. MIESZKAŃCY
II. PRZEDSIĘBIORCY i SMALL BUSINESS
III. AKTYWNIE WYPOCZYWAJĄCY
IV. CHCĄCY ZAMIESZKAĆ

Forma podstawowa znaku graficznego stwarza nieograniczone możliwości tworzenia rodziny znaków. Ze względu za zdefiniowany cel strategiczny w okresie 2012-2017 działania zewnętrzne związane z kreacją marki będą kierowane przede wszystkim do przedsiębiorców i small businessu oraz do aktywnie wypoczywających, już w chwili obecnej poza formą podstawową opracowano formy uzupełniające:

1. **"Droga do sukcesu"** - przekaz podkreślający przed wszystkim dostępność komunikacyjną, kierowany do przedsiębiorców i small businessu
2. **"Eko-aktywnie"** - zachęcający aktywnie wypoczywających do przybycia do Wąbrzeźna

Znak – DROGA DO SUKCESU

Kierowany jest do przedsiębiorców i małego biznesu. Przedstawiona na nim droga odnosi się do blisko położonej autostrady A1, która jest ogromnym atutem Wąbrzeźna umożliwiającym szybką komunikację z innymi ośrodkami miejskimi jak i portami morskimi i lotniczym. Znak może płynnie przechodzić w główny symbol miasta lub tworzyć samodzielną rozległą kompozycję.

Rysunek 42. Znak uzupełniający - droga do sukcesu.

Rysunek 43. Połączenie logo podstawowego ze znakiem uzupełniającym "droga do sukcesu".

Rysunek 44. Kompozycja rozbudowana znaku uzupełniającego "droga do sukcesu".

Znak - EKO-AKTYWNIE

Odnosi się do mieszkańców miasta, osób chcących aktywnie spędzić czas lub wypocząć na łonie natury. Znak symbolizuje, że w Wąbrzeźnie można aktywnie, miło i bezpiecznie spędzać wolny czas, w sprzyjających okolicznościach przyrody. "Eko" w Wąbrzeźnie ma stać się znakiem firmowym, imprezy i wydarzenia na łonie natury mają to podkreślać, a czystość, porządek, ład i ochrona środowiska naturalnego to znaki formowe Miasta.

Rysunek 45. Znak uzupełniający „Eko-aktywnie”.

Rysunek 46. Połączenie logo podstawowego ze znakiem uzupełniającym "Eko-aktywność"

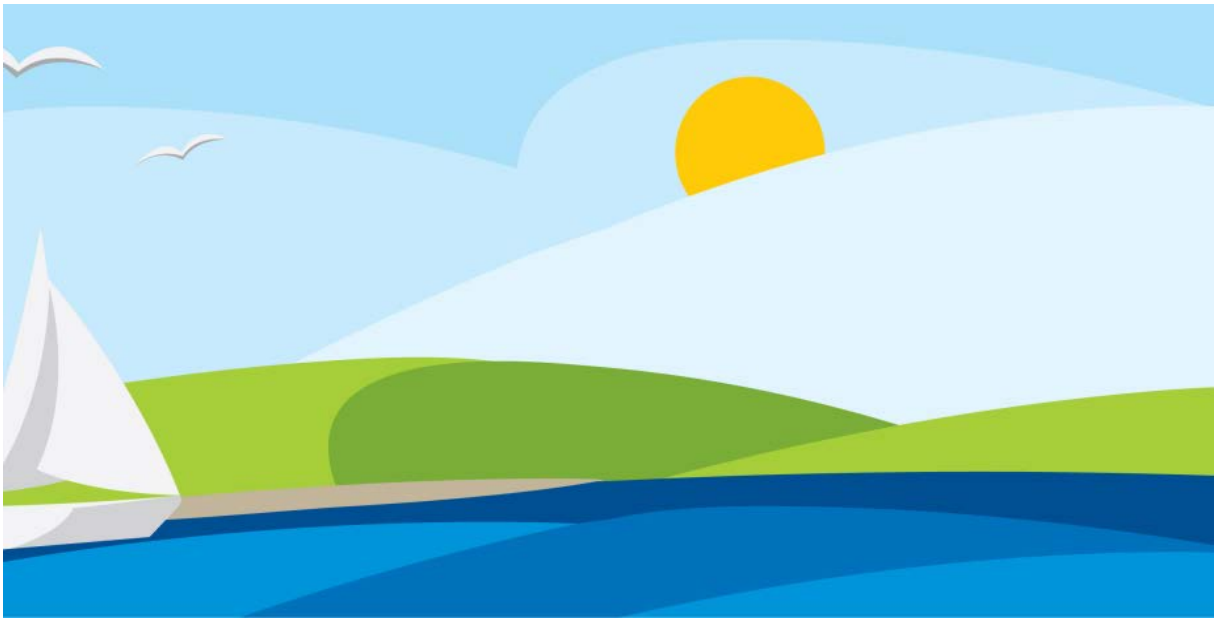

Rysunek 47. Kompozycja rozbudowana znaku uzupełniającego "Eko-aktywność"

CZĘŚĆ V. IMPLEMENTACJA STRATEGII I PROMOCJA MARKI

6. Priorytetowe działania

Aby założenia strategiczne przedsiębiorczej marki Miasta Wąbrzeźno stały się faktem należy zaplanować priorytetowe działania, które będą budowały sieć właściwych skojarzeń i pożądany wizerunek.

Ponieważ Markę Wąbrzeźna tworzy się od podstaw i jest ona ukierunkowana na szeroko pojęty rozwój gospodarczy w pierwszym okresie rozwoju marki (pierwsze 3 lat) należy skupić się przede wszystkim na **wprowadzeniu i utrwaleniu wizerunku Marki wśród mieszkańców Miasta Wąbrzeźno** i najbliższego otoczenia w myśl zasady kręgów koncentrycznych[10]. W tym okresie chodzi przede wszystkim o właściwe używanie logo, skuteczne i częste komunikowanie słów kluczy oraz budowanie konsensusu społecznego wobec wdrażanej strategii marki.

Należy wyraźnie zaznaczyć, że niniejsza Strategia ma za zadanie wprowadzanie Marki Wąbrzeźno na „rynek"[11]. Kolejnym etapem wdrażania Marki Wąbrzeźno w latach 2015-2017 będzie przejście do etapu wzmacniania atrakcyjności marki. Komunikowanie na zewnątrz wizerunku Miasta, który nie jest precyzyjnie utrwalony w świadomości mieszkańców jest działaniem, które może doprowadzić do zniweczenia trudu budowy nowej marki.

Kluczowe z punku widzenia skutecznej kreacji marki jest niezwłoczne opracowanie systemu identyfikacji wizualnej (SIW), eksponującego logo w przykładowych narzędziach promocyjnych.

Dlatego SIW stanowi element uzupełniający do niniejszej Strategii.

Planowane priorytetowe działania:

- ***Niedziela w Wąbrzeźnie*** (od 2016 roku przekształcenie w projekt pod nazwą ***Weekend w Wąbrzeźnie***) – stanowić będzie unikalną ofertę dla aktywnych osób i całych rodzin spędzenia niedzieli (później weekendu) w Mieście Wąbrzeźno. Oferta będzie stanowiła 11 unikalnych produktów i w okresie od połowy czerwca do końca sierpnia będzie można w niedzielę skorzystać z konkretnej oferty spędzenia czasu w Wąbrzeźnie. Będzie to z jednej strony okazja do promocji Miasta i budowania pożądanego wizerunku marki, a z drugiej ogromna szansa na rozwój mikro-przedsiębiorczości w postaci np.: eko-turystyki, parkingów, małej gastronomii, sprzedaży upominków, drobnego handlu itd.

[10] Najsilniejsze oddziaływanie jest w centrum, im dalej od centrum tym oddziaływanie spada. Badając skuteczność oddziaływania założono, że promień 15 km od centrum (Miasta Wąbrzeźno) stanowi obszar optymalny.

[11] Pojęcie „rynek" odnosi się do samego Wąbrzeźna oraz do gmin konkurencyjnych określonych w części II - 1.1.

Na **11 unikalnych produktów** proponuje się (ważne aby na początku zdefiniować stałą listę produktów i później jej nie zmieniać aby stworzyć mieszkańcom szansę do zarobku na nich i umożliwić łatwość promocji przez powielanie komunikatów) :

1. ***„Wąbrzeźno w 5 minut"***
   Corocznie organizowany konkurs dla mieszkańców miasta, jak i turystów, na jak najciekawszy film krótkometrażowy nakręcony telefonem komórkowym przedstawiający to co w Wąbrzeźnie najciekawsze i unikalne.

2. ***Wyścigi kajakowe po jeziorze***
   Możliwość udziału w wyścigach przeznaczonych dla amatorów połączone np. ze szkoleniem przeprowadzonym przez ratownika WOPR o bezpiecznym zachowaniu nad wodą oraz z udzielania pierwszej pomocy.

3. ***Wyciąg do nart wodnych***
   Zagospodarowanie w części jeziora bezpiecznego wyciągu do nart wodnych, który zapewni niezapomniane wrażenia zarówno mieszkańcom jak i turystom. Zabawa na wyciągu dostarczy odpowiedniej dawki adrenaliny.

4. ***Od Świętego po Noblistę***
   Impreza plenerowa w amfiteatrze przedstawiająca różnorodność Miasta Wąbrzeźno – wystawa przedstawiająca życiorys Błogosławionego Sługi Bożego Bernarda i wynalazki Walthera Nernsta, zawody dla wynalazców amatorów, piknik rodzinny.

5. ***Kino letnie***
   Zorganizowanie w amfiteatrze bezpłatnych pokazów filmów. Kino pod chmurką będzie stanowiło wspaniałą rozrywkę po dniu spędzonym w okolicach jezior. Na ekranie mogłyby być pokazywane zarówno etiudy filmowe jak i lubiane przez wszystkich komedie czy inne gatunki. W kinie letnim powinny być wyświetlane takie filmy, które ciężko znaleźć w ramówkach telewizyjnych np. produkcje kina europejskiego.

6. ***Fire dance***
   Coroczne zapraszanie grup wykonujących pokazy tańca z ogniem. Połączenie tych niezwykle widowiskowych wyczynów z klimatem ruin zamkowych i nad taflą jeziora w ciepłą noc w pełni lata może być jednym z ciekawszych wydarzeń w Wąbrzeźnie.

7. ***Rodzinne wyścigi rowerowe***
   Dla tych, którzy kochają wycieczki rowerowe Wąbrzeźno oferować będzie atrakcyjne przyrodniczo ścieżki rowerowe, które będą wiodły najbardziej atrakcyjnymi obszarami miasta – rynek, jeziora, ruiny zamku (a także z uwzględnieniem terenów pod budownictwo mieszkaniowe). Przy takich szlakach będą stały tablice informacyjne opisujące największe zabytki miasta. Konieczne jest także zorganizowanie (bądź zachęcenia prywatnych przedsiębiorców do prowadzenia) wypożyczalni rowerów dla tych turystów, którzy nie przywiozą rowerów ze sobą. W jedną z niedziel letnich po ulicach Wąbrzeźna odbywałby się turniej rodzinnych wyścigów rowerowych.

8. ***Wąbrzeska Noc Talentów***
   Zorganizowanie raz w roku w amfiteatrze występów młodych utalentowanych artystów z Wąbrzeźna. Ich talent może mieć różną formę: śpiewaną, mówioną, tańczoną, akrobatyczną itd.

9. ***Wąbrzeskie legendy***
   Organizowane cyklicznie konkursy dla starszych i młodszych, gier miejskich, poszukiwania skarbów i innych form aktywności połączonych z legendami związanymi z Wąbrzeźnem – każdego roku z inną legendą. Poprzez ruch i zabawę zarówno mieszkańcy miasta, jak i turyści chętniej będą poznawać podania o Wąbrzeźnie.

10. ***Motolotnia***
    Możliwość latania motolotnią nad Wąbrzeźnem stanowić będzie awangardę w rozrywkach oferowanych w tej części regionu. To oferta dla prawdziwych śmiałków i ludzi lubiących rzeczywiste emocje i adrenalinę. Z powietrza będzie okazja podziwiania pięknych uroków Wąbrzeźna. Nie jeden twardziel zakocha się w tych pięknych terenach i kto wie czy nie postanowi się tu osiedlić…

11. ***Wąbrzeskie Spotkania Kabaretowe***
    Spotkania Kabaretowe dawałby szansę występu amatorskim zespołom kabaretowym jeszcze nie znanych na szerszą skalę a reprezentujących ciekawy repertuar skeczy. Część osób mogłaby wykonywać piosenki autorstwa Aleksandry Bacińskiej opowiadające w sposób satyryczny m.in. o Wąbrzeźnie. Każdorazowo gwiazdą kończącą Wąbrzeskie Spotkania Kabaretowe byłby powszechnie znany kabaret.

Po 5 latach od 2016 roku oferta będzie tak rozbudowana i rozpoznawalna, że będzie można łączyć różne rodzaje aktywności i oferować je wraz z noclegiem. W chwili obecnej baza noclegowa w Wąbrzeźnie nie pozwala na zapewnienie noclegu dużej liczbie osób. Ale dzięki „niedzielnym" gościom w latach 2012-2015 jest szansa, że zagospodarowanie potencjału osób aktywnie spędzających niedzielę w Wąbrzeźnie utworzy nowe miejsca noclegowe.

- **Stworzenie serwisu internetowego dla akcji Niedziela/Weekend w Wąbrzeźnie** w celu bieżącego informowania o planowanych atrakcjach, warunkach i cenach spędzania wolnego czasu. Będzie to także doskonałe na narzędzie do promocji lokalnych przedsiębiorców, których oferta jest zbieżna z akcją. Każdy z przedsiębiorców otrzymałby zunifikowaną wizytówkę/podstronę, na której prezentowałby swoje usługi lub/i produkty.
- **Wdrożenie (Systemu Identyfikacji Wizualnej) SIW** w celu przybliżenia mieszkańcom i gościom Wąbrzeźna. Dzięki oferowanym gadżetom i produktom przyjazne Wąbrzeźno będzie na wyciagnięcie ręki.
- **Opracowanie i wdrożenie Systemu Informacji Miejskiej** (SIM), który będzie zawierał nowe oznakowanie ulic, domów, miejsc atrakcyjnych turystyczne, miejsc inwestycyjnych, instytucji miejskich itd. SIM będzie oparty na wizualizacji nowej Marki i będzie istotnym elementem budowania konsensusu społecznego w stosunku do niej.

- Opracowanie **nowej strony internetowej** opartej na SIW. Zostanie stworzony od podstaw nowy, atrakcyjna i nowatorski serwis www. Będzie on atrakcyjny dla odwiedzających. Celem jest stworzenie najlepszego i najbardziej funkcjonalnego serwisu www na omawianym obszarze konkurencyjności.
- **Rozbudowywanie i stała aktualizacja miejskiego serwisu internetowego** w celu stworzenia i podtrzymywania najlepszego serwisu WWW na obszarze konkurencyjności.
- Opracowanie **interaktywnej mapy Miasta** zawierającej ogólnie dostępną, darmową mapę miasta, ze wszystkimi niezbędnymi informacjami, produktami turystycznymi, ścieżkami rowerowymi i spacerowymi, atrakcjami. Mapa zawierałaby warianty spędzania czasu w Wąbrzeźnie, łącząc to co jest w Mieście najatrakcyjniejsze.
- Stworzenie darmowej, ogólnie dostępnej **internetowej mapy działek inwestycyjnych i mieszkaniowych**. W znaczący sposób ułatwi to chętnym możliwość inwestowania lub szukania działek pod budowę domu.
- Opracowanie kompleksowej oferty dla inwestorów i lokalnych przedsiębiorców. Powinna być ona w formie **Informatora dla przedsiębiorców i inwestorów** zawierającego m.in. dane o terenach inwestycyjnych, obciążeniach podatkowych, ulgach oferowanych przez miasto.
- **Organizacja stałych imprez miejskich**, w szczególności:
  - Niedzieli/Weekendu w Wąbrzeźnie
  - Dni Wąbrzeźna
  - Reggae Festiwal

  Ponadto powinny być utrzymane i kontynuowane wszystkie imprezy, które w chwili obecnej realizuje Urząd Miejski lub/i Wąbrzeski Dom Kultury.
- **Umieszczenie „witaczy”** przy wjeździe i wyjeździe z Wąbrzeźna. Tablice powitalne powinny być podświetlone i przygotowane w sposób unikatowy aby zwracały uwagę osób przyjeżdżających do Wąbrzeźna. Dzięki temu będzie budowany pozytywny wizerunek Miasta i jego rozpoznawalność.
- **Cykliczne szkolenia dla mieszkańców w zakresie zakładania i rozwoju mikro-przedsiębiorczości**. Zburzą one mit, że prowadzenie własnej firmy jest nieosiągalne i niezwykle trudne. Stworzy to szansę dla wielu ludzi na ułożenie sobie życia zawodowego.
- **Ponadpowiatowa kampania promocyjna** na obszarze konkurencyjnym w celu budowania przewagi nad pozostałymi gminami. Kampania przede wszystkim ma zachęcać do aktywnego wypoczynku na terenie Miasta Wąbrzeźno oraz promować logo i hasło nowej marki.
- **Regionalna kampania promocyjna** przeprowadzona na terenie całego województwa kujawsko-pomorskiego. Powinna przede wszystkim promować walory gospodarcze, dostępność komunikacyjną (łatwość dotarcia oraz dogodność prowadzenia biznesu w branżach bazujących na dostępność komunikacyjnej - gównie logistycznej, spedycyjnej, magazynowej), a także możliwość aktywnego eko-wypoczynku.
- **Kampania promocyjna w ogólnopolskiej prasie branżowej** nastawiona na inwestorów.

6.1 Rekomendacje i prognozy dotyczące planowania budżetu promocyjnego

Głównymi źródłami finansowania strategii będą:

- środki własne – budżet miasta
- zewnętrzne środki publiczne – dostępne przede wszystkim w ramach programów finansowanych z Unii Europejskiej
- środki z sektora prywatnego, np. w ramach projektów partnerstwa publiczno-prywatnego lub też sponsoringu imprez masowych.

Główny ciężar w zakresie finansowania Strategii Marki będzie spoczywał na Mieście Wąbrzeźno. Rzeczą oczywistą jest, że kluczowe z punktu widzenia rozwoju gospodarczego będą projekty inwestycyjne, stanowiące bardzo silne obciążenie dla miejskiego budżetu. Finansowanie projektów inwestycyjnych i ich akceleracja będą zależały przede wszystkim os skuteczności w pozyskiwaniu zewnętrznego finansowania na ich realizację. Trudno zatem dokładnie prognozować jakie środki w budżecie Miasto Wąbrzeźno będzie mogło zarezerwować na działania związane na promocję i rozwój Marki w latach 2012-2017. Dlatego przyjęto symulację 3 wariantów: minimalnego, umiarkowanego i maksymalnego.

Ważne jest to aby racjonalne wykorzystywać budżet na budowę i rozwój marki oraz konsekwentnie i świadomie operować logo Marki z znakami uzupełniającymi. Ważne jest ta aby Miasto nie zrezygnowało z dotychczasowych działań promocyjnych i w szczególności kontynuowało imprezy i wydarzenia, które na stałe są w kalendarzu wąbrzeskim.

Wykres 17. Wydatki na promocję Miasta Wąbrzeźno w latach 2006-2011 wraz z średnią z danego okresu.

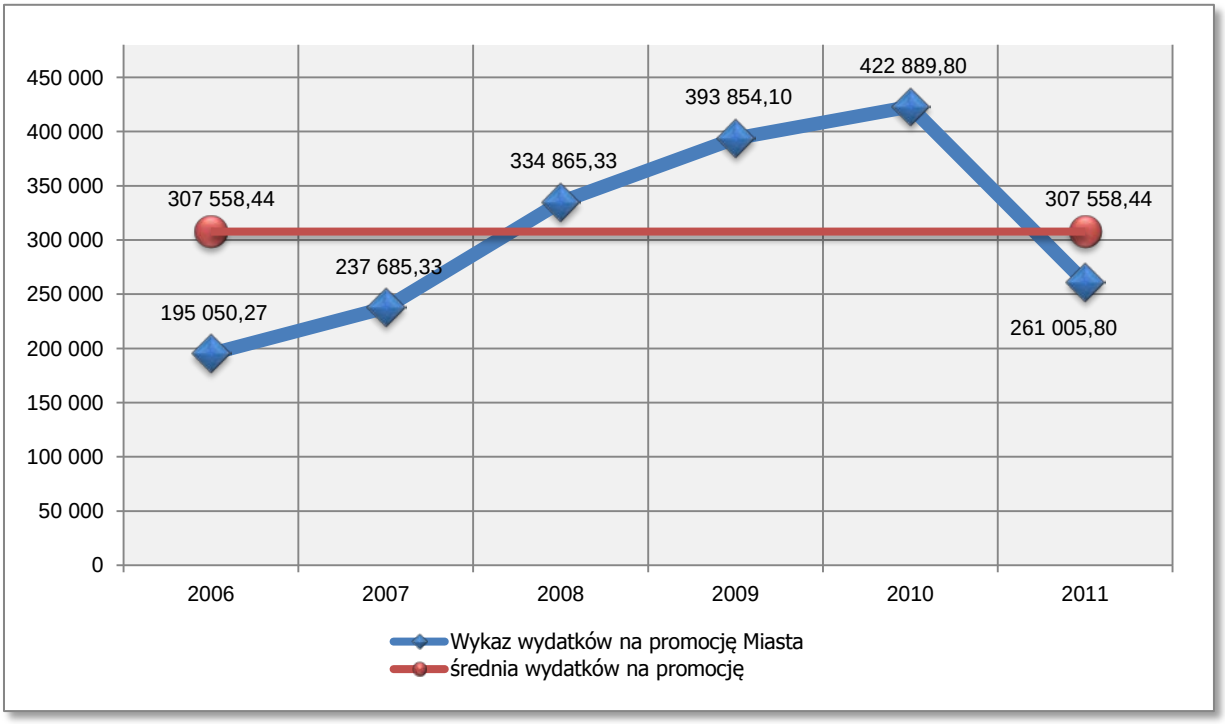

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miasta Wąbrzeźno.

W latach 2006-2011 średnia roczna wydatków na promocję Miasta Wąbrzeźno wyniosła: 307.558,44 PLN. Wartość ta stała się podstawą do wyliczenia rocznej kwoty przeznaczanej na promocję i rozwój marki w zależności od wariantu. Przyjęto, że w wariancie minimalnym rocznie powinno się przeznaczać na markę 50% kwoty bazowej. W wariancie umiarkowanym 75%, a maksymalnym 100%. Kwoty te stanowią wartości dodatkowe w stosunku do "standardowego" budżetu promocyjnego Miasta Wąbrzeźno i jednostek organizacyjnych (głównie Wąbrzeskiego Domu Kultury).

Tabela 13. Wariantowa symulacja budżetu na promocję i rozwój marki.

wariant	% kwoty bazowej	roczny budżet
minimalny	50%	**153 779,22**
umiarkowany	75%	**230 668,83**
maksymalny	100%	**307 558,44**

Źródło: opracowanie własne.

Rekomendowane jest również aplikowanie o środki zewnętrzne aby zwiększyć wydolność promocyjną marki Miasta i skuteczniej oraz przede wszystkim szerzej realizować zaplanowane zadania.

Przykładowe źródła zewnętrznego finansowania wybranych aspektów kreacji i rozwoju marki:

- Regionalny Program Operacyjny
- Norweski Mechanizm Finansowy
- Mechanizm Finansowy Europejskiego Obszaru Gospodarczego
- Ekofundusz
- Szwajcarski Instrument Finansowy
- Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego
- Ministerstwo Edukacji
- Młodzież w działaniu
- Fundacje i grantodawcy.

Szacunkowy budżet planowanych do realizacji działań przedstawia się następująco.

Tabela 14. Zbiorcze zestawienie planowanych kosztów działań.

L.p.	Działanie	Szacunkowy koszt [w PLN]
1.	**Organizacja i promocja "Niedzieli w Wąbrzeźnie"**	75.000 - 100.000
2.	**Organizacja i promocja "Weekendu w Wąbrzeźnie"**	100.000 - 150.000

3.	**Stworzenie serwisu internetowego dla akcji "Niedziela/Weekend w Wąbrzeźnie"**	7.000 - 9.000
4.	**Wdrożenie Systemu Identyfikacji Wizualnej (SIW)**	30.000 - 60.000
5.	**Opracowanie i wdrożenie Systemu Informacji Miejskiej (SIM)**	100.000 - 125.000
6.	**Opracowanie nowej strony internetowej Miasta**	10.000 - 15.000
7.	**Rozbudowywanie i lifting miejskiego serwisu internetowego**	2.000 - 3.000 (rocznie)
8.	**Opracowanie interaktywnej mapy Miasta**	35.000 - 40.000
9.	**Stworzenie Internetowej mapa działek inwestycyjnych i mieszkaniowych**	45.000
10.	**Opracowanie i druk "Informatora dla przedsiębiorców i inwestorów" wraz z wersją elektroniczną**	40.000
11.	**Ponadpowiatowa kampania promocyjna**	40.000 - 45.000
12.	**Organizacja i promocja "Dni Wąbrzeźna"**	30.000 - 50.000 (co roku)
13.	**Organizacja o promocja "Reggae Festiwal"**	9.000 - 15.000 (co roku)
14.	**Umieszczenie „witaczy" przy wjeździe i wyjeździe z Wąbrzeźna**	80.000 - 100.000
15.	**Cykliczne szkolenia dla mieszkańców w zakresie zakładania i rozwoju mikro-przedsiębiorczości**	7.500 - 10.000 (co roku)
16.	**Ewaluacja marki (badanie skuteczności działań kreacji marki)**	20.000 - 30.000
17.	**Regionalna kampania promocyjna**	90.000
18.	**Kampania promocyjna w ogólnopolskiej prasie branżowej**	130.000

Źródło: opracowanie własne.

Założone kwoty pozwolą na realizację i wykonanie działań na odpowiednim poziomie jakości. Doświadczenie, wiarygodność i klasa specjalistów wykonujących poszczególne usługi jest niezwykle istotna z punktu widzenia kreacji marki. W przypadku problemów budżetowych lepiej odłożyć wybrane zadanie na później niż zrealizować je zatrudniając gorszej klasy specjalistów. Jakość wykonania poszczególnych działań jest kluczowa z punktu widzenia budowania wiarygodność marki.

6.2 Wariantowy harmonogram rzeczowo-finansowy

Tabela 15. Harmonogram wariantowości realizacji zadań priorytetowych wraz z budżetem.

L.p.	Działanie	2012	2013	2014	2015	2016	2017
	wariant minimalny (rocznie razem):	150 000,00	152 000,00	151 000,00	156 000,00	156 000,00	156 000,00
	wariant umiarkowany (rocznie razem):	231 500,00	239 000,00	232 000,00	232 000,00	222 000,00	227 000,00
	wariant maksymalny (rocznie razem):	285 000,00	304 000,00	308 000,00	303 000,00	303 000,00	338 000,00
1.	**Organizacja i promocja "Niedzieli w Wąbrzeźnie"**	75 000,00	75 000,00	75 000,00	75 000,00	75 000,00	
		90 000,00	90 000,00	90 000,00	90 000,00	90 000,00	
		100 000,00	100 000,00	100 000,00	100 000,00	100 000,00	
2.	**Organizacja i promocja "Weekendu w Wąbrzeźnie"**						100 000,00
							25 000,00
							150 000,00
3.	**Stworzenie serwisu internetowego dla akcji Niedziela/Weekend w Wąbrzeźnie**	7 000,00					
		8 000,00					
		9 000,00					
4.	**Wdrożenie Systemu Identyfikacji Wizualnej (SIW)**	20 000,00		5 000,00			5 000,00
		30 000,00			10 000,00		10 000,00
		40 000,00		10 000,00	10 000,00		

5.	**Opracowanie i wdrożenie Systemu Informacji Miejskiej (SIM)**	5 000,00	30 000,00	30 000,00	20 000,00	15 000,00	
		20 000,00	20 000,00	20 000,00	40 000,00		
		35 000,00	40 000,00	50 000,00			
6.	**Opracowanie nowej strony internetowej Miasta**	4 000,00	6 000,00				
		4 000,00	7 000,00				
		6 000,00	6 000,00				
7.	**Rozbudowywanie i stała aktualizacja miejskiego serwisu internetowego**		2 000,00	2 000,00	2 000,00	2 000,00	2 000,00
			2 500,00	2 500,00	2 500,00	2 500,00	2 500,00
			3 000,00	3 000,00	3 000,00	3 000,00	3 000,00
8.	**Opracowanie interaktywnej mapy Miasta**				10 000,00	25 000,00	
				20 000,00	20 000,00		
				20 000,00	20 000,00		
9.	**Stworzenie Internetowej mapa działek inwestycyjnych i mieszkaniowych**						
					45 000,00		
10.	**Opracowanie i druk "Informatora dla przedsiębiorców i inwestorów" + wersja elektroniczną**						
				5 000,00	35 000,00		
11.	**Ponadpowiatowa kampania promocyjna**						
				40 000,00			
				45 000,00			

12.	**Organizacja i promocja "Dni Wąbrzeźna"**	30 000,00	30 000,00	30 000,00	30 000,00	30 000,00	30 000,00
		40 000,00	40 000,00	40 000,00	40 000,00	40 000,00	40 000,00
		50 000,00	50 000,00	50 000,00	50 000,00	50 000,00	50 000,00
13.	**Organizacja o promocja "Reggae Festiwal"**	9 000,00	9 000,00	9 000,00	9 000,00	9 000,00	9 000,00
		12 000,00	12 000,00	12 000,00	12 000,00	12 000,00	12 000,00
		15 000,00	15 000,00	15 000,00	15 000,00	15 000,00	15 000,00
14.	**Umieszczenie „witaczy" przy wjeździe i wyjeździe z Wąbrzeźna**						
		20 000,00	60 000,00				
		20 000,00	80 000,00				
15.	**Cykliczne szkolenia dla mieszkańców w zakresie zakładania i rozwoju mikro-przedsiębiorczości**						
		7 500,00	7 500,00	7 500,00	7 500,00	7 500,00	7 500,00
		10 000,00	10 000,00	10 000,00	10 000,00	10 000,00	10 000,00
16.	**Ewaluacja marki (badanie skuteczności działań kreacji marki)**				10 000,00		10 000,00
					10 000,00		10 000,00
					15 000,00		15 000,00
17.	**Regionalna kampania promocyjna**						
						70 000,00	20 000,00
						60 000,00	30 000,00
18.	**Kampania promocyjna w ogólnopolskiej prasie branżowej**						
						65 000,00	65 000,00

7. Kanały komunikacji i narzędzia promocji

W myśl przyjętych założeń dobór kanałów komunikacji, jak i konkretnych narzędzi promocji uwzględnia postulat docierania do odbiorców za pomocą kanałów gwarantujących brak konkurencji, zarówno ze względu na kanał, jak i termin emisji komunikatów reklamowych.

W niniejszej strategii ujęte zostały 2 kategorie komunikatów implikujących zarówno dobór odbiorców, jak i kanałów komunikacji oraz narzędzi promocji.

Tabela 16. Narzędzia dotarcia do kluczowych grup odbiorców.

Komunikat	Odbiorcy	Narzędzia dotarcia
Przyjazne wody	Szerokie spektrum (główny kanał komunikacji) mieszkańcy, aktywnie wypoczywający, chcący zamieszkać, przedsiębiorcy, młode małżeństwa	nowa strona www Miasta, strona "Niedzieli w Wąbrzeźnie" albumy, ulotki, plakaty, Internet, telewizja, radio, prasa lokalna, imprezy miejskie, System Informacji Miejskiej
Droga do sukcesu	przedsiębiorcy i small business	nowa strona www Miasta, targetowane (celowane) oferty, Internet, prasa lokalna i specjalistyczna (branżowa), telewizja i radio informatory miejskie
Eko-aktywność	aktywnie wypoczywający, chcący się zrelaksować	nowa strona www Miasta, strona "Niedzieli w Wąbrzeźnie" albumy, ulotki, plakaty, Internet, telewizja, radio, prasa lokalna, imprezy miejskie, System Informacji Miejskiej

Źródło: opracowanie własne.

Promocja i informacja, których zadaniem będzie upowszechnianie zamierzeń Strategii wśród mieszkańców miasta opierać się będzie na 3 kanałach komunikacji:

- Internet
- Promocja i reklama bezpośrednia
- Prasa lokalna.

Internet będzie istotnym dostawcą informacji o marce. Zostanie stworzony od podstaw nowy, atrakcyjna i nowatorski serwis www. Będzie on atrakcyjny dla odwiedzających i będzie bardzo istotnym elementem Systemu Identyfikacji Wizualnej Miasta Wąbrzeźno. Celem jest stworzenie najlepszego i najbardziej funkcjonalnego serwisu WWW na omawianym obszarze konkurencyjności. Istotnym źródłem informacji o ofercie aktywnego wypoczynku i relaksu w Wąbrzeźnie będzie serwis projektu "Niedziela/Weekend w Wąbrzeźnie".

Promocja i reklama bezpośrednia będzie skierowana do każdej z docelowych grup odbiorców. Głównym odbiorcą tego kanału informacji będą sami mieszkańcy, wśród których najsilniej będzie promowana nowa marka. Jej istnienie będzie podkreślane podczas sesji Rady Miasta, a także podczas spotkań członków organizacji pozarządowych i grup nieformalnych. Kluczem jest jednak dobre wykorzystanie marki podczas imprez masowych w mieście. Ponadto ważne jest aby do konkretnych grup docelowych dobierać odpowiednie znaki uzupełniające i hasła aby maksymalnie wzmocnić przekaz.

Prasa lokalna służyć będzie przede wszystkim upowszechnianiu informacji w różnych kręgach potencjalnych odbiorców i zainteresowanych o istnieniu marki i jej implementacji, a więc sposobie jej wdrażania – informacja o realizowanych zadaniach (projektach).

Powyższa promocja i reklama polegać będzie także na bezpośrednim zapraszaniu do negocjacji wybranych podmiotów, mogących być partnerami w realizacji poszczególnych zamierzeń Strategii. Stałe poszerzanie spektrum partnerów zaangażowanych w realizację zadań przewidzianych w dokumencie jest jednym z istotniejszych czynników wpływających na powodzenie i skuteczność osiągania celów założonych w niniejszym opracowaniu.

Po zakończeniu etapu wprowadzania marki i przejściu do etapu wzmacniania atrakcyjności marki stanie się możliwe stosowanie dodatkowych kanałów komunikacji np.:

- Marketing bezpośredni
- Mailing pocztowy
- Outdoor
- Eventy
- Targi

Kompleksowo te działania te będą jednak efektywne dopiero po 2017 roku, co nie znaczy, że wcześniej nie mogą występować incydentalnie. Należy jednak każdorazowo rozważać sens podejmowanych działań z punktu widzenia odniesionego efektu.

8. Monitoring i ewaluacja strategii

8.1 Monitoring

Monitoring to jeden z kluczowych elementów wdrażania strategii. Opiera się na systematycznym zbieraniu danych dotyczących realizacji założeń strategii i porównywaniu osiąganych wskaźników z zakładanymi. Dane z monitoringu służą do oceny skuteczności i efektywności realizowanych zadań. Na podstawie analiz krzywej stanu obecnego od zakładanego formułowane są ewentualne wnioski dotyczące zmian w celach operacyjnych strategii lub zadaniach. Cały proces monitoringu ma na celu zapewnienie efektywności wydatkowania środków na realizację strategii. Posiada również wartość antycypacyjną, polegającą na możliwości wczesnego wykrycia ewentualnych błędów i reagowania na nie, a także dostosowanie zapisów strategii do zmieniających się uwarunkowań.

Podstawowymi elementami systemu monitoringu są:

- instytucje zaangażowane w proces,
- system sprawozdawczości,
- zestaw wskaźników.

System instytucjonalny monitorowania Strategii odbywać się będzie na trzech poziomach:

- zmian sytuacji społeczno-gospodarczej,
- realizacji celów operacyjnych na podstawie wskaźników liczbowych,
- realizacji zadań (projektów) określonych w zapisach Strategii.

Za monitorowanie Strategii odpowiedzialny jest **Urząd Miasta**. W razie uzasadnionej potrzeby Burmistrz Miasta może powołać **Zespół ds. Monitoringu i Oceny Wdrażania Strategii**. Osoby te nie powinny jednocześnie ponosić odpowiedzialności za realizację zadań wynikających ze Strategii. Zespół będzie miał za zadanie dokonywanie bieżącej oceny postępu i skutków realizacji Strategii. Będzie dokonywał tego głównie na podstawie ogólnodostępnych źródeł statystycznych. W przypadku braku danych przewiduje się przeprowadzanie badań. Informacje w sprawie postępu realizacji Strategii będą przekazywane do wiadomości publicznej podczas posiedzeń Rady Miasta i za pomocą strony www. Alternatywą dla powołania Zespołu wewnątrz-urzędowego jest zlecenie monitoringu podmiotowi zewnętrznemu (outsourcing).

Ocena realizacji Strategii będzie dokonywana przez **Radę Miasta**. Rada będzie oceniała postęp i skutki realizacji Strategii w cyklu rocznym, na podstawie sprawozdań, składanych Radzie przez Burmistrza. Rada ponadto będzie oceniała proces wdrażania zadań pod koniec każdego roku, a raz na dwa lata, będzie dokonywała ewentualnych aktualizacji zapisów Strategii w oparciu o ocenę jej realizacji.

Zasady monitorowania

Monitorowanie, by stać się skutecznym narzędziem w procesie wdrażania strategii i charakteryzować się następującymi zasadami:

- **Wiarygodność** – informacja musi być wiarygodna i musi opierać się na niepodważalnych danych. Niedokładne dane systemu monitorowania mogą spowodować podjęcie niewłaściwych działań korygujących.
- **Aktualność** – informacje muszą być zbierane, przekazywane i oceniane w sposób ciągły, który umożliwia podjęcie na czas działań korygujących oraz stosownych korekt w momencie aktualizacji strategii.

Należy podkreślić znaczącą rolę lokalnych mediów w kontrolowaniu i pobudzaniu jednostek odpowiedzialnych za realizację strategii. Warte rozważenia wydaje się być włączenie do Zespołu ds. Monitoringu i Oceny Wdrażania Strategii przedstawicieli lokalnej prasy i innych mediów. W ten sposób społeczność lokalna będzie uczestnikiem realizacji i wdrażania.

8.2 Ewaluacja

Ewaluacja to obiektywna ocena projektu, programu lub polityki na wszystkich jego etapach, tj. planowania, realizacji i mierzenia rezultatów. Powinna ona dostarczyć rzetelnych i przydatnych informacji pozwalając wykorzystać zdobytą w ten sposób wiedzę w procesie decyzyjnym. Często dotyczy ona procesu określenia wartości lub ważności działania, polityki lub programu.

W ramach zarządzania strategią całościowa ewaluacja działań prowadzona będzie w układzie standardowym i składa się z trzech faz:

- **Ewaluacja on-going** (w trakcie, na bieżąco) na koniec każdego roku kalendarzowego – koncentrująca się na ocenie strategii lub jej znaczącej aktualizacji według kryterium trafności i odpowiedniości oraz kryterium wewnętrznej spójności i zgodności wizji i celów.
- **Ewaluacja mid-term** - realizowana jest mniej więcej w połowie wdrażania Strategii. Poddaje analizie osiągnięte na tym etapie produkty i rezultaty. Dokonuje pierwszej oceny jakości realizacji Strategii i ocenia poczynione na etapie programowania założenia (cele, wskaźniki). Pokazuje, w jaki sposób założenia przekładane są na działania i, w miejscu gdzie jest to konieczne, wskazuje de facto konieczność dokonania korekt. Przez porównanie z sytuacją początkową, pokazuje ewolucję kontekstu gospodarczego i społecznego oraz ocenia czy cele pozostają trafne. Może przyczynić się do pewnych modyfikacji realizacji interwencji oraz aktualizacji przyjętych założeń.
- **Ewaluacja ex-post**, po zakończeniu realizacji strategii – w zakresie podobnym do ewaluacji mid-term, poszerzonym o ocenę (przewidywanych) efektów długoterminowych związanych z osiągnięciem założonej wizji, misji oraz celów strategicznych.

Ponadto prowadzone mogą być dodatkowe ewaluacje cząstkowe, odnoszące się do szczegółowych zagadnień, takich, jak na przykład poszczególne zasady realizacji strategii, czy grupy docelowe.

Rekomenduje się przeprowadzanie wszystkich typów ewaluacji z punktu widzenia oceny skuteczności działań i efektywności wydatkowania pieniędzy publicznych.

Ważną kwestią, która wywiera wpływ na każdą ewaluację jest wybór kryteriów. Komisja Europejska stosuje następujące kryteria:

1. **Odpowiedniość** – odpowiedniość celów strategii w stosunku do problemów, jakie strategia miała rozwiązać.
2. **Przygotowanie strategii** – logika i kompletność procesu planowania strategii oraz wewnętrzna logika i spójność dokumentu.
3. **Efektywność** – koszty, szybkość i efektywność zarządzania, przy wykorzystaniu, których wkład i działania zostały przekształcone w wyniki.
4. **Skuteczność** – ocena wkładu osiągniętego dzięki wynikom w stosunku do osiągnięcia celów strategii, oraz tego, jaki wpływ miały założenia na osiągnięcia strategii.
5. **Wpływ** – skutek, jaki wywiera strategia w szerszym środowisku oraz jej wkład w rozwój i podniesienie konkurencyjności.
6. **Trwałość** – prawdopodobieństwo, że strumień korzyści wynikających ze strategii będzie „płynął" nadal, szczególnie kontynuacja działań w ramach strategii i osiąganie wyników, ze szczególnym uwzględnieniem czynników rozwojowych wsparcia ze strony polityki, czynników ekonomicznych i finansowych, aspektów społeczno-kulturowych oraz zdolności instytucjonalnych.

Rekomenduje się przeprowadzanie **ewaluacji on-going** na zakończenie każdego roku kalendarzowego sprawdzając pozycje syntetyczną i sumaryczną Miasta Wąbrzeźno na obszarze konkurencyjnym[12].

Ewaluacja mid-term powinna być przeprowadzona przez podmiot zewnętrzny w 2015 roku w postaci badań opinii publicznej, definiując aktualny poziom osiągnięcia rezultatów określonych w Części V - 8.3 niniejszej Strategii (zdefiniowanie ewentualnych problemów).

Ewaluacja ex-post powinna być przeprowadzona przez podmiot zewnętrzny na koniec wdrażania Strategii w 2017 roku w postaci badań opinii publicznej i określić w jakim stopniu zostały osiągnięte zaplanowane rezultaty określone w Części V - 8.3 niniejszej Strategii.

Istotne z punktu widzenia wiarygodności i efektywności ewaluacji jest to, aby ewaluację mid-term i ex-post przeprowadzały podmioty zewnętrzne.

8.3 Planowane rezultaty realizacji Strategii

Skupienie się na zdefiniowanych kluczowych obszarach operacyjnych oraz realizacja działań ma przynieść następujące **rezultaty do końca 2017 roku**:

[12] Na podstawie metodologii opisanej w Części II - 1.1.

Tabela 17. Wykaz wskaźników do oceny skuteczności realizacji Strategii.

L.p.	rezultat	jednostka miary	wskaźnik		
			wariant minimalny	wariant umiarkowany	wariant maksymalny
1.	wspieranie rozwoju gospodarczego - miejsce w sumarycznym i syntetycznym potencjale jakości życia na obszarze docelowej konkurencji[13]	miejsce	**2**	**2**	**1**
2.	zwiększenie liczby mieszkańców	%	**3**	**5**	**7**
3.	zwiększenie liczby przedsiębiorców	%	**3**	**5**	**7**
4.	pozyskanie średnich inwestorów	liczba	**1**	**2**	**4**
5.	pozyskanie dużych inwestorów	liczba	**0**	**0**	**1**
6.	wykreowanie stałych, cyklicznych imprez	liczba	**1**	**3**	**5**
7.	rozpoznawalność w skali powiatu wąbrzeskiego stałych, cyklicznych imprez masowych	%	**9**	**18**	**30**
8.	wykreowanie stałych produktów związanych z aktywnym wypoczynkiem	liczba	**1**	**2**	**4**
9.	rozpoznawalność w skali powiatu wąbrzeskiego produktów związanych z aktywnym wypoczynkiem	%	**7**	**15**	**25**
10.	zwiększenie liczby noclegów w Wąbrzeźnie	%	**5**	**9**	**15**
11.	integracja społeczności lokalnej, budowa wspólnej tożsamości mieszkańców Miasta Wąbrzeźno - consensus społeczny wokół nowej marki	ocena w skali 1-6	**4,5**	**4,8**	**5,1**
12.	integracja społeczności lokalnej, budowa wspólnej tożsamości mieszkańców Miasta Wąbrzeźno - rozpoznawalność nowej marki	%	**50**	**60**	**75**
13.	budowa rozpoznawalności marki Wąbrzeźno w skali powiatu wąbrzeskiego	%	**10**	**15**	**30**
14.	budowa pozytywnego wizerunku marki Wąbrzeźno w skali powiatu wąbrzeskiego	ocena w skali 1-6	**4,1**	**4,5**	**4,9**

Źródło: opracowanie własne.

[13] Analiza wg metodologii opisanej w Części II - 1.1.

SPIS RYSUNKÓW

Rysunek 1. Położenie Miasta Wąbrzeźno na mapie administracyjnej Polski. 4
Rysunek 2. Położenie Miasta Wąbrzeźno na mapie administracyjnej województwa kujawsko-pomorskiego. 5
Rysunek 3. Położenie Miasta Wąbrzeźno na mapie administracyjnej powiatu wąbrzeskiego. 6
Rysunek 4. Autostrady i Drogi ekspresowe w województwie kujawsko-pomorskim (stan na: 30.05.2012 r.). 13
Rysunek 5. Położenie Wąbrzeźna w pobliżu autostrady A1 14
Rysunek 6. Umiejscowienie na autostradzie A1 miejscowości Lisewo – zjazd do Wąbrzeźna 14
Rysunek 7. Odległości Wąbrzeźno do wybranych miast w Polsce. 15
Rysunek 8. Mapa wybranych terenów inwestycyjnych w Mieście Wąbrzeźno. 18
Rysunek 9. Klasy wód na terenie powiatu wąbrzeskiego 26
Rysunek 10. Układ urbanistyczny Wąbrzeźna. 35
Rysunek 11. Mapa zamków na terenie województwa kujawsko-pomorskiego. 39
Rysunek 12. Herb Miasta Wąbrzeźno. 62
Rysunek 13. Flaga Miasta Wąbrzeźno 63
Rysunek 14. Realny obszar oddziaływania jakości życia Miasta Wąbrzeźno (15 km od centrum). 77
Rysunek 15. Strona internetowa Miasta Wąbrzeźno 92
Rysunek 16. Strona internetowa Gminy Wąbrzeźno. 93
Rysunek 17. Strona internetowa Gminy Dębowa Łąka. 93
Rysunek 18. Strona internetowa Gminy Książki. 94
Rysunek 19. Strona internetowa Gminy Płużnica. 94
Rysunek 20. Strona internetowa Gminy Bobrowo 95
Rysunek 21. Strona internetowa Gminy Jabłonowo Pomorskie. 95
Rysunek 22. Strona internetowa Gminy Lisewo. 96
Rysunek 23. Strona internetowa Gminy Golub-Dobrzyń. 96
Rysunek 24. Strona internetowa Gminy Kowalewo Pomorskie. 97
Rysunek 25. Strona internetowa Gminy Chełmża 97
Rysunek 26. Strona internetowa Gminy Radzyń Chełmiński. 98
Rysunek 27. Strona internetowa Gminy Gruta. 98
Rysunek 28. Strona internetowa Gminy Świecie nad Osą. 99
Rysunek 29. Logotyp i hasło promocyjne Miasta Wąbrzeźno 110
Rysunek 30. Geneza znaku Miasta Wąbrzeźno - atuty Miasta. 112
Rysunek 31. Geneza znaku Miasta Wąbrzeźno - forma graficzna 112
Rysunek 32. Znak graficzny (podstawowy) Marki Miasta Wąbrzeźno. 113
Rysunek 33. Logo (podstawowe) Marki Miasta Wąbrzeźno 113
Rysunek 34. Elementy składowe logo Marki Miasta Wąbrzeźno. 114
Rysunek 35. Logo Marki Miasta Wąbrzeźno (wersja pozioma). 114
Rysunek 36. Znaki uzupełniające do logo podstawowego (przykłady). 115
Rysunek 37. Znak uzupełniający logo (target rekreacyjno-wypoczynkowy). 115
Rysunek 38. Znak uzupełniający logo (target gospodarczy). 116
Rysunek 39. Logo Marki Miasta Wąbrzeźno - wersja podstawowa. 121
Rysunek 40. Znak uzupełniający logo (target rekreacyjno-wypoczynkowy). 122
Rysunek 41. Znak uzupełniający logo (target gospodarczy) 122
Rysunek 42. Znak uzupełniający - droga do sukcesu. 124

Rysunek 43. Połączenie logo podstawowego ze znakiem uzupełniającym "droga do sukcesu". 125
Rysunek 44. Kompozycja rozbudowana znaku uzupełniającego "droga do sukcesu". 125
Rysunek 45. Znak uzupełniający „Eko-aktywnie” 126
Rysunek 46. Połączenie logo podstawowego ze znakiem uzupełniającym "Eko-aktywność" 127
Rysunek 47. Kompozycja rozbudowana znaku uzupełniającego "Eko-aktywność" 127

SPIS TABEL

Tabela 1. Ruch naturalny w Mieście Wąbrzeźno w latach 2002-2010. 7
Tabela 2. Struktura ludności w Mieście Wąbrzeźno w roku 2010 w podziale na podstawowe grupy wiekowe. 9
Tabela 3. Porównanie wskaźnika feminizacji w roku 2010. 10
Tabela 4. Liczba obsłużonych pasażerów oraz wykonanych operacji w ruchu regularnym i czarterowym w Międzynarodowym Porcie Lotniczym IM. Ignacego Jana Paderewskiego w Bydgoszczy w latach 2009-2011. 16
Tabela 5. Kalendarium dziejów Wąbrzeźna 29
Tabela 6. Wykaz imprez na terenie Miasta Wąbrzeźno. 32
Tabela 7. Nagrody, certyfikaty i odznaczenia uzyskane przez Miasto Wąbrzeźno. 69
Tabela 8. Miasto Wąbrzeźno w dokumentach strategicznych „wyższego stopnia”. 71
Tabela 9. Zestawienie i kategoryzacja wskaźników badania jakości życia. 78
Tabela 10. Zestawienie herbów konkurencyjnych gmin z herbem Miasta Wąbrzeźno. 100
Tabela 11. Analiza A-M (atutów i mankamentów) potencjału promocyjnego Miasta Wąbrzeźno. 104
Tabela 12. Zasady współistnienia logo i herbu. 117
Tabela 13. Wariantowa symulacja budżetu na promocję i rozwój marki. 133
Tabela 14. Zbiorcze zestawienie planowanych kosztów działań. 133
Tabela 15. Harmonogram wariantowości realizacji zadań priorytetowych wraz z budżetem. 135
Tabela 16. Narzędzia dotarcia do kluczowych grup odbiorców. 138
Tabela 17. Wykaz wskaźników do oceny skuteczności realizacji Strategii. 143

SPIS WYKRESÓW

Wykres 1. Liczba ludności faktycznie zamieszkałej w Mieście Wąbrzeźno w latach 2002-2010. 7
Wykres 2. Przyrost naturalny w Mieście Wąbrzeźno w latach 2002-2010. 8
Wykres 3. Saldo migracji wewnętrznych w Mieście Wąbrzeźno w latach 2002-2010. 8
Wykres 4. Saldo migracji zagranicznej w Mieście Wąbrzeźno w latach 2002-2010. 9
Wykres 5. Procentowa struktura ludności w podziale na główne grupy wiekowe w roku 2010. 10
Wykres 6. Dynamika zmian liczby osób w głównych grupach wiekowych w Mieście Wąbrzeźno w latach 2002-2010. 11
Wykres 7. Wskaźnik obciążenia demograficznego w Mieście Wąbrzeźno w latach 2002-2010. 12
Wykres 8. Porównanie liczby turystycznych obiektów zbiorowego zakwaterowania w Mieście Wąbrzeźno z innymi miastami w najbliższej okolicy. 21
Wykres 9. Porównanie liczby miejsc noclegowych w Mieście Wąbrzeźno z innymi miastami w najbliższej okolicy. 21
Wykres 10. Porównanie liczby podmiotów gospodarczych prowadzących działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją w najbliższych miastach w 2010 r. 22
Wykres 11. Porównanie liczby turystycznych obiektów zbiorowego zakwaterowania w powiecie wąbrzeskim w 2010 roku. 23
Wykres 12. Porównanie liczby miejsc noclegowych w powiecie wąbrzeskim w 2010 roku. 23
Wykres 13. Porównanie liczby podmiotów gospodarczych prowadzących działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją w powiecie wąbrzeskim w 2010 roku. 24
Wykres 14. Liczba osób korzystających z noclegów w Mieście Wąbrzeźno w latach 2002-2010. 25
Wykres 15. Liczba czytelników w Mieście Wąbrzeźno w latach 2002-2010. 33
Wykres 16. Zestawienie zasobów historyczno-kulturowych Miasta Wąbrzeźno. 37
Wykres 17. Wydatki na promocję Miasta Wąbrzeźno w latach 2006-2011 wraz z średnią z danego okresu. 132